

Kultúr *pont* **Bővebb információ az évről: www.kulturpont.hu/zenekar**

2. SOND'AR-TE NEMZETKÖZI ZENESZERZŐI VERSENY

2009-ben ismét megrendezik a Sond'Ar-te nemzetközi zeneszerzői versenyt, melyre a kamarazenét és az elektronikus zenét ötvöző művek beküldésével lehet jelentkezni. Jelentkezési határidő: 2009. április 30.

ISTENES-BIBLIKUS ZENE PÁLYÁZAT

Istenes-biblikus zene pályázatot hirdetett a magyarországi, az erdélyi és a szabadkai Mária Rádió, a Szent István Rádió és az Európa Rádió, hat témában. Pályázati határidő: 2008. december 8.

NEMZETKÖZI ZENESZERZŐI VERSENY FINNORSZÁGBAN

A finn Kymi Sinfonietta zenekari egyesület második alkalommal hirdet zeneszerzői versenyt. Kizárólag még nem publikált, 15-30 perces kamarazenekari művel lehet pályázni. Pályázási határidő: 2008. december 1.

ALKOTÓHÁZI ÖSZTÖNDÍJ – ELEKTROAKUSZTIKUS ZENE

Portugáliai alkotóházi ösztöndíjra hirdettek pályázatot az elektroakusztikus zene művelőinek. Jelentkezési határidő: 2008. december 31.

MŰVÉSZETI TOVÁBBKÉPZÉSEK GÖRÖG-ORSZÁGBAN ÉS OLASZORSZÁGBAN

Művészeti programokat és továbbképzéseket tartanak Görögországban 2009-ben a képzőművészetekkel, a kreatív írással és a zenével foglalkozó görög Aegean Center szervezésében. Az egyik kurzus 2009. március 2. és június 4. között Paros szigetén, a másik 2009. szeptember 6. és december 13. között Pistoiaiban zajlik majd.

XXV. JUBILEUMI NEMZETKÖZI FESZTIVÁL SZARAJEVÓBAN – ZENESZERZŐI PÁLYÁZAT

2009. február 7. és 28. között tartják a XXV. Sarajevói Nemzetközi Fesztivált,

ehhez kapcsolódóan zeneszerzői pályázatot hirdettek az organikus művészeti élet témájában, melyre zongorára, gitárra, valamint kamarazenekarra írt darabokat várnak.

Pályázati határidő: 2008. december 21.

AZ ELŐADÓMŰVÉSZETI TÖRVÉNY TERVEZETE

OKTÓBERBEN A PARLAMENT ELŐTT

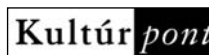
Az előadóművészeti törvény tervezete várhatóan 2008 októberében a parlament elé kerülhet. A tervezetet szeptember 21-én, a Magyar Dráma Napján nyújtja be az Országgyűlésnek Hiller István oktatási és kulturális miniszter. Ha az Országgyűlés a javaslatot elfogadja, a törvény az Új Tudás Program költségvetéséből 3,5 milliárd forint többletfinanszírozást biztosít a színház- és táncművészeti szférának, a zenekaroknak, együtteseknek és kórusoknak pedig 1 milliárd forintot.

Az EU Kultúra (2007–2013) keretprogramjának 2009-re szóló felhívásai

A jogi személyiségű kulturális szervezetek most **öt kategóriában** adhatják be pályázataikat az Európai Unió Kultúra keretprogramjában:

- **kulturális együttműködési tevékenységek** (0–24 hó) – beadási határidő: 2008. október 1.
- többéves **együttműködési projektek** (3–5 év) – beadási határidő: 2008. október 1.
- európai jelentőségű **kulturális szervezetek működési támogatása** – beadási határidő: 2008. november 1.
- **irodalmi fordítás** – beadási határidő: 2009. február 1.
- kulturális együttműködési **projektek harmadik országokkal** – beadási határidő: 2009. május 1.

A megújult programkalauz, az egyszerűsödött űrlapok, illetve a pályázattal kapcsolatosan minden információ megtalálható a www.kulturpont.hu/eukulturaprogram oldalon.

1075 Budapest, Kazinczy u. 24–26.
www.kulturpont.hu
info@kulturpont.hu

A KultúrPont Iroda az Európai Unió Kultúra keretprogramjának hivatalos magyarországi koordinátora, működésének támogatói az Európai Bizottság Oktatási és Kulturális Főigazgatósága és az Oktatási és Kulturális Minisztérium.

Tagfelvétel az Európai Unió Ifjúsági Zenekarába

A 2009/2010-es évadra is várja 14 és 24 év közötti fiatal zenészek jelentkezését az Európai Unió Ifjúsági Zenekara (European Union Youth Orchestra → EUYO). A zenekar zenei igazgatója Vladimir Ashkenazy; a 2009/2010-es tavaszi és nyári turnén a zenekar többek között Andrew Littonnal, Gianandrea Nosedával, Sir Colin Davisszel

és Herbert Blomstedtrel dolgozik majd együtt.

A tagfelvétel magyarországi ügyeit a KultúrPont Iroda intézi - **2008. december 15-ig** várjuk a kitöltött jelentkezési lapokat. A jelentkezési lap, a kötelező darabok és a meghallgatással kapcsolatos információk letölthetők a KultúrPont Iroda honlapjáról.

Bővebb információ:

KultúrPont Iroda
1075 Budapest, Kazinczy u. 24-26.
Böcskei Csilla
E: euyo@kulturpont.hu
I: www.kulturpont.hu/euyo
Tel.: (06 1) 413-7566
Fax: (06 1) 413-7574

ÚJABB HEGEDŰS FOG KARMESTERI PÁLCÁT. Napjaink egyik legkiemelkedőbb hegedűművésze, Nikolaj Znaider 2009 tavaszától három évig a Svéd Kamarazenekar első számú vendégkarmestere lesz, Vengerovval ellentétben azonban nem szakít a hangszeres játékkal sem.

CSELLÓVAL AMERIKÁBAN. Mező-Arruda László csellista nyerte meg az Ima Hogg-versenyt, amit az Egyesült Államokban, Hustonban rendeztek fiatal művészek számára.

ECHO-DÍJAT NYERT FISCHER ÁDÁM ÉS AZ OSZTRÁK-MAGYAR HAYDN ZENEKAR. A német lemezipar 1992-ben alapított díját szimfonikus zenei felvétel kategóriában ítelték oda a Fischer Ádám vezette Osztrák-Magyar Haydn Zenekarnak. Az elismerést október 19-én adják át Münchenben.

MAGYAR KAPTA A KIRÁLYNŐ NAGYDÍJÁT. Vámosi-Nagy Zsuzsa fuvolaművész vehette át Birgitte hercegnőtől a „Queen's Commendation for Excellence” díjat Londonban. A királynő nagydíját minden évben a Royal Academy legeredményesebb diákja kapja.

FRANCIA BECSÜLETREND RÉV LÍVIÁNAK. Rév Lívia Párizsban élő zongoraművésznő megkapta a Francia Becsületrend kitüntetését, amely a legmagasabb elismerés Franciaországban. A formális lovagga ütési ceremónián Nicolas Sarkozy adta át az érdemrendet.

KAROSI BÁLINT A BACH-VERSENY GYŐZTESEI KÖZÖTT. Szombaton ért véget Lipcsében a 16. alkalommal megrendezett lipcsei Johann Sebastian Bach-verseny. Az énekesek kategóriájában Marie Friederike Schöder, a csellistáknál Philip Higham, az orgonisták között Karosi Bálint bizonyult a legjobbnak.

40 ÉV A KODÁLY-MÓDSZER MELLETT. Július végén ünnepelte az oaklandi Holy Names Egyetem Kodály Zenei Központja alapításának 40. évfordulóját. A központ az Egyesült Államok nyugati partjának meghatározó zenei intézménye, ahol a Kodály-módszer oktatását kiemelkedő sikerrel végzik.

BRENDEL BÚCSÚZIK. Búcsúturnéra indult a világ egyik legnevesebb zongoraművésze, Alfred Brendel. Salzburg volt az első állomás, az utolsó Bécsben lesz, ahol Mozart kilencedik zongoraversenyével köszön el a közönségtől és a pódiumtól. Európai körútjából hazánk sem marad ki, szeptember 26-án és 27-én a Budapesti Fesztiválzenekarral lép fel Budapesten.

ÓRIÁSI SIKERE VOLT A KÉKSZAKÁLLÚNAK. Állva tapsolt a közönség a Salzburgi Ünnepi Játékokon tartott Bartók-bemutatónak. A Bécsi Filharmonikusokat Eötvös Péter karmester-zeneszerző vezényelte. Az est műsorán nemcsak az opera, hanem a Négy zenekari darab és a Cantata Profana is szerepelt.

KITÜNTETETTEK. A Magyar Köztársasági Érdemrend Középkeresztje (polgári tagozata) kitüntetését vehette át augusztus 20-án többek között Kincses Veronika, a Magyar Állami Operaház Kossuth-díjas operaénekes, Érdemes Művésze, Lukács Ervin, a Magyar Állami Operaház Kossuth-díjas karmestere, Kiváló Művész és Miller Lajos, a Magyar Állami Operaház Kossuth-díjas operaénekes. A Magyar Köztársasági Érdemrend Lovagkeresztje kitüntetését kapta Papp Márta zenetörténész. Magyar Köztársasági Ezüst Érdemkeresztet kapott Faludi Judit, a Magyar Virtuózok Kamarazenekar csellóművésze, Herencsár Viktória cimbalomművész, Kanyó András, a balassagyarmati Rózsavölgyi Márk Művészeti Iskola tanszakvezető főtanácsos fuvolatanára, Popa Péter hegedűművész, a Magyar Rádió Szimfonikus Zenekara nyugalmazott szólamvezetője és Szabó Sándor hegedű- és gitárművész. Magyar Köztársasági Bronz Érdemkereszt kitüntetését vehette át Dúlfalvy Éva, az ELTE Egyetemi Koncertzenekar koncertmestere, Hartyányi Mária, a nagykőrösi Alapfokú Művészetoktatási Intézmény Weiner Leó Zeneiskola zongoratanára, Háray Ferencné nyugalmazott énektanár, karvezető és Dr. Kovácsné Gábeli Anikó, az ELTE Bartók Béla Énekkar tagja.

GERGIEV A DÉL-OSZÉT PARLAMENTBEN. Valery Gergiev, a Londoni Szimfonikus Zenekar első karmestere megszakította részvételét az Edinburghi Fesztiválon, és augusztus 21-én Dél-Oszétia fővárosában adott koncertet a grúz-orosz konfliktus áldozatainak emlékére. Az oszét származású művész Sosztakovics Hetedik szimfóniájával és Csajkovszkij Patetikus szimfóniájával üzent Szaakasvili grúz elnöknek: őt okolja a tragédiáért.

VÉGE A WOLFGANG WAGNER-KORSZAKNAK. Bayreuthban a Parsifal előadásával értek véget az idei Ünnepi Játékok és látványos ceremónián búcsúztatták a tisztségéből távozó Wolfgang Wagnert, aki 57 éven át állt a nagyapja, Richard Wagner operáinak előadására még a zeneszerző által létrehozott fesztivál élén. Az ünnepségen megszólaltak a híres kürtök, nyolcvan zenész és hatvan énekes mondott fellépésével köszönetet a 89. életévét betöltő igazgatónak. A 19. század hetvenes éveiben megalapozott fesztivál évente több mint 40 ezer Wagner-rajongót vonz a világ minden tájáról a dél-németországi kisvárosba. A Bayreuthi Fesztivál igazgatótanácsa szeptember elsején megnevezte Wolfgang Wagner utódját. A Zöld Dombon a jövőben a féltestvérek, Wolfgang Wagner első házasságából származó leánya, Eva Wagner-Pasquier és a második házasságából való fiatal Katharina Wagner gyakorolják a hatalmat. A vezetés átvételére egyébként közös pályázatot nyújtott be Wieland Wagner lánya, Niké a belga színházi fenoménna, Gérard Mortier-vel, a Bastille opera jelenlegi direktorával, a Salzburgi Ünnepi Játékok megújítójával.

MAHLER ÜNNEP A MŰPÁBAN. A kiváló bariton, Matthias Goerne volt a sztárvendége az idei Budapesti Mahler Ünnepeknek, az öt koncertből álló sorozatot a Művészetek Palotájában rendezték meg. A Budapesti Fesztiválzenekar (BFZ) kezdeményezte Mahler ünnepen két magyar ősbemutató is elhangzott, Csemiczky Miklós és Dubrovay László új műve.

DEBÜTÁLT A KLASSZ ZENEI IRODA. Minden eddiginél jobb jegyeladást produkált a tavasszal alakult Klassz Zenei Iroda teltházasteljes koncertek Eszterháza 2008 sorozata és nagy sikerrel zajlott a hagyományteremtő szándékkal idén először megvalósult Esztergomi Liszt Hét is. A világszerte ismert és népszerű Haydn Eszterházián fesztivált 9 ország rádióadói sugározták, így a magyarokon kívül a bajor, bolgár, észt, finn, horvát, lengyel, román és szerb régizene-rajongók is élvezhették a hangversenyeket az éteren keresztül.

FÉLBESZAKADT ÉVADNYITÓ AZ MR ZENEI EGYÜTTESÉINÉL. Félbeszakadt a Magyar Rádió zenei együtteseinek számára meghirdetett évadnyitó társulati ülés, amelyre az énekkar meghívta Gulyás Dénes országgyűlési képviselőt és operaénekest. A fideszes honatya jelenléte miatt a rádió elnöke néhány perccel a kezdés után berekesztette az értekezletet, és csak a szólamvezetőkkel folytatott megbeszélést. Gulyás Dénes a társulati értekezleten ugyanarra keresett volna választ, mint ami után júliusban, Karsai Péter MDF-es képviselővel együtt már egyszer érdeklődött: a sok évtizednyi szellemi értéket fölhalmozó társulat milyen művészi koncepció alapján és milyen anyagi kondíciók mellett dolgozhat, továbbá hol vannak a szimfonikus zenekarra és az énekkarra fordítható pénzek.

KILENCÉVES ZONGORISTA A ROYAL ALBERT HALLBAN. A koncertterem történetének legfiatalabb előadójaként lépett fel vasárnap a londoni Royal Albert Hallban a kilencéves kínai zongorista, Marc Yu. A Proms című komolyzenei sorozat alkalmából Nagy-Britanniába látogató csodagyerek neves honfitársa, Lang Lang koncertjén játszott Schubert f-moll fantáziájában. Az ifjú zongorista megtisztelőnek érzi, hogy amerre jár Mozarthoz hasonlítják, de nem érzi találonak a párhuzamot: „Mozart elsősorban zeneszerzőként alkotott nagyot, emellett jó zongoristának számított. Én azonban inkább Liszthez szeretnék hasonlítani, mert ő igazi zongoravirtuóz volt.” – mondta Marc Yu.

HAYDN-NAPOK KISMARTONBAN. Joseph Haydn II ritorno di Tobia című oratóriumával kezdődtek meg a huszadik Nemzetközi Haydn-napok Kismartonban az Esterházy-kastélyban. A drámai hatású kompozíciót az Osztrák-Magyar Haydn Filharmonikusok zenekara adta elő Fischer Ádám vezényletével. A jubileumi fesztivál programját úgy állították össze, hogy felelevenítsék az utóbbi két évtized legsikeresebb előadásait és témáit, ügyelve arra, hogy a produkciók önálló, egyedi koncertek legyenek. Fischer Ádám szerint kezdettől fogva arra törekedtek, hogy a fesztivál keretében a XVIII. században élt és alkotott zeneszerző műveinek legnagyobb sikerű interpretációi lépjenek fel, méghozzá a világ minden részéből, elvégre Haydn az egész világ számára komponált.

JAMES LEVIN VISSZATÉR. Daganatos megbetegedése után gyógyultan tért vissza az idén 65 éves, világszerte ünnepeztetett dirigens, James Levin a New York-i Metropolitan Opera és a Carnegie Hall karmesteri dobogójára. A karmester szervezetében júliusban találtak rosszindulatú daganatot, a műtét és a kezelés sikeres volt, Levin hatalmas energiával kezdte az évadot. Szeptember 18-án közös sikereik hősére, Luciano Pavarottira emlékező gálaestet vezényelt, 22-én pedig hasonlóan nagyszabású évadnyitót gálát dirigál a MET-ben, amelyen Renée Fleming, Ramón Vargas, Thomas Hampson, Dwayne Croft és Robert Lloyd lép föl.

MAGYAR ZENEI ESEMÉNYEK BELGIUMBAN. Rendszeres vendégeivé váltak a belgiumi zenei életnek a magyar zenészek. A komoly-, jazz- és világzene éves nagy seregszemlén, a KLARA Fesztivál nyitónapján Brickner Szabolcs tenorista adott nagyszerű koncertet. Szeptember első hétvégéjén két koncertet is adott Kelemen Barnabás hegedűművész a Flamand Szimfonikus Zenekarral, az egyiket a neves brugges-i Concertgebouw-ban, a másikat az antwerpeni De Singelben.

LAJTHA-AUER VILÁGPREMIER. Az Auer Vonósnyegyes a világon elsőként rögzítette Lajtha László kvartettjeit, amelynek anyaga lemezbeutató-koncertsorozat formájában élőben is hallható. A Bartók Emlékházban szeptember és december között három alkalommal csendülnek fel e ritkán hallható remekművek.

NÉV NÉLKÜLI ADOMÁNY. Egy, nevének felfedésétől elzárkózó adományozó ötmillió dollárt utalt át a St. Louis-i Szimfonikus Zenekar számlájára. A 2001-es csődközeli állapotból kikerült 128 éves zenekar működési költségeire, közönségszervezésre, kapacitásfejlesztésre és a bevétel növelését szolgáló projektekre fordítja az adományt.

ZENETANÁR KERESTETIK. Budapest közeli települések alapfokú művészeti iskolái keresnek zenetanárokat. A dunapataji Művészeti Iskola keres: zongora, magánének, hegedű, és fafúvó szakos tanárt. A gyáli Kodály Zoltán Zeneiskola zongora és ütő szakos tanárt, a mendei NOKI ÁMK Alapfokú Művészeti Iskola furulya-fuvola, szintetizátor, és szolfézs-zongora szakos tanárt, a pilisszántói Aquincum-Szántó Alapfokú Művészeti iskola gitár, ütő, zongora, szolfézs szakos tanárt, az érdi Lukin László Alapfokú Művészeti Iskola pedig gitártanárt keres.

CHOC-DÍJAS A BARTÓK ÚJ SOROZAT. Újabb elismeréssel gazdagodott a Bartók Új Sorozat díjgyűjteménye: a zongoraműveket bemutató 25. számú lemez megkapta a francia Le Monde de la Musique zenei újság Choc-díját.

NŐK A ZENESZERZÉSSEN. A spanyol Iluminada Pérez Frutos és a dél koreai Ji Youn Doo nyerték jelentkezők nagy száma miatt kiadott két első díjat a csak nőknek kiírt Unna zeneszerzőversenyen. A hölgyek csellóra és egyéb hangszerekre kiírt kamaradarabokkal nevezhettek.

ISMÉT TELJES BACH KANTÁTÁJA. Egy francia Bach-rajongó megtalálta a Párizstól délre fekvő Melunben a „Christ unser Herr zum Jordan kam” (BWV 7) kezdetű kantáta orgonarészeinek két lapját, amely hiányzott a nyolcoldalas kéziratból, ami 1983 óta a New York-i ügyvéd tulajdonában van. A francia ügyvéd az 1858-ban elhunyt zeneszerző, Sigismund von Neukomm hagyatékában talált rá az elveszett lapokra, amelyeket a maluni múzeum őrzött.

Negyedszázad a Miskolci Szimfonikus Zenekar élén

Kovács László nem tervezget, mindig a következő koncertre készül

Idén ünnepli fennállásának 45. évfordulóját a Miskolci Szimfonikus Zenekar, s ennek az időnek több mint a felét Kovács László vezetésével töltötte, hiszen a karmester huszonöt esztendeje irányítja az együttest. A dirigens talán arra a legbüszkébb, hogy koncertjeik mindig telt házasak, hiszen ez is jelzi negyedszázada folytatott közönségnevelésük eredményességét. A karmester nem tartja magát egyébként tervezgetős típusnak, a nagy ívű elképzelések helyett inkább a mindennapi munkával foglalkozik. Bár mostani ünneplésébe némi üröm is vegyül, hiszen egy másik, tíz éves munkakapcsolata éppen most ért véget. A Magyar Rádió Szimfonikus Zenekaránál ugyanis 1998 óta töltötte be az első karmesteri pozíciót, szerződése azonban nemrégiben lejárt, és sikertelenül indult a posztért kiírt pályázaton.

■ *Szerencsére Miskolcon nincs gond a szerződésével, hiszen legutóbb tavaly választották meg a muzsikások ismét a zenekar vezető karmesterének.*

– Igen, s ennek nagyon örültem. Ezt a szokatlanul az együttesnél az utóbbi tizenöt esztendőben vezettük be, s a pozíciómról mindig titkos szavazással döntenek. S azt hiszem, egy ilyen bizalmi voksolás jóval többet ér, mint egy „fentről” érkező, kinevezési papír.

■ *Mire emlékszik vissza a legszívesebben ebből a közös negyedszázadból?*

– Nem állomások, mérföldkövek szerint élem az életemet. Mindig a napi munkát tartom a legfontosabbnak. Arra például nagyon büszke voltam, hogy néhány esztendő alatt sikerült elérnem, a fűvósoknál ne kelljen meghatároznom, ki mit játszik. Olyan szintre jutottak ugyanis a muzsikások, hogy mindenki egyformán jó teljesítményt nyújtott a koncertpódiumon. Óriási dolog volt ez. Huszonhét évesen lettem az együttes vezető karmestere, s ezen a poszton az országban én voltam a legfiatalabb. Előtte másodkarmesterkedtem a zenekarnál, Mura Péter mellett. S emlékszem, a zenészeknek nagyon tetszett, hogy dirigensként próbáltam velük, majd a szünetben elővettem a harsonámat, és lelkesen gyakoroltam, mert a diploma hangversenyemre készültem... Amikor aztán Mura Péter hatvan évesen nyugdíjba ment, a zenekar azt mondta, velem tudná elképzelni a folytatást. Nagyon tapasztalatlannak voltam még ekkor, így roppant hálás vagyok az együttesnek azért a türelemért, amellyel elviselte az első tíz évünket. A zenészek rendkívül fegyelmezettek voltak, s így van ez ma is. A próbák kellemes, laza hangulatban telnek, a munkavégzésük azonban hihetetlen pontos és precíz.

■ *Gondolom, azért a huszonöt év egyik kiemelkedő pillanata volt, amikor beköltöztek a saját otthonukba, a Művészetek Házába.*

– Az új koncertteremmel új korszak kezdődött az együttes és az én életemben is. S bár az előző évtizedekben végigjátszottam szinte az egész zenekari repertoárt a száraz

akusztikájú színházban, most minden ismert darab új élményekkel szolgál. A Művészetek Házában másképpen lehet muzsikálni. S mivel a mi termünk, így óriási lehetőségeink vannak szerkesztésben, tervezésben.

■ *Miskolcon nem akadtak nehezebb időszakok?*

– Nem volt mindig felhőtlen a viszonyunk, hétévente akadtak problémák... Ez a kapcsolat a zenekarral kicsit tényleg hasonlít egy házasságra. De ezeket mindig igyekeztem elsimítani, s nem is alakultak ki komolyabb konfliktusok.

■ *S ilyen hosszú idő után, amikor már nagyon alaposan ismerik egymást a muzsikussal, nem nehéz újabb és újabb impulzusokat adni?*

– Nem lehet mindig a Galántai táncokat próbálni. A figyelmet más darabokon keresztül kell fenntartani, s ez bizony nem mindig egyszerű feladat.

■ *Nem unalmas?*

– Nem. Soha. Mindig újból és újból rá kellett ugyanis döbennem, hogy a miskolci zenekar olyan magas szinten muzsikál, ami kevés együttesről mondható el. Hihetetlen pontosan játszanak kézre, s ezzel a képességükkel a vendégkarmestereket is mindig lenyűgözik.

■ *Hogyan lehet erről a magas színvonalról továbblépni?*

– Rengeteg apró tervem van, minden szólamra vonatkozóan. Nálunk a zenekarban nincs nagy fluktuáció. Ha mégis akad egy-két hely, akkor arra nyolc-tíz jelentkező is akad az ország különböző részeiből, s mindegyikük nagyon magasan képzett. Ennek nagyon örülök, mert ez is jelzi a zenekar hírét, rangját.

■ *S ahogy látom, igyekszik újabb és újabb szintet vinni a programba, hiszen játszanak jazzt, és más műfajú esteken is pódiumra lépnek...*

– Zenei mindenevő vagyok. Szinte nincs olyan zenei stílus, a világenétől a kemény

rockig, amit ne élveznék. Szívesen párosítom össze a különböző műfajokat. Olyannyira, hogy ezért hajlandó vagyok hangszerelni, szervezni, pénzt szerezni. A Miskolci Szimfonikusok programján jelenleg tizenhárom, különleges programot találni, ami világviszonylatban is értékelhető.

■ Hogyan ünneplik a jubileumot?

– Nagy gálaesttel, 2008. október 9-én. A hangverseny programjában Weiner, Mahler-darabok szerepelnek, s az est szólistája Fenyő László és Hajnóczy Júlia lesz. A koncertre meghívjuk a társintézmények vezetőit is. Emellett azonban a megszokott módon folyik az évad. 25-30 programot adunk elő, s a Művészetek Palotájában is szerepelünk, a Zenekari körképben. A hangversenyek közül egyet sem tudnék külön kiemelni, mindegyiknek van valami különlegessége, akár egy izgalmas darab vagy neves vendég személyében. Szerencsére a bérleteladással nincs gondunk, a hatszáz férőhelyes terem minden koncertünkre megtelik. S talán az eddigi, miskolci pályafutásomban erre vagyok a legbüszkébb, hiszen kezdettől fogva odafigyeltünk az ifjúságnevelésre, így felnőtt egy olyan generáció, amelynek tagjai kíváncsiak a hangversenyekre.

■ Milyen az együttes anyagi helyzete?

– Mi pontosan olyan körülmények között élünk és dolgozunk, mint a többiek. Nem emlékszem olyan időszakra, amikor pénzügyi nehézségeink lettek volna, bár alacsonyak a fizetések, s nincsenek igazán jó minőségű hangszereink. De valahogyan működünk...

■ S már gondol arra, hogy hogyan ünnepli majd az együttes fél évszázados fennállását, s három évtizedét a zenekar élén?

– Sosem a nagy célok motiválnak – nem az az alkat vagyok –, hanem a sok kicsi. Minden motornak olyan fordulatszámra kell járnia, hogy a legtöbbet tudja kihozni magából. Volt olyan időszak, amikor a miskolci zenekar témérdek koncertet adott, s rengetegszer lépett fel Budapesten. Tudomásul kellett vennem azonban, hogy nem ez az ideális a zenekar számára. Igyekeztem megtalálni a legjobb arányt, s ezt azóta igyekszem folyamatosan megőrizni. S nem tervezetek. Azt szeretném, hogy mindig a következő és következő koncert sikerüljön nagyon jól.

■ A bírek szerint a miskolci zenekar a nyugalom és a béke szigete...

– Ezért azonban folyamatosan küzdeni kell. Nem megy minden olyan egyszerűen. Hiszen szükség van a pénzügyi stabilitásra, s

olyan teljesítményt kell nyújtani, hogy minden hangversenyünkről elégedetten távozzon a közönség. Ahhoz, hogy egy jármű simán fusson, millió apró kormánykorrekciót kell végrehajtani. S néha ezek a kicsi változtatások a legnehezebbek. De bízom azért abban, hogy ma talán már kevésbé rontok el dolgokat az együttes élén, mint huszonöt évvel ezelőtt.

■ A Rádiózenekarról azonban, főleg az utóbbi időszakban, aggasztó híreket hallani. Ennek ellenére úgy döntött, pályázik az együttes első karmesteri posztjára...

– A menedzsment kezdeményezésére olyan felháborító dolgok történtek a zenekarnál, hogy már nyáron, a szezon végén ott tartottam, felállok. Az együttes tagjai közül azonban sokan megkerestek, kérték, hogy maradjak. S miattuk, a velük való szakmai és emberi kapcsolat miatt döntöttem úgy, indulok a megmérettetésen. Az ügyvezető igazgatóasszony, Cseh Gabriella is azt mondta, örömmel veszi, ha részt veszek a pályázaton.

■ Egy évtized hosszú idő. 1998-ban is pályázattal került a Rádiózenekarhoz?

– Akkor még Vásáry Tamás vezette az együttest, és szüksége volt egy olyan karmesterre, aki felügyeli a mindennapi munkát. A Rádiózenekart én 22 évesen dirigáltam először, és ezt követően is sokat dolgoztam velük, így tulajdonképpen az együttes kért fel erre a feladatra. A muzikusok úgy gondolták, én leszek az, aki ki tudja egészíteni Tamás munkáját. S az együttesnél két-három évre szóló szerződéseim voltak, amelyeket mindig automatikusan meghosszabbítottak. Azt, hogy ezt az állást most pályáztatni fogják, májusban tudtam meg.

■ S gondolom, Önt sem vonták be a következő évad tervezésébe?

– Így igaz, most ősszel is úgy léptem ki az együttestől, hogy hivatalosan nem ismerhettem a következő szezon programját. Persze már korábban is szerettem volna tudni valamit arról, hogy hogyan tovább, válaszok helyett azonban mindig csak rébuszokat kaptam. Semmilyen szinten nem voltam beavatva semmibe, nem vehettem részt a stratégiai megbeszéléseken. S hónapokig bejutni sem tudtam a vezetéshez. Mindenre azt a feleletet kaptam, hogyha problémám van, akkor azt beszéljem meg Boldoghy Kummert Péterrel, akit nem tartok alkalmasnak az együttesnél betöltött pozíciójára... Az összes gondról írtam egy levelet még májusban, amelyre a mai napig nem érkezett válasz... Részben azért is döntöttem úgy, hogy jelentkezem a posztra, mert úgy

gondoltam, legalább így, a pályamunkában elmondok mindent, amit nem állt módomban személyesen kifejtetni. Harminc oldalt írtam, s kiváló művészekről, Marton Évától, Eötvös Pétertől, Kocsis Zoltántól és Fischer Ádámától támogató sorokat is kaptam.

■ A pályázatok elbírálóival folytatott beszélgetésen azonban a mondandója nem nyerte el a grémium tetszését...

– A jelentkezőket a Cseh Gabriellából, Alföldy-Boruss Istvánból, Farkas Zoltánból, Boldoghy Kummert Péterből és a cég jogtanácsosából álló bírálóbizottság hallgatta meg. A kétórás beszélgetésen nekem is számos kérdést feltettek az együttes-vezetéssel kapcsolatban. Milyen évadot szerkesztenék, hogyan raknám össze az ifjúsági koncerteket... Hát, huszonöt éves zenekar vezetői tapasztalatommal mindenre kimerítő választ adtam. Érdekes módon a lényeges kérdések közé tartozott, hogy mit teszek akkor, ha valaki színvonalát nem tartom megfelelőnek. Azt feleltem, nem vagyok próbajáték párti, ezért elbeszélgetek vele, s próbálom így rábíri arra, hogy muzsikáljon jobban, és ne húzza vissza a többiekét. Miskolcon is ez volt eddig a leghatékonyabb módszer. Ahogy érdekes volt az is, amikor megjegyezték, az utóbbi időben mindig védtem velük szemben a zenekart, s mi lenne akkor, ha egy ilyen embert neveznének ki az együttes élére... Céloztak arra is, hogy szerintük a zenekar minőségével problémák vannak, erre azonban azt válaszoltam, hogy az együttes Wagner-napokon nyújtott produkciója jelezte, a zenekar tudása kiemelkedő. S örülök, hogy annak a produkciónak én is a részese lehettem.

■ S hogyan értesült arról, hogy mondandója nem tetszett a bizottságnak?

– Én sehonnan. A zenészeknek mondta el másnap Boldoghy Kummert Péter, de velem ezt azóta sem közölte senki... S bár eleinte fájt mindez, mégis azt gondolom, látva a helyzetet, hogy jobb is így... Szeptember közepén még nincs kiírva az októberi program. Nem ismerni a teljes szezontervet... S azzal az igazsággal sincsenek tisztában, hogy egy zenekar működtetése olyan, mint egy óceánjáró irányítása. Elkezd fékezni, majd 15 kilométerrel odébb megáll... Nemcsak azzal van bajom, hogy egy téren játszik a zenekar, hanem azzal, hogy az akusztika, az ingyenesség miatt ez a produkció értéktelen és komolytalan lesz. S hiába próbált meg mindez ellen az összes lehetséges fórumon tiltakozni a zenekar, egyszerűen lesöpörték őket ... R. Zs.

„A közönségnevelés az egyik legfontosabb feladatunk”

Szabó Péter a 45 esztendő Miskolci Szimfonikusok ünnepi szezonjáról

Bár csak másfél esztendeje nyerte el az igazgatói posztot Szabó Péter, nagyon jól ismeri a Miskolci Szimfonikusokat, hiszen 1997-ben lett az együttes művészeti titkára, később főtítkára. Az igazgató igyekszik mindent megtenni azért, hogy a zenekar még jobb körülmények között dolgozzon, és a jubileumi esztendő mindenki számára emlékezetes maradjon.

I *Hogyan került annak idején az együtteshez?*

– Az akkori igazgató, Sir László a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskolán tanított német nyelvet, ott ismerkedtem meg vele. S mivel látta, hogy engem mennyire érdekel a művészeti menedzselés is – lelkesen szerveztem ugyanis a kamarakórusok fesztiválját, ráadásul több idegen nyelven beszélek –, ezért az együtteshez hívott. Először művészeti titkárként, majd főtítkáriként dolgoztam, s összesen hét évet töltöttem a Miskolci Szimfonikusoknál. Aztán tettem egy kis kitérőt, elmentem a fővárosba, egy piackutató céghez dolgozni. De ebben az időszakban is tartottam a kapcsolatot a társulattal. Amikor aztán másfél évvel ezelőtt meghírdették az igazgatói posztot, úgy éreztem, jelentkezniem kell, mert annak idején nagyon jól éreztem magam az együttesnél. Több tag meg is kérdezte tőlem, hogy pályázom-e. S aztán, nagy örömmel, én bizonyultam a legjobbnak a megmérettetésen.

I *Izgalmas időszakban tért vissza, most már nem csupán egy együttessel, hanem egy koncertteremmel is foglalkozni kell, hiszen a zenekar üzemelteti a miskolci Művészetek Házát.*

– Különleges feladat, s tényleg boldogság, hogy az együttes végre saját otthonhoz

jutott, ahol olyan darabokat is bemutathat, amelyekre korábban, a színházban nem volt lehetőség. Végre valóban annyit tud próbálni az együttes a koncert helyszínén, amennyit szeretne és rendhagyó produkciókat is műsorra tűzhet. Így még több szempont alapján kell döntenünk a programról, viszont a telt házas koncertek kárpótolnak ezért a fáradtságért, és azt igazolják, sikerül jól megoldanunk a feladatot.

I *Igazgatósága alatt ünnepeli a zenekar a 45. születésnapját. Milyen különlegességekkel készülnek a jubileumi szezonra?*

– Az október 9-i, jubileumi koncertünkön közönségünkkel ünnepeljük az évfordulót. Az est műsorában remek darabok szerepelnek. A nyitódarab Weiner Zenekari szvitje. Azért is választottunk egy Weiner darabot, mert a zeneszerző műveiből a Miskolci Szimfonikusok, a Hungarotonnal együttműködve, készítenek felvételeket. Emellett Schumann a-moll gordonkaversenyét és Mahler IV. szimfóniáját adjuk elő. Az ünnepi esten kívül is izgalmas programokat kínálunk, s a hagyományos három bérlet-sorozattal: a Filharmónia-Raiffeisen Szezonbérlettel, mely a Filharmónia Kht. bérlete, valamint saját, Népszerű zenei esték Bérletünkkel és Mesterbérletünkkel várjuk a közönséget. Az évad sztárvendége napjaink

egyik legjelentősebb zongoristája, Piotr Anderszewski lesz. A 2008/09-es szezonban Kovács László mellett dirigálja az együttest Kocsis Zoltán, Marco Balderi és Mika Eichenholz, s olyan szólisták is pódiumra lépnek, mint Szabadi Vilmos, Baráti Kristóf, Jandó Jenő, Balog József vagy Varga Zoltán. A Haydn-év előtt tisztelegve a Mesterbérlet minden koncertjén elhangzik a zeneszerző egy-egy műve, s olyan népszerű kompozíciókon kívül, mint Dvořák IX. szimfóniája, Ravel Bolerója vagy Vivaldi Négy évszakja, Copland Rodeóját, Sosztakovics két zongoraversenyét is előadjuk, s az érdeklődők a koncertszerűen előadott Toscanán is tapsolhatnak. Természetesen a megszokott karácsonyi, húsvéti és promenád hangversenyeken is hallhat bennünket a közönség, újévi koncertből pedig már nem hármát, hanem négyet adunk, akkora az érdeklődés. A Bartók + Operafesztivállal is folytatjuk a korábbi, sikeres együttműködést. S annak is örülök, hogy idén felújítottuk egy régi hagyományunkat, a társulat titkos szavazáson megválasztotta a 2007/08 évad zenészét, s ezt a címet Ferencz Enikő kürtművész kapta.

I *Hogyan tovább, mi lesz a 46. esztendőben? S Ön hogyan szeretné ünnepelni a zenekar fél évszázados fennállását?*

– Az egyik legfontosabb feladatunknak a közönségnevelést tartom, hogy majd újabb 45 év elteltével is legyen, aki jegyet vált a koncerteinkre. Emellett szeretném elérni azt is, hogy egykor majd úgy emlegessék a Miskolci Szimfonikusokat, mint az ország egyik legjobb együttesét. S ehhez minden adott, hiszen az utóbbi hat-hét évben a zenekar nagyon megfiatalodott, kiváló erővel gazdagodott. Szeretném, ha jobban jelen lennénk a régióban, bár ez – főleg anyagi okok miatt – nem egyszerű feladat. S arra is törekednünk kell, hogy a világ változó elvárásainak megfeleljünk, hiszen ma már ez teljesen mást jelent, mint akár tíz esztendővel ezelőtt...

R. Zs.

„Boldog vagyok, hogy ennek a 45 évnek részese lehettem”

A hegedűművészt sokan ismeretlenül is megszólítják Miskolc utcáin, hogy gratuláljanak neki egy-egy koncerthez. Nagy Lászlóné Füzes Mária negyvenöt esztendeje, alakulása óta muzsikál a Miskolci Szimfonikus Zenekarban.

A koncertmester az utolsó olyan alapítótag, aki máig aktívan zenél az együttesben.

Még a főiskolára járt, amikor 1963-ban megszületett az együttes, s a tanárképző hallgatói között is keresgéltek a fiatal tehetségeket. Így lett a Miskolci Szimfonikus tagja Füzes Mária. A hegedűművész a családi hagyományokat követve választotta hivatásául a muzsikát, hiszen az egész családja zenélt. Édesapja zenetanár volt, az első esztendőben ő tanította a hangszeres játék művészetére. (Az öccse szintén a zenét választotta, ma a Rádiózenekar kürtöse). A salgótarjáni lány a miskolci főiskolán folytatta tanulmányait, de aztán azzal, hogy a Szimfonikus Zenekarhoz került, eldőlt a sorsa.

„Boldog vagyok, hogy ennek a 45 esztendőnek a részese lehettem – mondja –, bár így visszatekintve az eltelt időszakra, egyetlen pillanatnak tűnt az egész.” Most is örömmel emlékszik vissza a kezdeti esztendők izgalmaira, amikor óriási eseménynek számított az együttes születése. A város lakói is izgatottan várták a koncerteket, szívvel-lélekkel vett részt a munkában mindenki, s rengeteg koncertet adtak a környező városokban. Mindenütt tárt karokkal fogadták az együttest. A zenekar iránti szeretet ma is érezhető a városban, Füzes Máriától sokan kíváncsian kérdezzék, milyen vendégek érkeznek a következő szezonban, kik lépnek pódiumra.

A hegedűművész úgy látja, az eltelt 45 esztendő alatt sokat alakult, formálódott az együttes. Évről-évre egyre jobb lett, s a néhány amatőr muzsikus helyére lassan hivatásos zenészek kerültek. Közben, 1980-ban Füzes Máriából is koncertmester lett.

A hegedűművész rengeteg különleges hangversenyt tart számon emlékezetében. Szívesen gondol vissza a külföldi turnéokra, a Gardató mellett adott fellépésekre vagy a berlini vendégszereplésre, amikor egy parkban muzsikáltak. A szép emlékek közé tartoznak a Vigadóban adott sorozataik, a zeneakadémiai fellépéseik. A koncertprogramok között is akad számos kedvence, nagy boldogság volt számára, amikor végre eljátszhatta Mozart Sinfonia concertantéját, de emellett ezernyi szólóállást az ő előadásában hallgathatott meg a miskolci közönség...

Úgy véli, most igazán kiváló zenészek ülnek az együttesben, komoly technikai tudással, akadémia, főiskolai végzettséggel rendelkező fiatalok, akik szintén roppant lelkesek és emellett nagyon öntudatosak is. S örül annak is, hogy a Kovács László vezette Miskolci Szimfonikus Zenekarban most is, ahogy a kezdetektől, a jó hangulat, a kellemes légkör a jellemző.

Füzes Mária az együttes mellett sokat kamarázott, vonósnégyesben is pódiumra lépett, s ma is akad egy trió, amelyben rendszeresen játszik. Hosszú évek óta zeneiskolában is tanít. Helyettesíteni kérték fel, de ez olyan jól sikerült, hogy ottragadt az intézményben. Sok a növendéke és szívesen foglalkozik a gyerekekkel. Lényegesnek tartja az oktatást, hiszen így ő is sokat tehet a közönségnevelésért.

Nem véletlen hát, hogy sokan szólítják meg az utcán, gyakran ismeretlenek is gratulálnak legutóbbi koncertjeihez. A város szeretetét az is mutatja, hogy 1993-ban nívódíjjal tüntették ki, 1997-ben pedig a Reményi Ede-díjat is átvehette.

A koncertmester már most igyekszik felkészülni a búcsúra, hiszen tudja, ez a pillanat is előbb-utóbb elérkezik. De úgy érzi, minden szép és jó volt az eltelt 45 esztendőben. S ha visszaidézi az első hónapjait az együttesben, akkor még nem is mert arra gondolni, hogy egyszer ebben a zenekarban töltheti az életét, s több évtizeden keresztül koncertmesterként játszhat. Szébben alakultak a dolgok, mint ahogy remélni merte.

Füzes Mária az együttesben ismerkedett össze férjével, Nagy Lászlóval is, így nem véletlen, hogy két fiuk is a családi hagyományokat követi. Bár ők hegedű helyett inkább a fúvós hangszereket választották, édesapjuk irányításával. A nagyobb gyermekük szintén a Miskolci Szimfonikus Zenekar tagja, kürtön játszik, a fiatalabb pedig a Magyar Állami Operaház zenekarának első trombitása. A négy unokából pedig csak azért tanul még csak kettő zenét, mert a másik kettő ehhez még túlságosan kicsi...
R. Zs.

Értéket közvetítenek

Fűke Géza került a Győri Filharmonikus Zenekar élére

A korábbi igazgató, Baross Gábor július 3-i távozása után Fűke Géza került a Győri Filharmonikus Zenekar élére. Az új vezető, akinek kinevezése 2009. január elsején lép hatályba, az év végéig megbízott igazgatóként tevékenykedik. Fűke Géza, bár sok tervvel érkezett, nem készül alapjaiban felforgatni az együttes életét. Fontosnak tartja a csapatmunkát és a törzsközönség szélesítése mellett célul tűzte ki a zenekar piacorientálttá tételét is.

I Milyen változásokat eredményez az ön kinevezése az együttes életében?

– Alapvető különbség, hogy eddig egy személy vezette a zenekart, én pedig menedzsmentben gondolkodom, mert szerintem a mai világban sokkal előrébb visz a munkamegosztás, mint az, hogy az ember mindent egyedül próbál megoldani. Ráadásul vannak olyan speciális szakterületek, mint például a marketing, amelyekhez jobban ért egy szakember. Ez a csapat várhatóan január elsejére áll fel. Az én eredeti megbízásom is ekkortól érvényes, de Baross Gábor idő előtti, július 3-i távozása miatt az év végéig megbízott igazgatóként működöm.

I Milyen tervei vannak?

– Rengeteg tervünk van, és most is tudatosan használom a többes szám első személyt, mert hatványozottan fontos, hogy csapatról beszéljünk. A minőség, mint prioritás lebeg folyamatosan a szemünk előtt, és ez nem

csak a zenekar szakmai munkájára vonatkozik, hanem a körülötte tevékenykedő összes munkatársra is, legyen az a portás, vagy akár az igazgató. A Győri Filharmonikus Zenekar vezetése sokkal összetettebb feladat, mint ami a titulusban rejlik, itt nem csak arról van szó, hogy egy zenekart kell operatív módon, napi szinten irányítani. A hangversenyteremünk üzemeltetése is egyike a feladatainknak, ezzel kapcsolatban sok tervünk van. Szeretnénk nyitottá tenni a házat, amely most a hangversenyek idejét leszámítva folyamatosan zárva van. Ezen kívül egy hangversenyterem esetében nonszensznek tartom, hogy nincs benne jegypénztár. Azt is szeretnénk elérni, hogy ez egy kulturális találkozóhely legyen, ezt igyekszünk majd megerősíteni egy művész-kávézó, turisztikai információs pont létrehozásával, amelynek az épület fekvése is nagyon kedvez. El tudnám képzelni azt is, hogy a ház meglehetősen nagy előterében időszaki kiállításokat tartunk, együttműködve a városi múzeumokkal; azzal a céllal, hogy ezzel is bevonjuk a város vérkeringésébe az épületet. Felmerült mindezen kívül egy zenei antikvárium létrehozásának lehetősége is, de ezek mind csak tervek még, és az anyagi háttértől függ a megvalósításuk is. Az idejű költségvetés ezekre nyilvánvalóan nem biztosít fedezetet, így legközelebb január elseje után beszélhetünk róluk, miután a közgyűlés elfogadta a város 2009-es költségvetését.

I Célként nevezte meg a közönség szélesítését is, ez viszont a műsorban is feltételez némi változást.

– Igen, tervezzük műsorpolitikai változást is, lévén, hogy a törzsközönségünk az utóbbi

időszakban folyamatosan fogyatkozott – igaz, a legutóbbi bérleteladásokat nézve úgy tűnik, ezt sikerült megállítani, talán annak is köszönhetően, hogy a győriek fontosnak érzik fenntartani a kikapcsolódásnak ezt a formáját, a magas kultúrát. Mindenképp szeretnénk kialakítani egy 2-3000 fős törzsközönséget. Ehhez szükséges egy közösségbarát program, rengeteg olyan marketingfogás, amely egyelőre stratégia szintjén áll. A közönség folyamatosan változik, és nekünk meg kell keresnünk, ki kell elégténnünk a megszólítandó réteg igényeit is.

I Ön szerint van kiaknázatlan anyagi erő a városban működő cégek között a zenekari támogatás szempontjából?

– Bízom benne, hogy van, annál is inkább, mivel ezt a kérdést tudomásom szerint mindeddig nem feszegették. Eddig a zenekar különösebb vállalati szponzoráció nélkül működött, a vezetésben talán nem is volt belső készlet arra, hogy ilyen támogatást keressen. Hozzá kell tenni, hogy Győr Budapest után az ország egyik legmeghatározóbb városa gazdasági szempontból, tehát a potenciális szponzori erő felkutatása nagyon sok lehetőséget rejt magában.

I Ugyanakkor elhangzott az is, hogy piacorientálttá szeretnék tenni a zenekart, ami azért kicsit bizarrul cseng a zene-szerető fűleknek.

– A piacorientáltság alatt tulajdonképpen az eladhatóság értendő. Ha a zenekar magas művészeti, szakmai szintet ér el, és mellette kiváló marketingcsapat dolgozik, akkor kiváló reklámfelületé is válhat és csalogató lehet a támogatók számára is. A két dolog tehát nem zárja ki egymást.

I Mit tudhatunk az ön előéletéről?

– Végzettségemet tekintve klarinét-művész-tanár vagyok, Kecskeméten jártam konzervatóriumba, Győrben szereztem diplomát,

I Bár az idejű évadot tulajdonképpen készen örökölte, számíthatunk valamilyen módosításra?

– Az évaddal kapcsolatosan nem lesznek változtatások, legfeljebb plusz koncertek, vagy, ne adj Isten, valamelyik elmaradása várható. A jövőben továbbra is repertoáron kívánjuk tartani a magyar zenei kincseket, úgy, mint Kodály, Bartók és a kortársak darabjait, és az ifjúságnevelés szempontjából szintén hatványozottan fontos a feladatunk, hiszen a mi szakmánk is lényeges érték-közvetítő szerepet tölthet be a mai világban.

Bilkei Éva

Fűke Géza 1971-ben született, középiskolai tanulmányait Kecskeméten a Kodály Zoltán Zeneművészeti Szakközépiskolában végezte. 1992-ben zeneiskolai klarinét-, szolfézs és általános iskolai énektanár diplomát szerzett a győri Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskolán, majd 1995-ben klarinétművész és -tanár diplomáját vehette át kiváló minősítéssel a Zeneakadémián. 1991-től klarinéttanárként dolgozott, oktatott a győri Liszt Ferenc Zeneiskolában, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskolán, a Harmónia Művészeti Iskolában, a Pannonhalmi Bencés Gimnáziumban és a csornai zeneiskolában. 1991-től 2005-ig alapító tag művésze volt a Győri Klarinétgyűttesnek, 1990-től 2000-ig szintén alapító tagja a kecskeméti Ars Nova Énekegyüttesnek, 2004-től pedig jelenleg is aktív tagja a „Bolero Fúvóegyüttes-Győr”-nek. 1999-2003 között a Győri Nemzeti Színház zenekarának klarinétművésze, kiegészítőként rendszeresen játszott a Győri Filharmonikus Zenekarban és a veszprémi Mendelssohn Kamarazenekarban. Kamaraművészként tucatnyi hanglemmez felvételén működött közre. Művészi munkáját görög, török, francia, német és magyar versenyek első díjaival, nagydíjaival, és különdíjaival ismerték el, a világ számos országában Kinától az Egyesült Államokig, Spanyolországtól Norvégiáig mintegy 700 koncerten lépett fel, számos felvételt készített vele a Magyar Rádió, a Magyar Televízió és a WDR3 Köln.

Szék-váltás

Baross Gábor Szegeden folytatja pályafutását

Idén júliustól öt esztendőn keresztül tölti be Baross Gábor a Szegedi Szimfonikus Zenekar igazgatói posztját.

A Győrből érkező muzikus munkája során arra törekszik, hogy újabb és újabb közönséget, főleg fiatalokat nyerjen meg a muzikának. Nagy öröme a munkáját kinevezések átadásával kezdhetné, a következő hónapokban pedig igyekszik minél jobban megismerni a szegedi együttes tagjait.

I Amikor tavaly, a Győri Szimfonikus Zenekar 40. születésnapja kapcsán beszélgettünk, még azt mondta, ismét pályázni fog az igazgató posztra, amelyet 26 éven keresztül töltött be. Mi történt, miért változtatta meg ezt az elképzelését?

– Valóban 2008 tavaszán még úgy látszott, nincs akadálya annak, hogy az eddigi 26 éves vezetői ciklusomat még öt esztendővel megtoldjam. Bízató külső jelek mutatkoztak, hiszen 2006-ban PRIMA-, 2007-ben pedig ARTISJUS-díjat kaptam, idén, március 15-én pedig a Magyar Köztársasági Érdemrend Lovagkeresztjét vehettem át. Megjegyzem, ezeket a rangos szakmai elismeréseket nem győri kezdeményezésre kaptam... De a kitüntetéseknek örültem, mert azt jelentették számomra, hogy a Győri Filharmonikus Zenekarra és az én tevékenységemre is felfigyeltek a kollégáim. Ilyen előzmények után a Győri Önkormányzat azt hozta tudomásomra, hogy 62 életév után már nem neveznek ki senkit igazgatónak. Most már túl vagyok ezen a szomorúnak induló, de happy enddel végződő történeten, azonban változatlanul nem tudok egyet érteni ilyen ostoba szabályokkal, amelyek az én sorsomat is merőben megfordították. Meggyőződésem ugyanis, hogy egy hatvanas éveiben járó vezető még szellemi potenciáljának teljében van. Nem is beszélve a hosszú évtizedes vezetői tevékenysége során összegyűjtött tapasztalatokról, kapcsolatrendszerekről...

I S hogyan tudta túltenni magát a kialakult helyzeten, hiszen azt nyilatkozta, élete egyik legboldogabb napja volt a Richter Terem megnyitója...

– Azon a helyen minden nap úgy éreztem magamat, mintha a mennyországban lennék. Aki ismeri eddigi pályafutásomat, azt is tudja, milyen „röghöz kötött” vagyok. Győrben születtem, tanultam, és 43 esztendőn keresztül a Győri Filharmonikus Zene-

kar tagjaként, majd 1982-től 26 esztendőn keresztül a vezetőjeként dolgoztam. Első pillanatban nagyon szomorú voltam – de ez nem tartott sokáig. Az élni, a dolgozni akarás, az újabb terveim végrehajtásának vágya hajtott előre. A sors kegyes volt hozzám, mert ebben az időben Szegeden is igazgatót kerestek. A pályázati kiírást elolvastva, úgy döntöttem – mivel nem éreztem magam „öregnek” –, hogy jelentkezni fogok. És nyertem! Öt aspiráns közül engem választott a pályázatok elbíráló testület. Egyébként csöbörből vödörbe cseppentem, mert tavaly a győri zenekar ünnepelte hivatalossá válásának 40. évfordulóját, és most, a 2008/2009-es évadban a Szegedi Szimfonikus Zenekar is 40 esztendős lesz.

I Több évtizeden keresztül muzsikált a győri együttesben, s fia ma a zenekar tagja. Azért továbbra is marad némi kapcsolata a társulattal?

– Az is lelki könnyebbséget ad, hogy a fiam, ifj. Baross Gábor, timpanistaként, a Győri Filharmonikusnál muzsikál továbbra is. Természetesen a zenekar tagjaival a kapcsolatomban fennáll, hiszen hosszú „uralkodásom” alatt szinte minden zenekari kollégával jó kapcsolatot sikerült kiépíteni, akár csak a szakszervezettel, közalkalmazotti tanáccsal.

I Mennyire ismerte korábban a Szegedi Szimfonikusokat?

– A zenekarral volt csupán némi munkakapcsolatom. Viszont Gyüdi Sándor igazgató-karnagyot 1999 óta ismerem, a Magyar Szimfonikus Zenekari Szövetség elnökségében végzett közös munka során mélyebb benyomásokat szereztem róla, és nagy elismeréssel figyeltem a szegedi zenekarnál végzett munkáját. Az együttes egyszer Győrben is vendégszerepelt, Sztravinszkij Petruskáját játszották, magas színvonalon. Néhány lemezüket szintén hallottam, a tagokkal azonban semmilyen személyes kontaktusom nem volt.

I Nem tartott attól, hogy miután Gyüdi Sándor éveken keresztül töltötte be ezt a posztot, s szó volt arról is, hogy a továbbiakban is megőrzi ezt a tisztségét, túlságosan határozott elképzelésekkel rendelkezik a zenekari igazgató feladatairól?

– Mint a Szimfonikus Zenekari Szövetség elnökségi tagja, három alkalommal kaptam felkérést a szegedi Polgármesteri Hivataltól, hogy a kiírt igazgató-karnagy pályázatot elbíráló bizottság munkájában vegyek részt. Örültem, hogy a testület úgy döntött, Gyüdi Sándor nyerve el az állást, én is az ő pályázatát tartottam a legjobbnak. Mint „kezdő” igazgató gyakran hívtam fel, konzultáltunk szakmai dolgokban. Én akkor már 16-17 esztendeje gyakorló igazgató voltam. Most boldoggá tesz, hogy Gyüdi Sándor kiváló együttest hagyott rám. Munkámat másodállásban segíti, mivel ő a zenekar művészeti vezetője és vezető karmestere. Bár 2008. július 1-jétől a Szegedi Nemzeti Színház főigazgatója, azért a zenekar művészi arculatának ápolása és fejlesztése, repertoárjának gondozása továbbra is az ő feladata marad. Bízom abban is, hogy a kettőnk között kialakult, immár 10 esztendő jó kollegiális kapcsolat biztos záloga lehet egy nagyon harmonikus színház-zenekar közötti együttműködésnek. Erre nagy szükség van, mert úgy hallottam, hogy ez nem volt mindig így!

I Milyen lesz a munkamegosztás, mennyire lesz szabad keze a zenekarnál?

– Ma a világ zenekarait tekintve a vezetési struktúra a következőképpen épül fel: van egy menedzser igazgató, az igazgató nevezi ki a karmestert és a többi munkatársat. A feladatok jól elhatárolódnak. Az igazgató – aki tulajdonképpen adminisztratív munkát végez –, biztosítja a zenekar működését, kapcsolatot tart a zenekart működtető szervekkel, belföldi és külföldi fellépéseket szervez. Ilyen napi, és sokszor igazán hétköznapiak mondható feladatokkal nem

szabad a karmestert terhelni. A dirigens feladata a művészi munka szervezése, a saját együttesével és vendégzenekarokkal dolgozik, egyszerűen: a zenével foglalkozik. A hangversenyekre való készülés, a próbák vezetése, és a végeredmény: a KONCERT. Látszólag egyszerűnek tűnő tevékenységek felsorolása, de nap mint nap újból meg kell harcolni mindenért. Nekem igazgatóként az a feladatom, hogy minden anyagi, morális, fizikális feltételt biztosítsak ahhoz, hogy töretlen művészi munka folyhasson.

■ A zenekar tagjai is nyolcvan százalékban önrre voksoltak. Milyen programnak köszönheti ezt?

– Általában jó dolognak tartom, sőt az egyetlen járható útnak, hogy egy ilyen fontos döntésben – hogy ki legyen az igazgató –, bevonják azt a testületet, mely ezután majd viselni fogja a választás követelményeit. Noha nem volt kötelező, de örömmel tettem eleget a zenekar kérésének, hogy személyesen megismerhessenek, s hozzájárultam ahhoz, hogy a pályázatom a zenekar tagjai számára legyen nyilvános. Ebben szerepelt az, hogy igyekszem megteremteni a kiegyensúlyozott munkához szükséges jó légkört. Arra törekszem, hogy megtartsam, s ha lehet, tovább is fejlesszem az eddig elért művészi színvonalat. A színház és a zenekar viszonyát normális, jó együttműködésben kell tartani. A fenntartó szervekkel is lényeges a kapcsolattartás. A zenekar művészeiből álló különböző kamarazenei formációk munkájának a segítségét, a fellépések szervezését is lényegesnek tartom, akárcsak a belföldi és külföldi vendégszereplések előkészítését és lebonyolítását. Biztosítani kell a zenekari munkához szükséges hangszerket, egyéb segédeszközöket.

■ A többiek pályaművei is nyilvánosak voltak?

– Igen. Egyébként sajnos, tudok olyan eseteket, ahol hétpécseletes titokként kezelik a beérkező pályázatokat. A legfontosabb testület, a zenekar, egyáltalán nincs bevonva a pályázatok elbírásának folyamatába. Abszolút formálisnak tartom a bizottságban a zenekart képviselő szakszervezeti vezető és a közalkalmazotti tanács vezetőjének a jelenlétét. Ez nem jó!

■ Hogyan látja a szegedi együttes helyzetét?

– Semmiben sem különbözik az ország más zenekaraitól. Minden adott város önkormányzata igyekszik tisztességesen, korrekten fenntartani művészeti együttesét.

Tudvalévő, hogy nem kötelező, alapfeladatokat ellátó intézményekről van szó. Ez a tény még jobban aláhúzza a fenntartó önkormányzatok gesztusát. Abban a szerencsés helyzetben voltam, hogy 2008. július 2-án Szeged város polgármesterétől vettem át a 2013. júliusáig szóló kinevezésemet. Ez számomra jelzés értékkel is bírt. Azt jelentette, hogy a város első embere fontosnak tartja, hogy egy ilyen nagy tradíciókkal rendelkező művészeti intézmény vezetőjét is megtisztelje. A szegediek szeretik a zenekarukat, büszkék muzsikusaikra, elismerik eredményeiket. Számomra a legnagyobb igazolás volt állításom alátámasztására, amikor július 29-én, a Dóm téren, a szabadtéri színpadon 4000 hallgató vett részt a zenekar által szervezett ajándékhangversenyen.

■ Milyen különbségeket és milyen hasonlóságokat lát a győri és a szegedi együttes között?

– A különbségek eléggé szembevetődnek, a szegedi zenekar létszáma majdnem 1/3-al nagyobb, mint a győri. 98 muzsikussal státuszt van, a győri 74-el szemben. A másik döntő különbség a feladatok ellátása. Szegeden a zenekar rendszeresen vesz részt a Szegedi Nemzeti Színház munkájában. Csak ebben az évadban 3 opera produkció, a Mezzo Fesztivál, az operettelőadások a zenekar kapacitásának kb. 50%-át kötik le. Győrött „csak” koncertezéssel foglalkoznak a muzsikuskok. Egyelőre! Ha ott maradok, én is azon dolgoztam volna, hogy a Győri Filharmonikus Zenekar még hatékonyabban vegyen részt a Győri Nemzeti Színház zenés előadásaiban. A harmadik különbség, ami az eltérő létszám pénzügyi függvénye, hogy a Szegedi Szimfonikusok költségvetése évente 453 millió forint, míg a Győri Filharmonikus Zenekar 335 millió forintból gazdálkodik. A hasonlóságok viszont nemcsak Szeged, illetve Győrre érvényesek. Minden együttes szeretne sokkal jobb hangszereken játszani – ez kimondottan a vonós hangszerekre vonatkozik – s nagyobb anyagi elismerésben részesülni. Hiszen minden muzsikussal a közalkalmazotti bértábla legalsó régiójában foglal helyet...

■ Nem tartotta zavarónak, hogy már készen volt az évad, amikor kinevezték erre a posztra?

– Ez természetes, hiszen július 1-én léptem be a szegedi zenekarhoz, s így már egy kész évad várt. Miután áttekintettem a programot, arra jutottam, hogy elődöm, Gyüdi Sándor, nagy alaposággal, körültekintéssel, igényes, szép szezont tervezett. Termé-

zetesen innentől kezdve én is azon tevékenykedem, hogy a helyi hagyományokra, szokásokra, ízlésre építve tervezem a 2009/2010-es évadot. Szeretnék kicsit változtatni a Filharmonia Kelet-Magyarország Kht. és a zenekar között fennálló szerződésen, hogy még jobban működhessen az eddig is jónak mondott kapcsolat.

■ Melyek az első teendői, hogyan kezd neki az évadnak?

– Július első napjaiban leültem Gyüdi Sándor karnagy úrral. Átvettem tőle azokat a teendőket, amelyeket ő – idő hiányában –, már nem tudott befejezni. Ezek elsősorban személyzeti kérdések voltak. Örvedetes számomra mindig, ha kinevezéseket adhatok át, főleg, ha fiatal művészekről van szó, akik korábban a színházi zenekarban dolgoztak. A színházi és a szimfonikus zenekari összevonás után határozott idejű, nem végleges szerződéssel rendelkeztek. 2008. szeptember 1-jétől határozatlan idejű, végleges szerződést kaptak. Az ő egzisztenciájuk szempontjából ez nagyon fontos lépés volt. Arra törekszem, hogy az együttes tagjait személyesen is megismerjem. Ez közel 100 főnél nem megy egyik napról a másikra. Szeretném megismerni emberi habitusukat, művészi kapacitásukat, affinitásukat az igényes művészi munka terén. Kapcsolatokra kell szert tennem a városban. Meg kell ismernem a társintézmények vezetőit, ezek munkáját.

■ Hová szeretne eljutni a kinevezése óta esztendeje alatt? Mi az, amivel Ön is szeretné rátenni a kézjegyet a szegedi zenei életre?

– Beszélgetésünk alatt már többször elismerőleg nyilatkoztam a Szegedi Szimfonikus Zenekar színvonaláról. Ehhez hozzátenni nagyon nehéz. A zenekar művészei egyéni is tekintve magasan képzett, igényes, kiváló kollégák. Az együttes számára az elkövetkező öt esztendőre is szeretném biztosítani a nyugodt, konzolidált légkört, mert csak ilyen milióban lehet igazán hatékonyan, magas színvonalon dolgozni. Mindig új és újabb a közönség, de legfőképpen a fiatalokat szeretném megnyerni a zenének és a Szegedi Szimfonikusoknak. Ezért egyetemi zenei bérletet akarok létrehozni. Boldog lennék, ha 2013 nyarán úgy távozhatnék Szegedről, hogy ugyanazt mondhasam el, amit 2008 júniusában, Győrben, a Richter-teremben, amikor búcsúztam győri barátaitól: a lelkiismeretem tiszta, és emelt fővel távozom, hiszen egy nagyon jó színvonalú, anyagilag biztonságban lévő zenekart hagyok itt! R. Zs.

Jó hírek a MÁV zenekarnál

A tavalyi év rossz hangulatú évadnyitó sajtótájékoztatója után idén nem várt fordulat következett: szinte kizárólag pozitív változásokról számoltak be a MÁV Szimfonikusok. A fájdalmas intézkedések az elmúlt év során lezajlottak, az egy éve bejelentett hároméves tervet csaknem teljes egészében végre is hajtották, sikerült megőrizni a zenekar cselekvőképességét, s nem kellett változtatni sem a művészeti programon, sem a műsorterven. Így a közönség a változásokból jóformán semmit sem érzékelt, a vasúttársaság vezetése viszont ezt és az elért művészeti sikereket is értékelve jóval előnyösebb, szintén három-éves támogatási szerződést írt alá az együttessel. Ennek következtében jelentősen növekszik a zenekarnak nyújtott támogatás összege, azt negyedévre lebontva, előre folyósítják, és ha nem is lesz tel-

jes mértékben inflációkövető ez a pénzösszeg, minden évben emelkedni fog. További jó hír, hogy a Siemens Zrt. személyében új támogató csatlakozott a MÁV Szimfonikusokhoz, ők is három évre szerződtek, s az így befolyó összegből már lehet előre is tervezni. *A folyamatos szorítás átmenetileg megszűnt, és ez végre lehetővé tette, hogy végre azzal foglalkozzunk, amivel kell, a művészi munkával* fogalmazott Lendvai György, a zenekar ügyvezető igazgatója.

Ezek a változások teljesen véletlenül estek egybe a szakmai váltással: a zenekar élén húsz évet eltöltő Gál Tamás ugyanis távozott az együttestől, a művészeti vezetői és a vezető karmesteri posztot szeptember 1-től Kollár Imre tölti be, aki a kilencvenes évek közepétől tizenkét éven át a Debreceni Fil-

harmonikus Zenekar zeneigazgatója volt. Vele együtt két új vendégkarmester is érkezett: Takács-Nagy Gábor a Telekom Szimfonikusok mellett a MÁV zenekarnál is betölti majd ezt a pozíciót, mellette a brazil Rodrigo de Carvalho-t láthatjuk rendszeresen a zenekar élén. Carvalho egyébként tizenhárom éve kötődik hazánkhoz, ekkor érkezett a budapesti Zeneakadémia karmester szakára, ahol Lukács Ervin tanítványaként summa cum laude végzett, majd három éven át dolgozott a Savaria Szimfonikus Zenekarral is. Jelenleg a Teatro Municipale karmestere Sao Paolo-ban, ahol nemrég az ő vezényletével szólalt meg először A kékszakállú herceg vára.

Lendvai György arról is szólt, hogy a Zeneakadémia közelgő átmeneti bezárása miatt új helyszínt kerestek, és az Operettszínház-

A MÁV Szimfonikus Zenekar közleménye

Szeptember elsejétől új művészeti vezetéssel kezdi a 2008–2009-es hangversenyévadot a MÁV Szimfonikus Zenekar

Az elmúlt évad végén, húsz éves művészeti vezetői munka után mondott le posztjáról Gál Tamás karmester. Utódlásáról a Zenekari Alapítvány Kuratóriuma döntött, ennek eredménye, hogy **2008. szeptember 1-jétől Kollár Imre tölti be a zenekar művészeti vezetői és vezető karmesteri posztját.**

KOLLÁR IMRE

a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola karmesterképző szakán 1992-ben szerezte meg karmesteri diplomáját. 1989-ben húsz évesen – minden idők eddigi legfiatalabb versenyzőjeként – elnyerte a Magyar Televízió VI. Nemzetközi Karmester-versenyének közönségdíját, majd néhány évvel később az olaszországi Treviso-ban a Nemzetközi Karmesterverseny első díját. Állandó és sikeres szereplője a hazai hangversenyéletnek, vendégkarmesterként járt már Európa szinte minden országában, fellépett az Egyesült Államok, Japán, Ausztrália és Kanada jelentős koncerttermeiben.

A kilencvenes évek közepétől 12 éven át a Debreceni Filharmonikus Zenekar zeneigazgatója volt.

Kollár Imre mellett **Takács-Nagy Gábor első vendégkarmesterként**, míg **Rodrigo de Carvalho állandó vendégkarmesterként** vesz részt a zenekar művészeti irányításában.

TAKÁCS-NAGY GÁBOR

neve világszerte ismert, elsősorban a róla elnevezett, világhírű vonósnégyes révén. Takács-Nagy Gábor 1992-ben kivált az együttesből – amely azonban továbbra is megtartotta nevét, és azóta is sikeresen koncertezik – és Svájcba költözött. 1997-től a Genfi Konzervatórium kamara tanzékének vezetője, 1998 óta Varga Tibor Sion-i Zeneakadémiájának kamarazene professzora, és a világ egyik legkeresettebb tanára. Számos helyen vezet zenei mesterkurzusokat és tanít kamarazenét. Miután hangszeres muzsikusként és tanárként szinte minden sikert elért, Takács-

Nagy Gábor útja a karmesteri dobogóra vezetett.

Magyarországon éppen a MÁV Szimfonikus Zenekar biztosította számára először a lehetőséget, hogy a nagyközönség előtt szimfonikus zenekar dirigenseként is bemutatkozzon. A bemutatkozás óriási sikert hozott, és azóta minden évben újabb és újabb felkérések követik.

A zenekar 2005-ben elindította Festetics kamarazenekari bérletsorozatát Takács-Nagy Gábor művészeti vezetésével, aki az évtizedek óta végzett, magas színvonalú művészi munkája során szerzett tapasztalatait adja át az együttes tagjainak. Az évek óta tartó sikeres munka eredményeként a zenekar vezetése úgy döntött, hogy 2008. szeptember 1-jétől Takács-Nagy Gábor első vendégkarmesterként segíti az együttes munkáját. Ennek az együttműködésnek keretében öt alkalommal vezényli a MÁV Szimfonikusokat a 2008–2009-es hangversenyévadban.

zal sikerült megállapodniuk. Az ügyvezető igazgató hangsúlyozta: nem pusztán új koncerthelyszínt találtak, az intézménnyel való kapcsolatuk valódi együttműködés lesz. Az Operettszínház előnye továbbá, hogy nem esik messze a Zeneakadémiától, a belső kialakítása hasonló hangulatot áraszt, és a férőhelyek száma is alig kevesebb.

Kollár Imre bemutatkozóját azzal kezdte:

valószínűleg ő az egyetlen szerencsés az országban, akinek új művészeti vezetőként nem leépítésekkel és költségcsökkentő változtatásokkal kell szembe néznie. Ettől függetlenül azonban hangsúlyozta: a XXI. században már a jó bornak is kell a cégér, ezért nem elég jó minőségű szakmai munkát végezni, azt el is kell adni. Éppen ezért személyesen is komoly energiákat fordít a jövőben új szponzorok keresésére, új kapcsolatok építésére, és ha kell, maga

járja végig a várost és a cégeket. Műsorpolitikájáról szólva elmondta: ezt az évadot még készen kapta, úgyhogy a saját elképzeléseit majd csak a jövő szezonban tudja érvényesíteni. Mint fogalmazott, Gál Tamás a húsz év alatt felépített egyfajta repertoárt, amit ő tovább színesítene, sok olyan mű van ugyanis, amit ezeken kívül mindenképp el kell játszani. Arról is szólt, hogy a magyar zenei élet általában elég szűk mezsgyén mozog.

RODRIGO DE CARVALHO

Braziliában, Sao Paulo-ban született. Zenei tanulmányait hazájában, a Dr. Carlos de Campos Konzervatóriumban, Tatui-ban kezdte. Budapesten Lukács Ervin tanítványaként, *summa cum laude* végzett a Zeneakadémián, majd később Leopold Hager professzornál tökéletesítette tudását a bécsi egyetemen.

de Carvalho világhírű karmesterek, úgy mint Kurt Masur, Bernard Haitink, Neeme Jarvi, Jorma Panula, Pinchas Zukerman és Fürst János mesterkurzusain vett részt, és mindeközben nemzetközi versenyek tucatjain indult és mérettette meg magát sikerrel. 2005-ben a Sao Pauloi Állami Szimfonikus Zenekar karmesterversenyén megnyerte a fődíjat. Jelenleg a Teatro Municipale karmestere Sao Paolo-ban.

Rodrigo de Carvalho neve jól cseng a magyar komolyzenei életben is. Korábban három éven át a szombathelyi Savaria Szimfonikus Zenekar első vendégkarmestereként dolgozott, emellett több magyar szimfonikus zenekart is vezényelt.

BÉRLETEN KÍVÜLI HANGVERSENYEINK

Szeptember 18-án, csütörtökön egy bérleten kívüli hangversennyel kezdjük a 2008–2009-es évadot. Egy koreai művészeti ügynökséggel: a Meno Music Company-val és a Fidelio Sűgő Szerkesztősséggel együttműködve szervezzük az előadást. Bizet-Borne: Carmen fantázia, Lalo: Spanyol szimfónia és Csajkovszkij: V. szimfónia szerepel a koncert műsorán. A közreműködő művészek a koreai ügynökséghez tartoznak, Európa számos koncertpódiumán léptek fel már sikerrel.

2009. április 3-án, a Budapesti Tavasz Fesztivál idején egy olyan hangversenyt rendezünk a Zeneakadémia Nagytermében, amely – feltételezésünk szerint – a

közönség legszélesebb rétegeinek érdeklődését fogja felkelteni. Mindenek előtt vonzó **Beethoven** neve: a nagy bécsi zeneszerző mindmáig a legtöbbet játszott komponista a világ minden hangversenytermében.

Mindenképpen ki kell emelni a közreműködő művészeket is. **Kocsis Zoltán** személyét nem kell népszerűsíteni, az a tény azonban feltétlenül említésre méltó, hogy zeneigazgatói elfoglaltsága mellett egyre ritkábban jut ideje zongoraversenyek szólójaként fellépni, ezért ezek igazán ünnepi alkalmak. **Takács-Nagy Gábor** több éve már rendszeresen és nagy sikerrel vezényli zenekarunkat, idén valamennyi bérletsorozatunkban is találkozhatunk vele.

Július 9-én Kobayashi Ken-ichiro vezényletével adjuk elő Beethoven: IX. szimfóniáját a Művészetek Palotájában. Kobayashi fellépése Magyarországon mindig ünnep – talán mondhatjuk, nem csak a közönség, hanem az ő számára is. Az egész világon népszerű karmester életében kiemelkedő helyet foglal el hazánk és azon belül is a MÁV Zenekar. Ez volt az első külföldi együttes, amelyet hazáján kívül vezényelt, az 1972-es budapesti karmesterverseny elődöntőjében és ez, mint többször elmondta, felejtethetetlen számára. Ez a jó kapcsolat azóta is töretlen, ebben az évadban még egy alkalommal dolgozhat vele zenekarunk, a Lukács Miklós bérlet november 21-ei hangversenyén Beethoven VII. szimfóniáját majd Muszorszkij-Ravel: Egy kiállítás képei című művet dirigálja a mester.

MAGYARORSZÁGI PREMIER AZ ÉVADNYITÓ KONCERTEN

Október 3-án, az Erdélyi bérlet évadnyitó hangversenyén mutatkozik be a zenekar

új vezető karmestere, Kollár Imre a MÁV Szimfonikusok közönségének. Programjában Schubert és Beethoven egy-egy szimfóniája között csendül fel – hazánkban először – **Rózsa Miklós** 1953–54-ben komponált **Hegedűversenye**. A művet, amelyben a szerző szavaival „a magyar zene szenvedélyessége szól”, 1956-ban Dallasban mutatták be. A zeneakadémiai hangversenyen Robert Bokor, macedóniai születésű kitűnő hegedűművész tolmácsolásában lesz hallható a versenymű.

MESTERBÉRLET A MŰVÉSZETEK PALOTÁJÁBAN

Amióta 2005 tavaszán megnyílt a Művészetek Palotája, a MÁV Szimfonikus Zenekar rendszeresen jelen van az ország legnagyobb hangversenytermében. Itt rendezi Mesterbérlet címmel saját bérleti hangversenysorozatát. A sorozat címének megfelelően, a maguk nemében kiemelkedő karmestereket és szólistákat hívunk meg ezekre a hangversenyekre.

Apa és lánya, **Irwin és Deborah Hoffman** neve fémjelzi a nyitóelőadást. Az Amerikai Egyesült Államokból érkező karmester volt a Chicagói Szimfonikus Zenekar vezető karmestere, mielőtt Solti György elfoglalta ezt a pozíciót és állandó karmester maradt a zenekarnál Solti mellett is. Lánya az amerikai hárfások „first ladyje”: a Manhattan Zeneművészeti Főiskola professzora, a Metropolitan Opera zenekarának szólóhárfa.

Kollár Imre vezényli a sorozat második, orgona hangversenyét, melyen **Varnus Xavér** többek közt Hidas Orgonaversenyét adja elő. A közelmúltban elhunyt kitűnő zeneszerző sok szállal kötődött zenekarunkhoz, ezért iránta érzett tiszteletünket is kifejezzük művének előadásával. **Miklósa Erika** a mai magyar operaénekes

Az idei évadban a bérleti rendszer maradt a régi: a Művészetek Palotájában a Mesterbérlet kínálja a legnagyobb előadóművészeket, ezen hallhatjuk többek között Varnus Xavért és Miklósa Erikát, Irwin Hoffmann karmester pedig Deborah-t, világhírű hárfaművész lányát, mint szólistát dirigálja a MÁV zenekarral. Egy magyarországi premiert is kínál az október: az Erdélyi Miklós bérlet a hazánkban inkább csak a filmzenéiről ismert Rózsa Miklós

1953–54-ben komponált Hegedűversenyével indul. A Lukács Miklós bérlet is tartogat érdekességeket: novemberben Kobayashi Ken-Ichiro vezényli újra a MÁV Szimfonikusokat, azt az együttest, amelyet hazáján kívül először dirigált az 1972-es emlékezetes budapesti karmesterverseny elődöntőjében. Bérleten kívül a zenekar Kocsis Zoltánnal is fellép, a kétszeres Kosuth-díjas művész a tavaszi fesztiválon egy Takács-Nagy Gábor által vezényelt Beetho-

ven-hangversenyen működik közre zongoristaként, de az évad során Vásáry Tamást is vendégül látják. Idén januárban indult a Szeretethang című koncertsorozat, amely várandós kismamáknak szól, folytatódik az óvodásoknak összeállított Zene-Tér-Kép és az iskolásoknak szánt hagyományos Unokák és nagyszülők hangversenyei elnevezésű ifjúsági sorozat, valamint a Festic-palota Tükörtermében megrendezett kamarabérlet. *Kiss Eszter Veronika*

generáció egyik legfényesebben ragyogó csillaga. A Művészetek Palotájában 2006 óta minden év tavaszán megrendezett gála-koncertjein minden alkalommal zenekarunk játszott, hanglemezfelvételt is készítettünk közösen. Miklósa Erika most a zenekar vendégeként lép pódiumra és több tekintetben változtat az eddigi hangversenyek hagyományain. Először is repertoárját kitágítja „könnyedebb” műfajok irányába, másrészt meghívott barátait fiatal, pályájuk kezdetén álló magyar énekesek közül választja ki.

A Mesterbérlet évadzáró koncertjét zenekarunk első vendégkarmestere, **Takács-Nagy Gábor** dirigálja. A hangverseny műsora és közreműködő művészek személye garántálja, hogy a 2008–2009-es évad egyik legkiemelkedőbb zenei eseménye lesz. Két, nagyjából egyidőben keletkezett, fiatalkori Bartók-mű keretezi a műsort. A *Két arckép* majd A *kékszakállú herceg vára* című opera **Wiedemann Bernadett** és **Fried Péter** tolmácsolásában. A két Bartók mű között az egyik legnagyobb romantikus, Csajkovszkij művei szólalnak meg, méghozzá azok, amelyek a legromantikusabb hangzású instrumentum, a gordonka hangjára íródtak. A szólista **Perényi Miklós** lesz, aki vonósnégyes-partnerként is rendkívül közel áll Takács-Nagy Gábor zenei világához.

VENDÉGÜNK: VÁSÁRY TAMÁS

Régi vágyunk teljesült azzal, hogy végre sikerült a MÁV Szimfonikusok pódiumára meghívni Vásáry Tamást, a remek zongoraművészt és karmestert, méghozzá mindkét minőségében. Mozart zongoraversenyei a szerző előadásában is úgy szólaltak meg, hogy a zongora mellől irányította a zenekart. Ezt a gyakorlatot követi Vásáry Tamás is.

„A MAGZAT ZENEI NEVELÉSÉT MÁR AZ ANYA SZÜLETÉSE ELŐTT KILENC HÓNAPPAL EL KELL KEZDENI”

Ez a Kodály idézet a mottója annak a kezdeményezésünknek, amellyel 2008. januárjában elindítottuk várandós kismamáknak szóló, *Szeretethang* című hangversenysorozatunkat a zenekar próbatermében. Ehhez a kezdeményezéshez kapcsolódik az óvodáskorú gyermekek részére szervezett zenés mesékből és hangszerbemutató foglalkozásokból álló sorozatunk is, a *Zene-Tér-Kép*. Mindkét sorozatot **Ácsné Székely Edit**, zenekarunk fuvolaművésze, zenepedagógus, Dr. Kokas Klára tanítványa vezeti.

ZENÉBEN UTAZUNK! LEGYEN AZ UTASUNK!

A 2008–2009-es évadra szeptember 10. és 19. között lehet hangversenybérleteket vásárolni az alábbi sorozatokra:

Az Erdélyi és Lukács bérletek a Zeneakadémia Nagytermében, Mesterbérlet a Bartók Béla Nemzeti Hangversenyteremben. Kamarazenei sorozatunkat a Festic Palota Tükörtermében, míg ifjúsági koncertsorozatunkat, az Unokák és Nagyszülők hangversenyeit a Stefánia Palotában rendezzük meg.

ÉLETÜNK A ZENEAKADÉMIA BEZÁRÁSA UTÁN

A Zeneakadémia évek óta halogatott átalakítása előreláthatólag a jövő évben megkezdődik. Ezért gondoskodnunk kellett egy új hangversenyhelyszínről, ahol az Erdélyi és Lukács bérleteinket megrendezhetjük. Örömmel adjuk tudtul, hogy az Operettszínházzal aláírtunk egy együttműködési megállapodást, minek értel-

mében a 2009–2010-es évadtól kezdődően helyet biztosítanak a két sorozatnak.

MÁVOS KÜRTÖS SIKERE DÉL-KOREÁBAN

2008 augusztusában a dél-koreai Jeju városában megrendezésre kerülő V. Nemzetközi Rézfúvós Versenyen **Benyus János**, a *MÁV Szimfonikus Zenekar első kürtöse 2. helyezést ért el*.

A három forduló versenyre a világ minden tájáról érkeztek nevezések, Ázsián kívül Amerikából, Ausztráliából, Európa számos országából és természetes hazánkból. A zsűriben a világhírű American Horn Quartet tagjai, valamint más amerikai és ázsiai szaktekintélyek foglaltak helyet. Benyus János a döntőben Gordon Jacob Kürtversenyét adta elő a helyi zenekar közreműködésével a Jeju-i Kulturális és Művészeti Centrum színpadán. A MÁV Szimfonikus Zenekar büszke arra, hogy támogatásával hozzájárult kürtművésze, Benyus János sikeres szerepléséhez.

A SZERETET DALLAMAI

Havonta egy alkalommal, Szeretethang címmel szervezzük várandós kismamáknak szóló hangversenysorozatunkat a zenekar próbatermében. Ugyanitt Zene-Tér-Kép címen hangszerbemutatókkal és zenés mesékkel várjuk az óvodásokat. A foglalkozásokat Ácsné Székely Edit, a MÁV Szimfonikus Zenekar fuvolaművésze, zenepedagógus, Dr. Kokas Klára tanítványa vezeti. A sorozatokról további információk a zenekar honlapján található: www.mavzenekar.hu

MÁV Szimfonikus Zenekar

Európában semmit sem adnak ingyen

Az őszi hangversenyévad kezdetével elindult a Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetsége (MSZZSZ) és a Művészetek Palotája együttes képzési programja is. Az első előadást két neves uniós szakértő Dragan Klaić és Sonja Greiner tartotta.

Dragan Klaić funkcióját nehéz lenne röviden meghatározni, ha a honlapját megnézi az olvasó, láthatja, hogy egy cikk terjedelmét erősen igénybe venné az intézmények listája, amelyek valamilyen kapcsolatban állnak a Belgrádból a dél-szláv háború kezdetén elszármazott kulturális szakértővel. Magyar, vagy legalábbis budapesti szellemi központok vannak ezek között, Klaić tanít a Közép-Európai Egyetemen. Sonja Greinerrel könnyebb dolgunk van, ő ugyanolyan ismert, mint kollégája, hiszen az Europacantat főtájkára többször megfordult Budapesten, tagja a Nemzetközi Zenei Tanács elnökségének is.

Dragan Klaić igen átfogó előadást tartott, amelynek talán legérdekesebb momentuma az volt, amelyben a kistérségi együttműködések fontosságára világított rá. Véleménye szerint ezek a kooperációk bár kevésbé látványosak, mint például a reprezentatív fesztiválok összeköttetései, de a jövő szempontjából lényegesen eredményesebbek. Annál is inkább, mert a globalizáció hatásait ezekkel lehet igazán kivédeni. Nemzetközi kulturális konzorciumokat érdemes létrehozni – nyilván azért, mert nem elég csupán a művészeket összehozni, egy-egy projektnek számos egyéb – üzleti, marketing, képzési, adminisztratív stb. – tényezője van. Ilyesfajta, 3-6 éves élettartamra tervezett konzorciumok létrehozására már van példa a kortárs táncosok körében, él olyan projekt, amely a koreográfiai műhely, a tréning, a produkció összességét együtt gondolja. Klaić felhívta a figyelmet arra, hogy egy-egy hétvégén milliók szállnak repülőre és utaznak az EU-n belül. Meg kell őket szólítani, persze nem mindegy, milyen módon, gondolni kell az Európában nagy számban élő emigránsok gyermekeire, hívni kell őket,

moziba, színház, kiállításra, hogyne érezzék magukat idegennek.

A több mint másfél évtizede főként Hollandiában élő kulturális elemző igen negatív véleményt fogalmazott meg az úgynevezett évadok és a kulturális intézetek kérdésében. Szerinte ezek pusztán a reprezentációt szolgálják, valódi hozadékuk nincs.

Klaićhoz kapcsolódva Sonja Greiner az együttműködés más aspektusát tárgyalta. A lobbizás eszközeiről, módjáról és szükségességéről beszélt. Megemlítette például, hogy a német szakmai szervezetek azt kívánják elérni, hogy a nemrég bevezetett kétféle bolognai képzési rendet reformálja meg az unió, mert – ahogy sokan Magyarországon is vallják – a művészeti felsőoktatásban ez a szisztéma hátrányos. Ebben, de sok más kérdésben is lehet, sőt kell közös kampányokat indítani. Mivel a politikusokhoz, mert egyrészt nem járatosak kulturális szakmai kérdésekben, másrészt nincs türelmük kimerítő anyagokat olvasni. Mindketten hangsúlyozták, hogy egy-egy akció – legyen az valamiféle együttműködés megszervezése, támogatás megszerzése, lobbizás – csak nagyon alapos, több hónapos előkészítő munka után képzelhető el. A határidő előtt, sebtében összerántott pályázatok eleve kudarcra vannak ítélve, mert az EU-ban semmit sem adnak pusztán kérésre.

A konzultáció után a MSZZSZ elnöke, a Nemzeti Filharmonikusok főigazgatója Kovács Géza elmondta a Zenekarnak, hogy ezeknek az összejöveteleknek a célja és az ő személyes törekvése is, hogy a hazai szakmát segítsék elszakadni a sok esetben provinciális szemléletől. „Ne sebek nyalogatásával, panaszkodással, nem létező démonok emlegetésével magyarazzuk esetleges sikertelenségünket. A világ óriásit változott az elmúlt években. *2004 előtt hajlamosak voltunk kis országként definiálni magunkat. És egyszer csak közepes ország lett belőlünk az Európai Unióban. Darwin úgy vélte, hogy nem a legértelmesebb, a legokosabb, és talán nem is a fizikailag legerősebb fajok élnek túl a kríziseket, hanem azok, amelyek legjobban képesek alkalmazkodni a változásokhoz.* Az 1970-es '80-as években a magyar zenekarokat helyzetét

meghatározta, hogy volt egy Interkoncert és az Interkoncerten keresztül gyakrabban vagy sűrűbben elvitték őket turnékra, néha Nyugat-Európába vagy a tengerentúlra. Megspórolták a rapidjüket, ették a Globus konzervet, ültek rossz buszokon, megszálltak a városszéli szállodákban. Amikor 30 forint volt a hivatalos márka árfolyam, csináltak belőle 100 forintnyi értéket és erre nagyon büszkék voltak. Közben föl sem tűnt, hogy a hit, miszerint mi zenei nagyhatalom vagyunk, egyre inkább morzsákra hullik szét.”

Néhány magyarországi zenekar igazgató részt vett 1993-ban azon az egyhetes kurzuson, amelyet a Londoni Szimfonikusok és a British Council szervezett, Solti György kezdeményezésére. „Ez sokunk számára maradt emlékezetes élmény – szögezte le Kovács Géza. – Azt a nagyon egyszerű és közismert alapvetést értették meg velünk, hogy nem elég halat adni a szükölködőnek – ez persze szimbolikusan értendő –, többet ér hálót adni, és megtanítani halászni. Tehát arra, hogy a piaci viszonyok között, az állami támogatás csökkenésének időszakában miként lehet zenekarokat korszerűen és eredményesen menedzselni. Mi a szponzorálás, mi a marketing, mi a PR és így tovább. Reveláció volt a londoni kollégákkal beszélgetni. Ettől kezdve nem lehetett más célo, minél több ilyen „szemfelyítő” találkozást létrehozni. Meghívtam a kurzus előadóit Budapestre, hogy egy háromnapos szeminárium keretén belül itt folytassuk az ismeretszerzést. Miután 1996-ban a Performing Arts Employers Associations League Europe, az európai előadó-művészeti szövetség a Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetségét teljes körű tagjává választotta, több alkalommal ide hívtam a PEARLE konferenciáját, hogy az igazgatók és a menedzsmentbeli kollégák találkozhassanak másként gondolkodó és talán eredményesebben működő nyugat-európai, sőt észak-európai zenekarvezetőkkel és menedzserekkel.”

Miután megnyílt a Művészetek Palotája, az intézmény vezetői támogatták az ötletet, hogy legyenek rendszeresen hasonló szakmai képzések és konzultációk itt, a Műpában. „Igyekszünk a legjobb szakembereket

meghívni – mondja az elnök. – Nem tudom, hogy létezik-e olyan mérce, amellyel meg lehetne mérni e továbbképzések a hatékonyságát. Csak remélem, hogy az egyre nagyobb számban idelátogató kollégák, vagy a rokon szakmák képviselői, ha hétfőnként visszamennek irodáikba, nem üres kézzel térnek oda vissza. A szezonnyitó két előadás arra világított rá, hogy az Európai Unió csupán lehetőség, és csak annyit vehetünk el a javakból, amennyit hozzá is adtunk. Tudom, hogyha megtaláljuk az együttműködő partnereket az unión belül, akkor találunk a terveinkhez forrásokat is. A reflexeinkben, főleg annak a generációnak a reflexeiben, amely még az előző társadalmi struktúrában szocializálódott még az a gondolat él, hogy „puszira” adnak pénzt. Van egy jó haver a főnökségben, a cégnél, a megyénél, a minisztériumban, és majd elintézzük... De az Európai Uniótól teljes mértékben idegen ez a kalapozó, haverkodó, együtt vadászunk, majd ott megbeszéljük tempó. Az EU nagyon-nagyon körülmenyes. Akik a Nemzeti Kulturális Alapnál rendszeresen pályáznak, néha morognak, hogy milyen bonyolult papírokat kell kitölteni és, hogy mennyi igazolás, bizonylat kell. Én, mint adófizető állampol-

gár, nagyon örülök annak, hogy ez így van. Hogy az én adómra ennyire vigyáznak. A bonyolultság ötszörösen igaz az Európai Unióra. Az EU hivatalai rendkívül bürokratikusak, hála a jó Istennek. Alaposak és körültekintőek. Bizony EU-s pénzekre pályázni nagyon-nagyon fáradságos. Ezt meg kell tanulni, a mohácsi vész vagy más nemzeti sérelmek fölemlegetése az Európai Unió kapcsán nem értelmezhető. *Úgy gondolom, hogy az új kor egyik legnagyobb lépése az volt, hogy mi az unió részévé lettünk. A lehetőség a kezünkben van.*

Dragan Klaić markáns megfogalmazásai többeket megleptek, mintha egy berregő ébresztőóra szerepét vállalta volna magára... „Ő bárhol van, ugyanilyen markáns, kissé provokatív nézeteket valló személyiség, aki mindenütt ugyanezzel a szenvedéllyel veti föl a közép-kelet európai országok és nemzetek problémáit – világosít föl Kovács Géza. – Hiszen túl jól ismeri nyilván a volt jugoszláv tagállamok helyzetét. Másfél évtizede Nyugat-Európában él. De előad a Közép-Európai Egyetemen, ahol találkozik grúz, örmény, azeri, bolgár és más egyéb nációk fiaival, lányaival is. Egy igazi européer, aki hat-nyolc nyelven folyékonyan beszél, beleértve a magyart is, és mert

Közép-Kelet Európából származott el, nagyobb empátiával nézi a mi problémáinkat, és sokkal nagyobb szeretettel bököd bennünket, hogy ébredjünk föl.”

Milyen folytatásra számíthatnak az érdeklődők? „Az elmúlt években valamilyen tematika köré csoportosítottuk ezeket a találkozásokat. Tavaly például az edukáció kérdéseit, a fiatalok, a sajátos társadalmi csoportok koncertterembe, színházterembe csábításának módjait vettük sorra – emlékeztet rá az elnök. – Az idei első összejövetelünket tekinthetjük elméleti, európai uniós kulturális politikai alapvetésnek. A következő alkalomakra a Mi kell Európának belőlünk? témakört tervezzük. Vagyis meghívunk olyan személyiségeket, akik például a Műpához hasonló művészeti központok kulcsfigurái. Szeretnénk megismerni a brüsszeli BOZAR, a barcelonai Auditorio művészeti igazgatóinak véleményét, hogy megtudjuk, mindaz, amit mi nagyon érdekesnek, fontosnak, vagy piacképesnek tartunk itt Magyarországon, azt miként értékeli Európa? Ezek a művészeti intézmények a kontinens legfőbb találkozási pontjai vagy útkereszteződései. Naponta világsztárok és pályakezdők fordulnak meg bennük. Nézzük meg az ő tükrükben, hogy kik vagyunk mi.”

Albert Mária

Finisben az előadó-művészeti törvény

Az utolsó általános, a színházi és a táncművészeti ágazattal közösen egyeztetés előtt véleményezték az készülő előadó-művészeti törvény legutóbbi szövegváltozatát a Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetsége, a Magyar Zene- és Táncművészek Szakszervezetének (MZTSZ) képviselői, és a hivatásos énekarok egy-egy tagja.

A zenei szakmai szervezetek egy éven át folyamatosan egyeztettek a készülő előadó-művészeti törvényről. A nyár elején megvitatott szövegváltozattal kapcsolatban írásos észrevétel nem érkezett – jelentette be a tanácskozáson az MZTSZ főtárgya, Gyimesi László, a törvény egyik szövegezője.

Ezt úgy értékelte, hogy a zenei szervezetek alapvetően támogatják a törvényt, az augusztusban elkészült változattal kapcsolatban tehát a munkafolyamatot legalábbis a zenészek részéről lezárhatják. Az előadó-művészeti szervezetek működéséről, támogatásáról és sajátos foglalkoztatási szabályairól szóló törvény útja nyitott, bár a hivatalos dokumentumokban nem szerepel az őszi törvénykezési időszak tervei között – tette hozzá Gyimesi László.

Az augusztusban elkészült anyag már 90 százalékban tartalmazza valamennyi előadó-művészeti ág, így a zenészek módosítási javaslatait is. A törvény szövegének ilyen módosítása mellett a szabályozás által érintett minisztériumok is párhuzamosan elemzik és kritizálják a szöveget.

Tavasz helyett ősszel – Hiller István oktatási és kulturális miniszter egy korábbi kijelentése szerint novemberben –, vihető a parla-

ment elé a törvény, amelynek életbe lépéséhez a költségvetési törvény elfogadása szükséges. Gyimesi László szerint a tárcánál félre tették a törvény működtetéséhez szükséges 4 milliárd forintot, de a törvény novemberi elfogadása esetén is csak 2010-ben léphet hatályba. Ám konszenzussal akár már a 2009-re szóló költségvetési törvényben érvényesítheti a tárca ennek a keretnek felosztását.

Előzetes becslések alapján a finanszírozási lehetőségek, legalábbis a zenekaroknál (énekaroknál, kamara-szimfonikusoknál) csaknem 50 százalékkal bővíthet. Hosszabb távon pedig a társasági adótörvény módosítása után a 4 milliárdos keret akár 5 milliárdra is nőhet – Gyimesi László prognózisa szerint.

A vitában a határozott és határozatlan idejű foglalkoztatással kapcsolatban néhány kétértelmű vélemény is elhangzott. Határozott

ideig 5 évnél tovább nem lehet senkit alkalmazni az új szabályozás szerint, de ez nem a törvény szövegezőinek ötlete, hanem EU-s jogszabályok írják így elő. Többen – köztük a győri zenészek – felhívták a figyelmet arra, hogy a szakirányú végzettség kérdését pontosítani kellene, hiszen a bolognai képzési rend a felsőfokú tanulmányokat bachelor és master fokozatra bontja, ki kell deríteni, hogy a bachelor fokozat vajon megfelel-e a törvényi kritériumoknak. Ha például valaki a nyugdíj korhatárhoz közel jár, a végzettsége konzervatóriumi, ám hatalmas a gyakorlata és magas színvonalon dolgozik, vajon kötelezhető-e és milyen keretek között arra, hogy felsőfokú oklevelet szerezzen. Végül a vitában az kristályosodott ki, és Magi István, a törvény egyik szövegezője is ezt erősítette meg: lesznek indokolt esetek, amelyekben a munkáltató tehet kivételt.

Három együttes képviselői hangsúlyosan kérték egy korábbi szövegrész visszaállítását. A MÁV Szimfonikusok, a Magyar Telekom Szimfonikusok szószólói szerint a magáncégeknel fennáll a veszély, hogy váratlanul negatív üzleti döntést hoznak, egy csapásra megszűnhet a fenntartói háttér, nullához pedig a törvény adta keretből nulla támogatás adható. A Magyar Rádió zenei együtteseinek nevében is a passzus

visszaállítását kérték. Magi István is támogatta a szövegrész ismételt beemelését, bár hozzátette, hogy az önkormányzatokkal kötött közszolgáltatási szerződések valamelyest védik ezeket a zenei együtteseket is.

Az MR zenei együtteseinek folyamatos konfliktushelyzetét azonban a törvény semmiképp nem oldja meg. Az állami tulajdonú részvénytársaság kötelékében dolgozó zenekar, énekkar és gyermekkórus a jelenlegi keretben nem köthet önkormányzattal, privát támogatóval hosszú távú szerződést, ügyüket – ahogy ezt Karsai Péter (MDF) és Gulyás Dénes (Fidesz) képviselők többször is hangoztatták, másként, de sürgősen rendezni kell. (Mivel a tanácskozás célja a készülő törvénysszöveg jóváhagyása volt, nem esett szó egy másik zenei együttes kivételes helyzetéről sem, ez pedig a Budapesti Filharmóniai Társaság Zenekara, amelyet minden évadban az fenyeget, hogy működését be kell szüntetnie.)

Az Előadó-művészeti Tanács, amelyet 14 tagúnak irányoz elő a törvény, létrehozásának körülményeit is firtatták, továbbá azt is, hogy a vezetői kinevezésekhez összehívandó ad hoc szakmai bizottságok kiből állnak majd, mennyire lesz lobbi dolga vagy minisztériumi döntés következménye az összetételük. Előkerült az a kérdés is, hogy azok a zenei együttesek, amelyek színházi

szolgálatot is ellátnak, milyen szorzó alapján részesülhetnek majd támogatásból? A törvény – hangzott a válasz – minden ágazatban támogatja, hogy színházi és táncelőadásokon lehetőleg élő zene szóljon.

A támogatási mérték, amely nemcsak a koncertek mennyiségét, hanem az együttes létszámát is figyelembe veszi, milyen időponthoz kötött – érdeklődtek többen. Egyértelmű, hogy a pályázat beadásának dátumakor fennálló állapotot kell megjelölni. Számos részletproblémáról is szó esett, amelyeket a törvény nyilván nem fog megoldani, hiszen olyan szabályozás még soha, sehol nem született, amely mindenkinek egyaránt jó lenne.

A zenei szervezetek egyébként igen mértéktartónak és konstruktívnak mutatkoztak a törvénnyel kapcsolatban, mert tudják, hogy a társadalmi közeg jelenleg nem kedvez a nagyobb igények benyújtásának. Bár a muzsikusok igen koncentrált munkát végeztek, a Magyar Dráma Napján Hiller István miniszter a törvény szövegének még csak egy olyan példányát mutathatta be ünnepélyes keretek között, amelyre még társadalmi vita vár. Hogy ez milyen gyorsan és milyen eredménnyel megy végbe – a lapzárta idején megjósolhatatlan.

Albert Mária

Gratulálunk!

2008-ban a hivatásos szimfonikus zenekarok és énekkarok társulatai titkos szavazással a következő muzsikusoknak ítélték a 2007/2008 évad legjobb zenekari-, illetve énekkari művésze okleveleket:

AZ ÉVAD LEGJOBB ZENEKARI MŰVÉSZEI 2007/2008

Debreceni Filharmonikus Zenekar
MÁV Szimfonikus Zenekar
Magyar Rádió Szimfonikus Zenekar
Magyar Telekom Szimfonikus Zenekar
Miskolci Szimfonikus Zenekar
Nemzeti Filharmonikus Zenekar

Győrfi Péter, kürtművész
Sándor János, klarinétművész
Berki Sándor, kürtművész
Reé György, klarinétművész
Ferenc Enikő kürtművész
Tóth László, trombitaművész

Pannon Filharmonikusok – Pécs
Szegedi Szimfonikus Zenekar
Savaria Szimfonikus Zenekar

Vörösné Udvardy Gizella, oboaművész
Kőrösi Györgyi, gordonkaművész
Bozsodi Lóránt, hegedűművész

AZ ÉVAD LEGJOBB ÉNEKKARI MŰVÉSZEI 2007/2008

Debreceni Kodály Kórus
Magyar Rádió Énekkar
Nemzeti Énekkar

Kurgyis Tamás
Komáromi Márton
Boros Sándor

„Átpozicionálva”

Cseh Gabriella Zsófia és Boldoghy Kummert Péter tervekről, próbajátékról, misszióról, az MR Zenei Együttesek felatairól, küldetéséről

„van még hova fejlődnünk”

A 2008/2009-es szezon az új stratégia alapelvei szerint épül fel. Az együttesek ötvenkét nagyzenekari koncerten játszanak és harminc Z-felvételt készítenek majd. Zajlik a külsős kíségetők kiválasztása, folyik az első karnes-terti és karnagy posztokra kiírt pályázatok elbírálása. A különböző elképzelésekről Cseh Gabriella Zsófia, az MR ügyvezető igazgatója és Boldoghy Kummert Péter, az együttesek menedzser vezetője beszélt.

I Amikor legutóbb beszélgettünk, akkor említette, hogy hónapok óta dolgozik azon a stratégián, amely segít majd jobb helyzetbe hozni az együttest. Elkészült vele?

BOLDOGHY KUMMERT PÉTER: Természetesen elkészült a dokumentum, amely röviden meghatározza az MR Zenei Együttesek feladatait és kiemelt tevékenységeit. Az elmúlt évekhez képest ez a stratégia abban mutat döntő változást, hogy az együtteseket nem a rádió elkülönült részeként kezeli, hanem integrálja a szervezetébe és hosszú távon igazolja létüket. Újrafogalmazza, hogy az MR Zenei Együttesek elsődleges feladata, hogy közreműködjenek a közrádió zenei műsorszámainak elkészítésében, a stúdiófelvételek készítésében és az MR digitális műsorszolgáltatásának megvalósításában.

I A szimfonikus zenekarok, énekkarok eleve közszolgálati feladatot látnak el...

CSEH GABRIELLA ZSÓFIA: Az állam is meghatározott célok alapján tart fenn művészeti

együtteseket. Két esztendeje elkezdtek az országos adók megújítását, az MR átpozicionálta az adókat és újradefiniáltuk a célközönségünket és a feladatainkat. Most ez történik a Zenei Együtteseknél is. Az együtteseink prioritása a széles közönség által fogyasztható műsorok készítése és a tágabb értelemben vett közszolgálati feladatok teljesítése. Ezekkel a célokkal alapították meg a társulatokat, amelyek azonban az idő múlásával háttérbe szorultak. Az MR Zenei Együttesek Magyarország egyedi művészeti alkotóműhelyei, és mint ilyenek a jövőben hangsúlyosabb részt vállalunk az MR közszolgálati feladataiból. Nem csak a Zeneakadémia vagy a Művészetek Palotája közönsége előtt muzsikálunk. Mi ahhoz a leszakadó közönséghez keressük az utat, mely feltételezi azt, hogy a klasszikus zene nem neki szól, hogy a kortárs zene hallgathatatlan, a koncertlátogatás egy unalmas, múltbéli passzió, amit ma csak egy szűk értelmiségi réteg és a gazdag elit engedhet meg magának. Ezért az MR Zenei Együttesek óvodákba, iskolákba, múzeumokba és közterületekre is elmennek játszani. Ha a zene a mindennapi élet részévé válik, könnyebben megtelik a koncertterem is.

I De a rádión keresztül nagyobb tömegekhez lehet eljutni, mint a köztereken muzsikálva...

B. K. P.: Ezért elsődleges feladatunk a műsorszolgáltatás, és Z-felvételből is sokkal többet készítünk, mint tavaly. Emellett a 2008/2009-es évadban 52 hangversenytermi koncertünk lesz. Természetesen nemcsak saját szervezésű programjaink lesznek, hanem a komolyzenei élet szinte minden hazai szereplőjével lesz közös fellépésünk. Sorolni tudnám az izgalmasabbnál izgalmasabb koncerteket. Bemutatókra és méltatlanul elfeledett művek előadására készülünk. A műsorban játszunk J. S. Bach

Mozart, Csajkovszkij, Muszorgszkij, Rachmaninov és Brahms kompozíciókat, de szerepelnek a kínálatban Vajda János, Sosztakovics, Kodály, John Williams és Andrew Lloyd Webber darabjai is. Több programunk a 2009-es Mendelssohn évhez kapcsolódik.

I Ezek szerint ez a stratégia már teljesen publikus, s ennek alapján történt a szezon tervezése? Egyébként zenei körökben már lehetett hallani a készülő, misszióknak nevezett anyagról, s egy-két negatív véleményt is hallottam...

Cs. G. Zs.: Hozzám nem jutottak el negatív hangok, s a zenekari művészeti tanács is alapvetően egyetértett a tervezettel. Az természetesen nagy változás, hogy az együttesek tevékenységében lényeges hangsúlyváltás történik. Három teljesen egyenrangú feladatunk van: a műsorkészítés, a rádió közszolgálati feladatainak ellátásában való részvétel, valamint a hazai és nemzetközi zenei életben való megjelenés. A társulatok életében eddig az utóbbi terület kapott egyre dominánsabb szerepet. A koncertezés persze a zenekari művészek számára nagyon vonzó működési irány, azonban az MR Szimfonikusok számára a műsorkészítés, és az új közönség megtalálása is egyaránt fontos feladat.

B. K. P.: Azért pozicionáljuk át az MR Zenei Együtteseket, hogy a legjobb tudjunk lenni olyan területeken, ahol most nem vagyunk kellőképpen jelen. Ezek közé tartoznak például a stúdiófelvételek készítése és a kortárs zene bemutatása.

I Ez korábban is jelentős részét tette ki az együttes munkarendjének, már csak a Z-felvételek miatt is...

B. K. P.: Az összes szolgálatszámot tekintve akadnak nálunk „kortársabb” együttesek, például az ÚMZE, így van még hova fejlőd-

nünk. Az új évadban szinte minden koncertünkön szerepelnek közérthető és könnyen befogadható mai darabok. A stratégia számos pontja szól arról, hogy az MR Szimfonikusoknak nagyobb közönségbázist szeretnénk teremteni. Kodály mottóját követve teszünk is azért, hogy a zene valóban mindenkié legyen, s ha kell, akár „erőszakosan” is terjesztjük a kultúrát, követve az embereket az utcára, s ott is muzsikálunk nekik. Az iskolai, óvodai és múzeumi koncertek is változatos lehetőségeket adnak a szereplésre.

I *A missziós terven belül helyet kapott egy olyan pont is, amely szerint az amatőr együttesekkel közösen is fellépnek majd. E szerint jön egy kórus, és együttmuzsikál az MR Szimfonikusokkal?*

B. K. P. – Szeretnénk megadni az amatőr kórusoknak azt a rangot, amit egyébként a magyar zenei életben megérdemelnének. Ezért lesz közös fellépésünk többek között a Budapesti Akadémiai Kórustársasággal. A Vox Fortissima bérlet – amelyben Händel, Mozart, Muszorgszkij és Berlioz mellett Sztravinszkij, Walton és Lloyd Webber művek előadásában is részt vesz mindhárom együttesünk – a Dohnányi Zenekarral közös, négy hangversenyből álló sorozatunk.

I *A gyermekkórust nem láttam külön feltüntetve az anyagban.*

B. K. P.: Rájuk is érvényesek a stratégiában megfogalmazott feladatok. A most induló évadban számos fellépésünkkel a vidéki koncertéletet erősítik, de lesz önálló zeneakadémiai karácsonyi koncertjük és külföldi szereplésük is.

Cs. G. Zs.: A gyermekkórust bevonjuk az amatőr és a profi együttesek közötti kapcsolatteremtésbe. Az általános iskolai énekkarok fejlődését segíti, ha egy profi gyermekkórossal énekelhetnek együtt. Ezért is vállaltuk a részvételt az Oktatási és Kulturális Minisztérium által támogatott művészeti tanévnyitón és kulturális fesztiválon, szeptember 6-án, a Margitszigeten. Az MR Gyermekkórus fantasztikus együttes. Hamarosan olyan produkciókat hirdetünk meg, amelyekre vállalkozó kedvű amatőr együttesek jelentkezését várjuk. Jövő tavasszal egy nagy közös koncertet adunk, amelyen több száz gyermek énekelhet együtt.

I *S mit jelent pontosan az a pont, mely szerint az együttesek a korábbinál ma-*

gasabb színvonalú, belső gyártású műsorok készítésében vesznek részt? Hiszen a társulatok eddig is magas nívón játszottak...

B. K. P.: Szeretnénk az alapmunkát is fegyelmesebbé tenni és célunk, hogy a szólampróbák is koncentráltabbak legyenek. Ha érkezik ide egy karmester, akkor annak ne az egész tortát kelljen megsütnie, elég legyen csak a habot rátenni a süteményre. Az egyéni felkészülés és a zenekari munka alapján is akadnak még a társulatban nagyon-nagy különbségek...

I *A „misszió” megvalósításában fontos szerepe lesz annak is, aki az MR Szimfonikusok zeneigazgatói posztját tölti be. Van már jelöltjük erre az állásra?*

Cs. G. Zs.: Nyolc érvényes karmesteri pályázat érkezett a vezető karmesteri, és kilenc a karnagy-i pozíciókra. Ahogy a kiírásban megfogalmaztuk, olyan dirigenseket keresünk, akik ezeknek a megváltozott feladatoknak képesek megfelelni, s vállalják a komoly műhelymunkát, a sok stúdiófelvétel elkészítését. Nagyon lényeges, hogy az MR és az új művészeti vezetés céljai egy irányba mutassanak. Olyan vezető karmestert és karnagyot szeretnénk találni, akik a saját művészeti koncepciójukba stratégiánk elveit bele tudják építeni. Nagyon örülünk annak, hogy ilyen sok pályázat érkezett, amelyek közül jó néhány több ponton találkozik elképzeléseinkkel.

B. K. P.: A pályázók karmesterek közül mindenki tudja, hogy minden egyes közreműködőt közösen minősítünk. A zenekar tagjai a koncertek után egy osztályozólapot kapnak, s ezen kell bejelölniük, hogyan vélekedtek a próbákról és a koncertekről. Az együttesek tagjainál nagyon jó visszhangra talált, hogy a pályázatot benyújtó karmesterek és karnagyok értékelésében részt vehetnek, minősíthetik a próbafolyamatokat és a koncerteket, valamint a stúdiófelvételek közben folyó munkát is. A minősítés szempontrendszerét is maguk a muzsikások alakíthatták ki. Ebből is látható, hogy együtt döntünk.

I *Bárki nyeri is el ezt a posztot, az együttes programjának egy meghatározó részét már készen fogja kapni, hiszen az MR Szimfonikusok egyik legjelentősebb produkciója a Budapesti Wagner Napok sorozata. A Népszabadság hasábjain azonban Fischer Ádám június elején azt nyilatkozta, a jövő esztendei együttmű-*

ködésről még nem állapodott meg az MR vezetése a Művészetek Palotájával.

Cs. G. Zs.: A tervek szerint idén 10 Wagner-előadás lesz. Együttműködésünk a korábbinál jóval partneribb viszony kialakítására törekszük. A Budapesti Wagner Napok már az elejétől fogva közös produkció volt, az MR Szimfonikusok és az Énekkar áldozatos munkája mindvégig hangsúlyosan hozzájárult a sikerhez. A feladat olyan kihívást jelentett, amely kiemelkedő teljesítményre sarkallta a művészeket az egyéni, és az összjáték területén is. Zenészeink kifogástalanul megfeleltek ennek a kihívásnak, amelyet az előadások hatalmas sikere és az egybehangozóan jó kritikák bizonyítanak.

I *A tervek szerint azonban a jövő esztendőitől vagy az utána következőtől az MR Szimfonikusok mellett az Operabázis együttese is bekapcsolódik a sorozatba.*

Cs. G. Zs.: Az MR örül, ha más együttes is részt vesz a programban. Nagyszerű lehetőséget ad az MR Szimfonikusok számára, hogy egy ilyen produkcióban muzsikálhat, de olyan megterhelést ró az együttesre, hogy már idén is a fizikai teljesítőképessége határára jutott.

B. K. P.: A sorozat olyan sok próbát igényel, ami az egész éves szolgálatszámunk húsz százalékát kiteszi. Számos más felkérést le kell mondanunk emiatt. Mégis úgy gondoljuk, hogy ez a produkció megéri az erőfeszítéseket.

I *Csonka Andrással, a MűPa vezérigazgató-helyettesével is készítettem egy interjút a Wagner Napok kapcsán, s említettem, aggodalomra adott okot, hogy különböző híreket lehetett hallani az MR Szimfonikusok további sorsáról. Ő azonban azt mondta, tárgyalásaik során úgy érezte, az MR vezetése nagyon magasra kívánja pozícionálni az együttest...*

Cs. G. Zs.: Nagyon örülök, hogy Csonka András is úgy gondolja, hogy mi komolyan foglalkozunk a zenei együttesek további sorsával. Remélem, hogy az MR és az együttesek kapcsolatát szorosabbra fűző stratégiánkat megismerve az Ön aggályai is eloszlottak. Európa szerte egyértelmű, hogy a rádiózenekarok nem elsősorban hangversenyzenekarok. Egy újfajta feladat-meghatározás, az újfajta prioritások kiemelhetik a rossz spirálból az MR Szimfonikusokat. Eddig ugyanis mindig igyekezett beérni a két nagy együttest, a BFZ-t és az NFZ-t és

bizonyítani akarta azt, hogy ő is közjük tartozik. Egy jó rádiózenekar nem a hangversenyteremben az első, hanem az országban. Közzolgalmati feladatainkat csak akkor tudjuk sikerrel teljesíteni, ha fontos, mértékadó zenei együttes maradunk. Mi ezt próbáljuk megvalósítani.

I *Az 52 hangversenytermi koncert és a barminc Z-felvétel óriási szám, s feszített tempójú munkát igényel az együttesektől. Mindez működtethető a mostani létszámmal, megoldható szolgáltatásunkban?*

B. K. P.: Igen, valóban koncentrált, fegyelmezett munkára lesz szükség. Az előző szezonban volt a zenekari tagok között olyan, aki 140-150 % szolgáltatásot teljesített. Ezért is indokoltak a most folyó külsős kiegészítő próbajátékok. Emellett több zenekari álláshelyre várhatóan még ebben az évadban kiírjuk a próbajátékot. Az érdeklődés mértékére jellemző, hogy több mint 150 pályázó jelentkezett. Ez majdhogynem két teljes szimfonikus zenekarnyi művész. A külső igény tehát igen nagy a változások tekintetében. A stratégia megvalósítása nem képzelhető el a muzsikuskok együttműködése nélkül. Ez egy újszerű, modern és nyitott felfogást igényel tőlük is. Merniük kell kilépni a megszokott repertoárból és a jól ismert megoldásokból.

I *A stratégiában szerepel az is, hogy szeretnénk kialakítani az állandó kiegészítő körét. Ez nem jelenti azt, hogy csökken a státuszos muzsikuskok száma?*

Cs. G. Zs.: Ez rosszindulatú híresztelés, amellyel bizonytalanságot, rossz hangulatot akarnak kelteni. Az állandó kiegészítő kör kialakítására az intenzív program miatt van szükség. Az MR Zenei Együttesek minden nap jelen vannak az ország zenei életében. Szükségünk van arra, hogy legyen egy transzparens, állandó lista, amelyből a produkció igényei szerint választjuk ki a közreműködő muzsikuskat, a szólamvezetőket javaslatukból kiindulva és a vezető karmesterrel is konzultálva. Nem haveri vagy szívességi alapon érkező „hahnizókkal” szeretnénk koncertjeinken feltölteni a zenekart. Az, hogy egy ilyen kört létrehozunk, sem itthon, sem külföldön nem példa nélküli, de valóban szakít az eddigi hagyományainkkal és egy sokkal átláthatóbb és tervezhetőbb beosztást, valamint állandó és garantált minőséget biztosít. A kiegészítők nem veszélyeztetik az állományban lévő muzsikuskok helyét.

I *Az MR Szimfonikusok keresetet nyújtott be a „zenekari szintfelmérő meghallgatást és próbajátékot” elrendelő intézkedés ellen a Munkaügyi Bíróságon.*

Cs. G. Zs.: A Fővárosi Munkaügyi Bíróság az MR Szimfonikusok Szakszervezete által benyújtott szakszervezeti kifogás kérelmét elutasította. A bíróság megállapította, hogy a szintfelmérést elrendelő munkáltatói intézkedés nem ütközik a Munka Törvénykönyvébe. Idézem az ítéletet: „A munkavállaló kötelezettsége többek között, hogy a munkáját az elvárható szakértelemmel és gondossággal, a munkájára vonatkozó szabályok, előírások és utasítások szerint végezze. E rendelkezésből következően a Munka Törvénykönyvének rendelkezései alapján a munkáltató széleskörű utasítási jogkörrel rendelkezik. Ezen belül a munkavégzés ellenőrzése, a munkavállaló munkavégzésének értékelése nem csupán joga, de kötelessége is, hiszen nélküle az Mt. 102. § (3) bekezdése szerinti kötelezettségeit nem teljesíthetné.” „Ugyanakkor a munkavállalónak tudomásul kell venniük, hogy az Mt. 89. § (3) bekezdése a rendes felmondás lehetséges indokai között nevesíti a munkavállaló képességeit. Egy ilyenfajta munkáltatói felmondás feltételezi, hogy a munkáltató a munkavállaló képességeit objektív módon és rendszeresen értékeli.” Ebből is következik, hogy lesz belső szintfelmérő meghallgatás, amint a jogerős ítélet megszületik.

I *Egy ilyen gazdag évadtervnek azonban komoly anyagi vonzata is van. Miből fogják mindezt finanszírozni?*

B. K. P.: Az MR biztosítja a zenei együttesek működését és az elfogadott évadprogram teljesülését. A tervekben – ha hozzávesszük a kamarafarmációkat is – kettőszáznál is több koncert szerepel.

I *Visszatérve a szintfelmérő meghallgatásra, milyen más következményei lesznek a zenészek teljesítményének?*

Cs. G. Zs.: Kialakul majd egy rangsor, amelyben találni kiváló muzsikuskokat, jókat és kicsit gyengébbeket. A zenei vezetésnek az a feladata a jövő évben, hogy ezeket a különbségeket csökkentse, hogy mindenkit azonosan magas szintre hozzanak fel. Azok, akik gyengébben szerepelnek, később ismét próbajátékon vehetnek részt, számukra lehetőséget biztosítunk a fejlődésre, képzésre.

B. K. P.: Több meghallgatást tervezünk, hiszen lehet, hogy adott pillanatban valaki-

nek éppen rossz napja volt, és azért teljesített rosszul. Mindenkinek lehetősége lesz a javításra. Tisztában vagyunk azzal, hogy az eddig megszerzett zenekari rutin pótolhatatlan érték minden muzsikuskunknál. Nem az a célunk, hogy eltávolítsunk kollégákat az együttesekből, hanem az, hogy mindenkire valóban a megfelelő feladatokot oszthassuk. Olyat, ami illeszkedik a művész egyéniségéhez, kvalitásaihoz, fejlődéséhez, egyéni művészi igényeihez.

Cs. G. Zs.: Nem a meghallgatáson nyújtott teljesítmény lesz az egyedüli mérce a zenészek egyéni teljesítményének értékelésében. Figyelembe vesszük, hogy ki hogyan teljesít a próbákon, a szólampróbákon és a koncerteken, legyen az nagyzenekari, vagy kisebb kamarakoncert. Ebből az összetett szempontrendszerből áll majd össze a zenészek végleges minősítése.

I *Amikor Boldoghy Kummert Péter tavaly elnyerte ezt a pozíciót, fél évre szóló szerződést kapott. Mi lesz a folytatás?*

Cs. G. Zs.: Péter remek munkát végzett az elmúlt fél évben. Remélem, a közönség ezt majd koncertjeinken tapasztalja. Szeptember második hétvégéjén elindult múzeumi koncertsorozatunk első négy koncertje egyértelmű sikert aratott. Fontos tudnunk, hogy pontosan mi történik, mi mibe kerül az együtteseknél. Korábban nem volt átlátható és megbízható rendszere az évad és az egyes produkciók tervezésének, pénzügyi kezelésének, a kiegészítők felkérésének, a hangszerjavításoknak és még sorolhatnám. Előfordult, hogy utólag futottunk bele előzetesen jóvá nem hagyott, de teljesített felkérésekbe, hogy szintén utólagosan szereztünk tudomást az eredeti tervektől fényévekre álló magas költségekről. Nem volt jegyértékesítési szerződésünk, nem volt rendszeresített promóciója a fellépéseknek. A Zenei Együttesek Irodája nagy munkát végzett abban, hogy a rádió szervezeti működési rendjét betartva tevékenykedjenek az együttesek. Vannak alapvető szabályok, amelyeket be kell tartani ahhoz, hogy együtt tudjunk működni.

Számos változást tartogat ez a szezon és reméljük, hogy rövidesen a közönség és a szakma számára is egyértelművé válik, hogy milyen utat akarnak követni az MR Zenei Együttesek. Bízunk abban, hogy az MR Szimfonikusok az egyik legdinamikusabb fejlődő zenekar lesz a hazai koncertéletben.

R. Zs.

Meghallgatás vagy próbajáték?

Dr. Gyimesi László a szakszervezet vétőjogáról

A Magyar Rádió Szimfonikus Zenekaránál meghirdetett, őszi meghallgatás ellen vétőjoggal élt az együttes szakszervezete. Bár a hírek szerint az első fokon a munkaügyi bíróság elutasította a szakszervezet beadványát, a végzés ismeretében születik majd döntés arról, hogy hogyan folytatódik az eljárás. Mivel folyamatban lévő ügyről részletesen nem célszerű beszélni, ezért Dr. Gyimesi László, a Művészeti Szakszervezetek Szövetségének elnöke, a Magyar Zeneművészek és Táncművészek Szakszervezetének főtitkára inkább a meghallgatás és a próbajáték közötti különbségről, s a különböző jogi következményekről adott áttekintést.

■ *Nem mindenki tudja, hogy egy együttesnek lehetősége van a munkáltató által kezdeményezett próbajáték ellen vétőjoggal élni...*

– Először is tisztázzuk a meghallgatás és a próbajáték közötti különbséget, hiszen sokan keverik a két fogalmat. Ez történt a Rádiózenekaránál is. A munkáltatói intézkedésben felváltva használták a két szót. Ahogy teljesen rendhagyó az is, hogy a külső kiegészítők és a belső tagok egyidejű, paraván mögötti meghallgatáson vegyenek részt. Ugyancsak szokatlan, hogy ebben a helyzetben nem látni a meghallgatás okát, azt a célt, amelyet ezzel kívánnak elérni. S nem tudni, hogy ezekre az eredményekre kinek és miért van szüksége. Hiszen elég bizonytalan művészeti helyzet uralkodik a Rádióban. A jelenlegi megbízott főzeneigazgató mandátuma hamarosan lejár, s szinte a meghallgatással egyidejűleg hirdette meg a Rádió az első karmesteri posztra is a pályázatot...

■ *Egy új művészeti vezetés kinevezését követően jóval érthetőbb, ha meghallgatást akarnak tartani...*

– Így igaz, hiszen abban, ha egy új vezető fel akarja mérni a tagok egyéni tudásszintjét,

van ráció, de ehhez nem szükséges egy komplett eljárás. A jelenlegi rádiós helyzetben azonban rengeteg a bizonytalan tényező. A zenekar szakszervezete elég kevés lehetőséget kapott arra, hogy érdemben tárgyaljon a munkáltatóval. Aki eközben mindvégig hangsúlyozta, hogy a meghallgatásnak nem lesznek munkajogi következményei. A munkajogi következmények alatt azonban rengeteg mindent lehet érteni. Hiszen ha nem lesz következménye, az azt is jelentheti, hogy nem kell többet dolgozniuk... S kiderült az is, hogy a meghallgatás eredményeit a személyi anyagokhoz csatoltan akarják őrizni... A megfelelő magyarázatok hiányában azonban nem lehet tisztán látni az intézkedések célját. A szakszervezeti vétőt, egy intézkedés vétőjét azonban azért nem kell annyira súlyos lépésnek tekinteni.

■ *S volt már erre korábban is példa?*

– Igen, hiszen a Nemzeti Filharmonikusoknál is ezzel a vétőjoggal akart élni az együttes, a meghallgatás előtt. Ott viszont nem volt bírósági ügy, mert a munkáltató elfogadta a szakszervezet észrevételeit. Elkezdődött a tárgyalás, s annak megfelelően átalakult jó néhány dolog a meghallgatás menetében.

TISZTELETJEGGYEL

Underground

Vadonatúj jelenség ütötte fel a fejét a honi zenei életben: aki őszinte kulturális aggodalomból a Magyar Rádió művészeti együttesei körüli anomáliákat akár a legcsekélyebb mértékben is bírálja, azt somásan rádióellenesnek minősítik. Hallottam már olyat is, hogy a Magyar Rádió perelni fog, ha úgy ítéli meg, hogy az e tárgyban nyilvánosságra hozott tények vagy vélemények az érdekeit sértik. Ehhez az intézménynek joga van, hiszen a Magyar Köztársaság jogállam. Ugyanakkor kultúrállam is, s a közpénzből fenntartott közrádió – ha olykor el is mosódik ez az alapküldetés – legalább annyira kulturális céllal működik, mint amennyire köztájékoztatási funkciót tölt be.

A Magyar Rádió érdekei azonban a jelek szerint annyira erősek, hogy még a hatályos alkotmányt is felülírják. Másképpen nem értékelhető Gulyás Dénes országgyűlési képviselő szeptember elsejei elnöki eltanácsolása a művészeti együttesek évadnyitói üléséről. Gulyást az énekkar hívta meg. A távirati

iroda tudósítása szerint a honatyja arra hivatkozott, hogy közszolgáltató intézményről van szó, így jogosult arra, hogy ott tartózkodjon. Felajánlotta azt is: ha el akarják távolítani, hívjanak rendőrt, és vele vezettessék ki. Ezután rekesztették be a társulati ülést, s az átalakult a szólamvezetőkkel folytatott zártkörű megbeszéléssé. A kiadott hivatalos közlemény úgy fogalmaz: „A Magyar Rádió álláspontja szerint egy országgyűlési képviselő az igazolványának felmutatásával az MR területére nem léphet be, és különösen nem jogosult részt venni – meghívás nélkül – egy részvénytársaság belső megbeszélésén. Ez súlyosan sérti az MR működését és érdekeit.”

Ezzel szemben a szomorú valóság az, hogy egy képviselő a törvény értelmében minden közintézménybe szabadon beléphet igazolványa felmutatásával, akár meghívás nélkül is. A médiatörvény jobb híján határozta meg a közmédiiumok társasági formáját részvénytársaságként, hiszen máskülönbben adóforintokból működnek. A társulati ülést részvénytársasági megbeszélésnek titulálni tehát erős csúsztatás. A Magyar Rádió elnökét éppen az az Országgyűlés felügyeli, amelynek Gulyás Dénes a

teljes jogú tagja. A Magyar Rádió fontos intézmény, de nem állam az államban.

A titkolózás nem egyszerűen holmi „üzleti érdekek” védelme jegyében zajlik, hanem a rossz lelkiismeret jele is. Nem is oly rég, júniusban, a Szenátorok énekkarba tömörült honanyák és honatyák – pártállásra való tekintet nélkül – szavát vették Such György rádióelnöknek, hogy a zenekarban és a többi művészeti együttesben nem lesz további leépítés. Ha Gulyás ott maradhat az évadnyitói ülésen, akkor ezzel az elnöki ígérettel kellett volna szembesülni. „Such György biztosított bennünket arról, hogy a racionalizálás jegyében nem lesz további létszámcsoökkentés az együtteseknél. Erre kétszer is rákérdeztem. Bízom abban, hogy szavatartó ember” – nyilatkozta akkor Gulyás Dénes. Aztán most megtörtént ez a kínos affér.

A Magyar Rádió mintha minden erővel titkolni akarná leépítési szándékát, s mintha a menedzsment eltökélte volna, hogy így, vagy úgy, de véghez fogja vinni, amit eltervezett. A cél vélhetőleg egy hatvantagú zenekar, költséges nagyzenekari koncertek, teremléti költségek nélkül, óvodákban, pályaudvarokon és bevásárlóközpontokban

A vétőjog a szakszervezet számára segélykiáltásként van meghagyva. Erős eszköz. A vétőt a munkajog kifogásnak hívja, és speciális eljárás követi. E szerint van egy munkáltatói intézkedés, amelyet kifogásol a szakszervezet, s ekkor ennek az intézkedésnek a végrehajtását fel kell függeszteni. Az egyeztetési eljárást nagyon rövid határidővel kell lefolytatni, majd ezt követően bírósághoz fordulni. A bíróság is gyorsított eljárásban kell, hogy döntsön, hiszen az a cél, hogy minél előbb helyreálljon a munkabéke.

Így egyértelmű volt, hogy amikor Rádiózenekar szakszervezete megkereste Önöket, akkor segítettek nekik ebben az ügyben?

– A beadványt a zenekari szakszervezet nyújtotta be, amelyhez mi minden segítséget megadtunk. Formálisan az ottani elnök írja alá a papírokat. Az azonban természetes, hogy jogi-szakmai szempontból mi állunk a dolog mögött, hiszen a muzsikások nem érthetnek ilyen mélységben a munkaügyi kérdésekhez. Itt adva van egy érdekvitá, amely átterelődött a jog területére, s ezt követően már jogi eszközökkel kell az érdekvitát megvívni. A munkáltató szeretne valamit, mert azt gondolja róla, hogy helyes. Ez azonban nem áll a zenészek érdekében. Mindenki keresi a saját paragrafusait, saját érvelését. A bíróság a jogi megítélésben tud csak dönteni, az érdekmegítélésben nem.

Akárki nyeri azonban ezt a mérkőzést, nem kapja meg az igazi választ az eredeti kérdésre...

– Nagyon érzékeny és tág területen mozog ez a probléma. Hiszen az a fő kérdés, hogy meddig terjed a munkáltató utasítási joga. Erre igazán a munkajogi szabályok nem adnak választ. Túlságosan általánosan fogalmazznak. Mindenki terjeszkedik. Próbál a határok széléig eljutni. Egyébként az ügyben lehet, hogy veszítünk. Magyarországon azonban ez nem jelent semmit, hiszen nem precedens-jellegű bíraskodást folytatunk. Arról nem akarok többet mondani, egy folyamatban lévő esetben nem lenne különösebben szerencsés. Az első fokon történő elutasításról egyelőre mi hivatalosan még nem kaptuk meg a végzést. Ha elolvassuk a bírósági határozat indoklását, akkor annak tükrében születik majd döntés arról, hogy érdemes-e másodfokra vinni az ügyet. Az érintetteknek, a megbízóinknak kell erről döntenüik. A másodfok végén születik majd jogerős határozat minderről.

Beszéljünk akkor általánosan is a próbajáték, a meghallgatás kérdéséről...

– A próbajátékra hagyományosan akkor van szükség, amikor új tagot akarnak felvenni az együtteshez. Ez az esetek döntő többségében a zenekar, vagy annak egy részének jelenlétében történik, s aztán erről döntés születik. A jövőbeli munkatársait nemcsak a vezető választja ki, hanem azok is, akik közvetlenül vele fognak zenélni. Ez más munkakörökben nem így szokott történni, ez is jelzi, hogy ez speciális munkahely. A zenekar hangzása nem az egyes zenészek teljesítményének az összeadott értéke,

hanem valami más. Hiszen nem az a zenekar játszik a legjobban, ahol a legkiválóbb szólisták vannak összegyűjtve. Ezért nem mindegy, hogy egy ilyen művészi-lelki közösségbe ki kerül be. Természetesen a próbajáték csak belépési lehetőség, hiszen az idő dönti el, az első évek, hogy a választás sikeres volt vagy sem. A legkitűnőbb próbajáték is csak a pillanatnyi alkalmasságot mutathatja meg, s utána is előfordulhat, hogy valaki katasztrofális teljesítményt nyújt az együttesben. De gyenge produkció után is lehet valaki jó tagja a társulatnak. A próbajáték szűrő ahhoz, hogy ki kapja meg az adott lehetőséget. Ha valaki azonban egy együttesben dolgozik évek óta, akkor maga a próbajáték fogalom értelmezhetetlen. Mit próbálunk rajta, amikor nap mint nap megmutatja, hogy mit tud?!

S a meghallgatás?

– Lehet jogásként csűrni-csavarni ezt a dolgot. Mondhatjuk azt, hogy valaki valamit eljátszik, úgy, hogy mások ezt hallgatják. S mindez nem a természetes közegében történik. Én azonban ezt zenészként, szakszervezeti vezetőként és jogásként egyaránt bizarrnak tartom. Hiszen a muzsikások folyamatosan olyan munkakörben dolgoznak, hogy állandóan meg kell mutatniuk, mit tudnak. A produkciójukat minimum a mellettük ülő hallja... Azaz semmi másból nem áll a zenészek foglalkozása, minthogy folyamatosan meghallgathatóak. A próbákon, a szólampróbákon és bármikor, most nem is beszélek a koncertekről, felvételekről. A felkészüléssel összefüggésben előfor-

kamarakonzertező művészekkel, illetve a nagy létszámú fellépéseknél alkalmi kiegészítővel. Ezt a koncepciót kissé fellengzősen „misszióknak” nevezik. (Hogy „a zenehallgatás élményét eljuttassák a nagyközönséghez.”) A Rádiózenekar elsőként a Nyugati téri aluljáróban játszott volna a parttalan „közszolgálat” jegyében. E sorok írásakor már csak hamvába halt tervről beszélhetünk. Talán többbe került volna a leves, mint a hús, mert a hahnimenedzser azzal szembesülhetett: a milliós hangszerpark szállítása és a hely biztosítása a rádió büdzséjét terhelné.

Condolom, az underground fellépésre valahol az indián népzenezek mellett nyílt volna lehetőség, akik saját házi gyártású CD-iket kínálják a kalapba dobott aprópénz ellenében. Ez a missziózás méltatlan, ez az adóforintok herdálása. Legalább akkor a pazarlás és képmutatás, mint amikor egy bank felelős alkalmazottait kiküldik a domboldalba szemetet szedni a környezetvédő imázs jegyében. Ezalatt a munkából való kiesésükkel sokkal nagyobb kárt okoznak az ügyfeleknek, mint amit néhány sárgamellényes köztisztviselési alkalmazott „demokratikus” tehermentesítése jelent.

Nyilvánvalóan nem hozzáértők alakítják a közrádió művészeti együttesének a sorsát. Nem hallottak még arról, hogy a „média” közbeékelést jelent – azaz a koncertterem világán túl nem kell hahniznia egy szimfonikus zenekarnak: ott egyszerűen bekapcsolják ehhez az élményhez a rádiót. Ezt nevezik közvetítésnek. A „misszió” ennek értelmében pusztá fedőakció: a drasztikus leépítést hivatott el-leplezni.

Such György korábban maga jelentette ki, hogy a létszám és a minőség nem egyenes arányos. Az eredetileg 104 státuszú, de 110 zenészt foglalkoztató zenekarban ma már csupán 86 egész állású és 7 félállású muzsikos dolgozik, miközben, aki teheti, lázasan kutatja a menekülési útvonalakat. Az énekar 49 megmaradt státuszából hárman gyesen vannak, egy művésznak nem hosszabbították meg a szerződését, egy pedig felmondott. Egyikük helyét sem töltötték be, tehát már csak 44-en énekelnek. A Telekom Szimfonikus Zenekar egyik novemberi hangversenyén Dvořák Requiemje hangzott volna el a Rádiókórossal, ám a kórus ilyen létszámában mára alkalmatlan lett egy ekkora mű megszólaltatására. A hiányzó 20-25 kiegészítőt a Telekomnak

kellett volna fedeznie. Inkább hívták a Nemzeti Énekkart. A kórust így már sehvá sem fogják hívni – legfeljebb az aluljárókba és múzeumokba, ahol a hallgatóság még az előadók létszámát sem éri el. Ha a művészeti együttesek szemlátomást ennnyire koloncot jelentenek a közrádióknak, volna épékzál megoldás: a szféra másfél milliárdos büdzséjét le-választani a Magyar Rádió költségvetéséről, az együtteseket pedig közvetlenül állami fenntartásúvá tenni, címzett támogatás formájában. Erre már törvényjavaslat is van, csak ötpárti konszenzussal el kellene fogadni. Nem terhelné a rádiós menedzsmentet holmi botcsinálta missziós kényszer, viszont normális létszámokban működhethet és alkothatna a zenekar meg az énekkar. El lehetne kerülni, hogy félreértelmezett üzleti érdekvédelemből a rádiós közpénzfelhasználók kirekesszék a folyamatból a közpénzt juttatókat és felügyelőket, s könnyelműen kidobják az ablakon a rájuk bízott közkinccset. Igaz, az így létrejövő művészeti termék nem lenne annyira trendi módon underground – de hát ez legyen a legnagyobb bajunk...

Csontos János

dulhat, hogy a zenésznek azt mondják, játszd el nekem ezt egyedül. Ha akkor valami nem sikerül, nyilván felhívják a figyelmét arra, hogy ezen javítania kell. Nem érthető, hogy mi indokolja a meghallgatást, amikor folyamatosan abból áll az élete, hogy játszik. Akárcsak egy futballista, akinek nyilvánosak az edzései, mérkőzései, s ezekből meg lehet állapítani, hogy hogyan teljesít. Érdekes lenne, ha a futballistát foglalkoztató klub összeállítana egy külön bizottságot, amely megállapítja, hogy a sportoló mennyit tud dekázni és mennyi idő alatt. Mi ennek az értelme? A szólam is pontosan tudja, ki mit játszik.

! *Az pedig már egy másik helyzet, amikor valaki kiemelt díjazásért meg akarja mutatni, hogy jobban játszik, mint a többiek...*

– Igen, hiszen ha a munkáltató az egész meghallgatást olyan optikába helyezi, hogy ösztönözni akarja a muzsikusat arra, hogy többet gyakoroljanak, s ez nem a meghallgatás, mint fenyegető eszköz kilátásba helyezésével, hanem többletjuttatással akarja elérni, az pedagógiailag is helyes eljárás. Akad azonban azért itt egy furcsa feltételezés. A meghallgatás mögött általában művészi okok húzódnak meg, s ha erről a művészeti vezető beszél, akkor van létjogosultsága a meghallgatásnak. Különösen akkor, ha a zenekar is tudja, akadnak gyenge pontjai, amelyek ellen tenni kell. Nagyon figyelemreméltó egyébként ezúgyben a nemzetközi gyakorlat. A világszervezetben, a FIM-ben amikor erről a problémáról évekként elkezdem beszélni,

először nem is értették, hogy miről van szó. Az ugyanis, hogy egy zenekar minél jobb legyen, nem a foglalkoztató, hanem az együttes érdeke. S fel sem merül, hogy ezt erővel kelljen elérni. Itt ugyanis olyan feltételezésből indul ki a meghallgatás – ha nem fogalmazza meg pontosan, mi a problémája –, hogy ezek a zenészek lusták. A muzsikusok hát nem véletlenül bizalmatlanok, hiszen kérdés, hogy mindez hová vezet. S az a feltételezés is sértő, hogy valaki készakarattal lerontja a saját együttese teljesítményét. Szomorú, ha ezt a munkáltató sem érti....

! *Külföldön nincs meghallgatás?*

– Ez a formája általában ismeretlen. Olyan modell létezik egyébként, ha valakivel valami probléma akad, akkor a közösség érdeke, hogy ez a gond megoldódjon. Nem az a cél, hogy valakit eltávolítsanak, hanem az, hogy segítsenek neki. Nagyon humánus gondolat, ami nem ütközik a szakmával. Sajnos, mindenki tudja, hogy az évek elteltével az ember „kopik”. Nem várható el, ha valaki, aki harminc éve muzsikál a tuttiban, s elsajátította a zenekari hangzás minden fortélyát, versenyezzen az akadémiáról kijött, fiatal, virtuóz technikájú zenésszel. Ezek az összevetések sehová nem vezetnek. A szimfonikus zenekar tipikusan olyan együttes, ahol a generációk jól megférnek egymással. Van egészséges mozgás, de értékelni kell azokat is, akik idősebbek. Külföldön ez a gondolkodásmód megvan. Azon törik a fejüket, hogy hogyan segítsenek. Nem próbajátékkal, meghallgatással, hanem beszélgetéssel. Ha kiderül, hogy a

gyengeség oka a rossz játék, akkor a muzsikust rá kell venniük, hogy javítson a teljesítményén. Ilyenkor kap erre néhány hónapot, vagy akár fél évet, és fizetett szabadságot is. S ha végképp nem megy a dolog, akkor jut el oda, hogy meghallgatják egyénileg. Ez a nemzetközi, és a számunkra is irányadó gyakorlat. Természetesen ez olyan együttesekre nem vonatkozik, amelyek csak produkciókra állnak össze. Itthon azonban a zenekarok döntő többsége hagyományos módon működik, szerveződik. S arról sem szabad elfelejtkezni, hogy a magyar együttesek folyamatosan bizonytalan helyzetben kénytelenek dolgozni. A zenekari finanszírozás kiszámíthatatlan, s az együtteseknél az utóbbi időben több helyen létszámcsökkenések történtek. Érthető hát, hogy ebben a helyzetben a muzsikusok okkal tartanak a meghallgatástól. Ezt a procedúrát két módon tartom korrektnek: ahogy a Pannon Filharmonikusoknál van szabályozva, vagy ahogy az Operaháznál, ahol a kollektív szerződésben rögzítették. Ez utóbbi az európai modell. Meghallgatás ugyanis csak akkor van, ha valakivel már végképp probléma adódik. Ilyenkor egyéni meghallgatást tartanak. Ezeket a szabályokat nem akárcsak hozták létre, és tartják megfelelőnek. Mindez nem a Magyar Rádió vezetőinek, hanem inkább annak a ténynek szóló kritika, hogy ez az egész konfliktus olyan helyzetben alakult ki, amikor a főzeneigazgató nem akar ilyen meghallgatást. Nincs első karmester, tehát mindezt a szakmai vezető nem tartja szükségesnek, viszont a munkáltató igen...

R. Zs.

„Állami fenntartásúvá kellene tenni a Rádió Zenei Együtteseit”

Gulyás Dénes ősszel törvényjavaslatot terjeszt a Parlament elé

Az országgyűlési képviselőkől álló SzenáTorok kórusa júniusban levelet intézett a Magyar Rádió vezetőihez, az intézmény zenei együtteseinek az érdekében. A levél aláírói között volt Gulyás Dénes országgyűlési képviselő is.

A Liszt-díjas, Érdemes és Kiváló művész évtizedek óta muzsikál együtt a Rádió Zenei együtteseivel, s olyan értéknek tartja a társulatokat, amelyeket mindenképpen meg kell őrizni. Úgy vélekedik, sokkal jobb lenne, ha állami fenntartásúvá tennék a kórusokat és a zenekart, s ezért az őszi parlamenti ülészen törvényjavaslatot terjeszt be. Az énekes minderről még nyáron számolt be a Zenekar újságnak.

– A Magyar Rádió Zenei együttesei idén is 900 millió forintot támogatást kaptak az országgyűléstől – meséli Gulyás Dénes – s ahogy ezen a június végi beszélgetésen megtudtuk Such György elnöktől, ezt az összeget a Rádió még 300-400 millióval kipótolja. S miután a Rádió is az államtól kapja a pénzt, a legegyszerűbb azt tartanám, ha ezt a 1 milliárd 300 millió forintot az állam még kiegészítené 200 vagy 400

Ismét a Rádió zenei Együtteseiről a Parlamentben

Karsai Péter országgyűlési képviselő (MDF) napirend előtti felszólalása

„Amit szabad Jupiternek, nem szabad a kis ökörnek”
Napirend előtti felszólalás – 2008. szeptember 23.

A Figyelőnet internetes portálon 2008. szeptember 1-jén jelent meg a következő hír:

„Félbeszakadt hétfőn a Magyar Rádió zenei együtteseinek számára meghirdetett évadnyitó társulati ülés, amelyre az énekkar meghívta Gulyás Dénes országgyűlési képviselőt és operaénekest. A fideszes honatya elmondta, jelenléte miatt a rádió elnöke néhány perccel a kezdés után berekesztette az értekezletet, és csak a szövegvezetőkkel folytatott megbeszélést. Gulyás Dénes beszámolt arról is, amikor Such György az énekkar tagjai mellett fölfedezte, fölkérte, hogy távozzon. Gulyás Dénes a képviselői igazolványa adta felhatalmazásra hivatkozott, az elnök viszont elmondása szerint erre úgy reagált, hogy ez a rádióban nem érvényes, minthogy az egy részvénytársaság.

Borbély-Urquhart Julianna az MR kommunikáció igazgatója közleményében Gulyás Dénesnek arra az állítására is kitér, mely szerint a Magyar Rádió közszolgáltató intézmény volna, amelyben egy országgyűlési képviselő jogosult volna jelen lenni. „A Magyar Rádió álláspontja szerint egy országgyűlési képviselő az igazolványának felmutatásával az MR területére nem léphet be és különösen nem jogosult részt venni – meghívás nélkül – egy részvénytársaság belső megbeszélésén. Ez súlyosan sérti az MR működését és érdekeit.”

Tehát, hogy jól értsem! Abban a pillanatban, amikor a rádióknak szánt milliárdokról szavazunk a Parlamentben, akkor az közintézmény természetesen, hiszen az adóforintokból működik. A gomb lenyomása utáni pillanatban hipp-hopp rt-re változik, és coki a képviselőknek. Mert az már súlyosan sértheti az rt. érdekeit, különösen, ha a képviselő urak érdeklődnek az adóforintok elköltése felől is. Na, így már logikus! Ezek után azon a félfeudális rendelkezésben sem lepődöm meg, amely szintén az rt. érdekeire hivatkozva megtiltja művészeinek, hogy bárhol, bármikor, bárkinek munkát vállaljanak. Így pl. nem írhat büntetlenül zenei szaklapba se egyetlen művész, még hétvégén, szabad idejében sem. De ha az rt. érdeke úgy kívánja – drákói szigor ide, drákói szigor oda – mégis az Operaház nagybögöse – hahniban – jelenleg az zenekar művészeti vezetője. Logikus ez is, „amit szabad Jupiternek, nem szabad a kis ökörnek”.

Gulyás Dénes azt is elmondta, hogy a társasági értekezleten ugyanarra keresett választ, mint amire júliusban Karsai Péter országgyűlési képviselővel együtt már érdeklődött: arra, hogy a sok évtizednyi szellemi értéket fölhalmozó társulat milyen művészi koncepció alapján és milyen anyagi kondíciók mellett dolgozhat, továbbá hol vannak a szimfonikus zenekarra és az énekkarra fordítható pénzek. Azt már most én teszem hozzá, hogy ezen a júliusi megbeszélésen jelen volt Béli Gabriella Szdsz-es országgyűlési képviselő, Iványi Tamás volt országgyűlési képviselő, a Szená-Torok karnagya, Jánosi György, a kulturális bizottság elnöke, valamint a rádió vezetőin kívül Rangos Katalin, a Rádió Közalapítvány Kuratóriumának elnöke is. Megjegyzem, akkor a tanácskozás végén azzal a reménnyel álltunk föl az asztaltól, hogy mindenki egyetértett abban, hogy a rádió zenei együtteseinek biztosítani kell a megfelelő létszámot, a nyugalmat, és minden olyan körülményt, amely a méltán világhíres együttesek zavartalan működését tovább biztosítja. Ezért is megdöbbentő számomra a rádió vezetésének pálfordulása és Gulyás Dénes képviselőtársam méltatlan helyzetbe hozása. Így most joggal vetődik fel a kérdés, vajon a megbeszélésen mutatott egyetértés miért csak szeptember 1-ig tartott? De azt sem hallgathatom el, hogy azok a kurátorok, akik a Parlament bizalmából a rádió közalapítványában felelősséget vállaltak, hogyan hagyhatták szó nélkül a rádió elnökének az ügyszög méltatlan eljárását. Miért csak akkor veszik fel kurátor barátaink a telefon, amikor támogatásunkat kérik megválasztásukhoz és ilyenkor miért fülelnek, „mint vadmalac a zsenge búzában”?

Ezek után nem látok más megoldás, – hogy meentsük az értékeinket az avatatlan és dilettáns kezektől és mohóságtól –, minthogy a rádió művészeti együtteseit a rádió költségvetésében különválasszuk és azt a 1,5 milliárd forintot, amely a zavartalan működésükhöz szükségeltetik, a rádió költségvetésében elkülönítsük. Épp ezért felkérem a tárca képviselőjét, hogy a benyújtandó költségvetési törvényjavaslatban a művészeti együttesek támogatását a 900 millió forintról emelje meg 1,5 milliárdra. Ezzel egyidejűleg felkérem a kuratórium tagjait is, hogy érezzék át felelősségüket ebben az ügyben és segítsék azt a folyamatot, amelyben a rádió együtteseinek biztos és kiszámítható finanszírozás mellett magas szintű művészeti teljesítményüket folytathatják. Ez ügyben kérem a parlamenti pártokat – pártállástól függetlenül –, hogy befolyásukat latba vetve álljanak kezdeményezésünk mellé. Meg aztán az se fordulhasson elő a jövőben, hogy egy szakavatott, valódi művészeti teljesítményt nyújtó képviselőtársunkat ilyen inzultus érhesse!

millióval, s egyenesen a Zenei Együtteseknek adná, címzett támogatásként. S persze, társíthatnak emellé olyan kötelezettségeket, amelyeket az együtteseknek teljesíteniük kell. Úgy vélem, számukra is átjárhatóbb út lenne, ha önálló szervként működne. Átláthatóbbá válna a költségvetésük, s biztosak lehetnénk abban, hogy a magyar kultúra felbecsülhetetlen értékei nem fognak elveszni. Ezért törvényjavaslatot fogok ősszel a parlament elé terjeszteni.

■ *Úgy ballottam, Such György rádió-elnökkel a képviselőházban folytatott megbeszélésen Ön olvasta fel azt a levelet, amely a külföldi együttesek próbajáték miatti felháborodásáról szövelt...*

– Így igaz. A próbajátékot művészként egyébként én magam sem tartom helyesnek. Énekeltem kórusban, emellett pedig tudom, nagyon sok olyan muzsikuss van, aki éppen azért választja a zenekari munkát, mert együttesben kiválóan játszik, szólistaként azonban nem boldogulna jól, mert ha egyedül van a pódiumon, valami miatt begörcsöl. Ezért is tartom rossznak a próbajáték gyakorlatát, hiszen egy ilyen megmérettetés nem ad helytálló képet valakinek a tudásáról. S úgy vélem, nem lehet embereket megalázó helyzetbe hozni. Most kezdje el valaki bizonygatni, hogy a helyén ül már évtizedek óta? Ezt ugyanis koncertről-koncertre igazolja...

■ *Örömteli, hogy ebben az ügyben a Szená-Torok egységesen léptek fel, hiszen Béli Gabriellával, Karsai Péterrel, Iványi Tamással együtt írták alá ezt a levelet.*

A Szenátorok sajtótájékoztatóján Gulyás Dénes, Karsai Péter és Iványi Tamás

– Mindannyian megengedhetetlennek tartjuk, hogy a világhírű, elképesztő múlttal és hagyománnyal rendelkező együttesek léte veszélybe kerüljön, hiszen ezzel a magyar kulturális értékek sérülnek. Személy szerint én magam úgy döntöttem, a magyar kultúra minden részéért küzdeni fogok. Az összes rendelkezésemre álló eszközzel harcolok azért, nehogy a kultúra bármelyik területét elpusztítsák. Különösen azért, mert ebben az időszakban, amikor annyit beszélnek arról, hogy túl sok a zenekar, s a hazai piac nem tud ennyit eltartani, akkor mindez könnyen egy-egy társulat megszűnéséhez vezethet... Az együttesek pedig azért is lényegesek a számomra, hiszen már több mint harminc esztendeje muzsikálok velük. Harminckét esztendővel ezelőtt nyertem meg a Rádió dalversenyét, azóta számos felvételt készítettünk, koncertet adtunk együtt.

■ *Milyennek találta a rádióelnökkel folytatott, nyári megbeszélést?*

– Such György biztosított bennünket arról, hogy a racionalizálás jegyében nem lesz további létszámcsökkentés az együtteseknél. Erre kétszer is rákérdeztem. Bízom abban, hogy szavatartó ember. Persze, nem tudom, mindez mennyire nyugtatja meg az itt dolgozó embereket. Igazság szerint persze akkor lennék teljesen elégedett, ha az eredeti állapotot állítanák vissza... S azok a művészek mind-mind visszakerülnének az együttesekhez, akik az utóbbi években let-

tek eltávolítva. Hiszen szükség van korrepetitorokra, énektanárookra. Talán mindez működhethetne akkor, ha saját költségvetéssel rendelkeznenek. A Rádió managementje a magáénak tekinti a zenei együtteseket. Ha azonban én egy multicég vagyok, és megvásárolok egy kórházat, akkor nem szólok bele abba, hogy az orvosok hogyan vezetik az osztályokat... Elgondolkodtat, hogy egy korábbi megbeszélésen a Rádió vezetése arra a kérdésre, hogy mi lesz akkor, ha már nem lesz elég muzsikusz az együttesek-

ben, azt válaszolta, majd hívnak kíséretőket, amatőröket... Nagyon elszomorító ez a gondolat. Akárcsak a szlogenjük, ami a magyar nyelv megcsúfolása... S nem szeretném, hogy ennek a „nagyon zene” stílusnak a zenei együttesek legyenek a kárvallottjai.

■ *Gond az is, hogy egy ideje már nincs főzeneigazgató...*

– Komoly problémának tartom, hogy gazdátlaná váltak az együttesek, valóban szükség lenne egy olyan főzeneigazgatóra, aki állandóan jelen van, és kézben tartja az együttesek körüli ügyeket. Harminchét esztendeje vagyok ezen a pályán, s azt kell mondjam, minden színháznak, zenei együttesnek az adja meg a rangját, hogy milyen művész áll az élén. A koncepció ugyanis nagyon lényeges. Szükség lenne egy olyan emberre, aki a Rádió Zenei Együtteseit megtudja menteni.

■ *Ön többször, több fórumon képviselte már az együttesek ügyét...*

– Tavaly decemberben bizottsági ülésen, emellett Hiller István miniszter meghallgatásán is szót ejtettem minderről. De azon kívül, hogy a költségvetés tárgyalásakor be fogom nyújtani ezt a javaslatot, sajnos mást nem nagyon tehetek... Több Nobel-díjas vallja azt, hogy a jövő az oktatásban, a kultúrában rejlik, az erre a területre fektetett pénznek nagyon komoly hozadéka van... Jó lenne, ha mindezt a döntéshozók is átlátnák végre...
R. Zs.

A szellemi értékek védelmében

Gulyás Dénes ősszel is igyekezett figyelemmel kísérni, hogy mi történik a Rádió Zenei Együtteseivel, ezért elment a társulat évadnyitó ülésére 2008. szeptember 1-jén. Az összejövetelre a Rádióénekkar tagjai hívták meg. A kezdés után azonban néhány perccel Such György elnök felfedezte a fideszes országgyűlési képviselőt a jelenlévők között, és távozásra kérte fel. Gulyás Dénes azonban arra hivatkozott, hogy közszolgáltató intézményről van szó, így tehát jogosult arra, hogy ott tartózkodjon. Felajánlotta azt is, ha el akarják távolítani, hívjanak rendőrt, és vele vezettessék ki. Ezután Such György és Cseh Gabriella ügyvezető igazgató berekesztette a társulati értekezletet, és csak a szólamvezetőkkel folytatott megbeszélést.

Gulyás Dénes azt nyilatkozta, azért ment el az évadnyitó ülésre, mert a kórus meghívta, és mert szeretne választ kapni arra, hogy a sok évtizednyi szellemi értéket felhalmozó társulat milyen művészi koncepció alapján és milyen anyagi kondíciók mellett dolgozhat. Azt ugyanis lehetetlennek tartja, hogy a jelenlegi, tisztázatlan körülmények folytán mindez tönkremenjen, és ne készüljenek magas minőségű, archiválható felvételek, továbbá ne szülessenek kortárs zenei bemutatók.

(MTI alapján)

„...ami a Magyar Rádióban folyik, ahhoz felelős muzsikus nem asszisztálhat...”

Strausz Kálmán aggodalommal szemléli a Rádióénekkar további sorsát

Tizenhat esztendő után nem volt könnyű búcsút mondania a Magyar Rádió Énekkarának, de Strausz Kálmán azt mondja, akkor sem döntött volna másképp, ha ajánlatot kapott volna szerződése meghosszabbítására. A Liszt-díjas karnagy ugyanis úgy vélekedik, vállalhatatlan, ami az együttesekkel történik.

■ Most már a Rádió honlapján is olvasható a „misszió”, amely a zenei együtteseknek küldetését, feladatait részletezi. Hogyan vélekedik erről az anyagról?

– Még javában hivatalban voltam, amikor már lehetett hallani a Misszióról, én azonban hivatalosan, az Énekkar vezető karnagyaként ezt az anyagot sosem láthattam. Már májusban, a következő szezon tervezésében sem tartottak igényt a munkámra, pedig a szerződéselem szeptemberig szólt. Természetesen később, más csatornákon azért hozzám is eljutott a Misszió, s egy elnagyolt, gyermekes elképzelésekkel teli anyagnak tartom. Nem látok benne koncepciót az együttesek jövőjét illetően, zavaros mondatokkal teli szöveg. A zenekarnak és az énekkarnak nem az a

főfeladata, hogy óvodákban, pályaudvarokon muzsikáljon...

■ Lejárt a szerződése, azért távozik? Azt hittem, státusz kötötte az intézményhez...

– Először valóban azt kaptam, amikor 1992-ben – 20 induló közül, megnyerve egy komoly pályázatot – lettem a Rádió Énekkarának vezető karnagya. Akkor státuszom lett, 1996-tól azonban én is kényszerállalkozóvá váltam. Amikor ez az új törvényi szabályozások miatt bujtatott munkaszerződésnek minősült, újból rádiós munkavállaló lett belőlem, és amíg énekkari kollégáim határozatlan időre szóló szerződést vehettek át Such Györgytől, az enyém határozott idejű lett. Mindenesetre az már elgondolkodtató volt, amikor rádióbeli jövőmre vonatkozó kérdésekre Cseh Gabriella ügyvezető igazgatóasszony egy esztendővel ezelőtt tréfásan azt mondta nekem, ha szembejön velem egy jó szerződés, ne ugorjak félre... Egyedül azért sajnálom, hogy nem ajánlották fel, meghosszabbítják a szerződésemet, mert akkor lett volna módom visszautasítani. Az utóbbi fél esztendőben ugyanis arra a következtetésre jutottam, hogy ami a Magyar Rádióban folyik, ahhoz felelős muzsikus nem asszisztálhat. S csak, hogy egy gondolat erejéig visszakanyarodjam az egykori karnagyi pályázathoz, akkor egy tekintélyes kötelező műveket tartalmazó listából húznunk kellett a darabokat, s azokat dirigálni. A mostani aspiránsok pedig csak az általuk választott műveket vezénylik az együttes élén. Ez olyan, mint egy kívánságműsor! Milyen alapon lehet összehasonlítani a teljesítményeket? Kikből áll az a szakmai zsűri, aki véleményt mond a karnagyi teljesítményekről? Van-e egyáltalán ilyen szakmai bizottság? Mi lesz a döntés alapja? Megérzés? Azon is csodálkozom, hogy oratórium részletet egyáltalán nem kell dirigálni, miközben ezek a művek jelentős részét képezik az MR Énekkar repertoárjának és feladatrendszerének, még a 2008-2009-es évadterv szerint is. Csak jó lenne felmérni, hogy a jelentkezők mennyire felkészültek ebben is.

■ Nem is kérdezték meg, hogy akar-e indulni a pályázaton?

– A rádióelnök Alföldy-Boruss Istvánnal kérdezte meg tőlem, hogy részt akarok-e venni ezen a megmérettetésen. De mivel az elnök úr és a menedzsment többi tagja az ezt megelőző egy évben egyáltalán nem beszélt velem, s a következő évad előkészítésében sem volt szükség a munkámra, nem volt nehéz kitalálni milyen jövőt szán nekem. Meg is írtam elnöknek, hogy álságosnak tartom a részvételre buzdító levelét. Így nem sok értelmét láttam a jelentkezésnek.

■ Az ön szerződése lejárt, az új vezető karnagy kiválasztása pedig még betekbe telik. Ezek szerint nincs felelős vezetője az énekkarnak?

– Így igaz, hiszen a jelentkezők négy próbát, több koncertet és egy Z-felvételt dirigálnak az együttes élén, s mire mindenkire sor kerül, az több hétbe is beletelik. De ezt sem teszik mindannyian egyformán. Van akinek koncertje nem lesz, mert éppen úgy adódik. Az énekkar tagjai között a további újabb bizonytalanságok miatt nagyon rossz a hangulat. Bizonytalannak érzik a jövőjüket. Joggal. Újból kevesebben lettek két fővel, és ezek az énekesek nem önszántukból távoztak.

■ Pedig az utóbbi időben így is drasztikusan csökkent a kórus száma...

– Ma 44 énekes van, míg korábban 68 státuszunk volt... Miközben fontos szerepet kapnak az együttes repertoárján az oratóriumok, ma ezeket a darabokat csak kiegészítővel tudják előadni, ami már nem ugyanaz ... Különösen szakmaiatlannak tartom a menedzsment azon ötletét, hogy lépjenek fel közösen amatőr kórusokkal. Én is dolgozom amatőr énekkarral, de azért nem keverném össze a kettőt. A hivatásos énekes hosszú énektanulmányokat folytat, mire egy ilyen énekkar tagja lehet és ez a hivatása. Az amatőr az más, kedvtelésből énekel, szabadidejét áldozza ennek a célnak, ami nagyon becsülendő. A kétféle együttest nem lehet integrálni egy komoly produkcióba... Hacsak nem az a cél, hogy

a profi javítsa fel az amatőr hangzást. Persze erről az egér és az elefánt Lánchídon való átkelése jut eszembe: Hallod hogy dübörgünk? A jó profi kórushangzás is több évtizedes építómunkával érhető el, de sajnos, rövid idő alatt tönkre lehet tenni... Ahhoz, hogy egy-egy új tag megtanulja az együttes repertoárját, a művek nagyobb részét, évek kelljenek. S azzal is tisztában kellene lennie a menedzsmentnek, hogy attól, hogy lecsökkenti a nagy kórus létszámát, még nem kap kamarakórust, ahhoz ugyanis más hangok kelljenek.

■ Mit szól az együttes 2008/2009-es évadjához?

– Azt kell mondjam, együgyű szlogeneket találni a honlapon, semmi más. Csak egyet idéznék: A Máté passió szlogenje: „Lendületes újrakezdés” Hát... nem tudom. Attól, hogy a Mendelssohn -féle változatot játsszák, attól lendületes, vagy gyorsabb, vagy milyen? Nem látok például előre megtervezett, meghirdetett a cappella koncertet sem... Nincs oratórium-bérlete sem ebben a szezonban az együttesnek, Néha énekelnek valamit egy-egy koncerten. Ez

alól csak két kivétel van, a már idézett Máté passió és Rilling Bach-kantáta koncertje Karácsonykor. Legalább ez megmaradt. Kíváncsi lennék arra is, mennyi lesz a Z-felvételek száma, hiszen tavaly a Bartók rádió összesen csak két felvételt rendelt... A jelenlegi menedzsment nem kedveli a zenét, s nem tartja teljesítménynek a zenészek munkáját. Megvon, csökkent, bezár... Úgy vélem, a háttérben tudatos tönkretétel folyik, olyan rombolás, amit később talán már egyáltalán nem lehet helyrehozni...
R. Zs.

Élvezettel kell dirigálni

Augusztusban ünnepelte nyolcvanadik születésnapját Lukács Ervin

Fotó: MIZSI BÉLA

„Ami például a Magyar Rádiónál most történik, az egyszerűen felfoghatatlan. Csak annak lehet betudni, hogy a Rádiózenekar az egyetlen, amelyik tulajdonképpen nem tartozik sebévé. Egy magas színvonalú együttest így tönkretenni példa nélküli dolog. Ráadásul a kórusral együtt, amely, talán kimondhatjuk, Magyarország egyik legjobb kórusa, amelyet virágjában tettek tönkre. Hogy ez kinek az érdeke, én nem tudom...”

Egészségesnek és munkabírónak érzi magát, ugyanakkor megelégedéssel tekint vissza pályájára Lukács Ervin karmester, aki idén ünnepli nyolcvanadik születésnapját. A Magyar Állami Operaház örökös tagja és mesterművésze ebből az alkalomból augusztusban megkapta a Magyar Köztársasági Érdemrend Középkeresztjét. A karmesterrel, aki gyakorlatilag minden szakmai kitüntetést megkapott már, mesterségéről, a vadkapitalizmus hatásairól és különös „betegségéről” beszélgettünk.

■ Nem is tudom, illik-e a nyolcvanadik évforduló kapcsán kérdezősködni öntől, hiszen távolról sem néz ki ennyinek, hát még közelről.

– A karmesterek általában sokáig élnek, valószínűleg azért, mert a felső törzs mozgásrendszere jól karban tartja a szívet. Sokáig is szoktunk dogozni, bár ezt most magamról nem nagyon mondhatom el, mert úgy veszem észre, hogy már nem igen számítanak rám. Ötvennégy éve vagyok a pályán, ötvenegyet töltöttem az Operában, ebből a szempontból tehát elégedett vagyok; nem kötelező a pódiumon összeesni egy ilyen élet után. De véletlenül egészségesnek és munkabírónak érzem magam, és kicsit rosszul esik, hogy nem nagyon akarnak foglalkoztatni. Nem sok jót lehet mondani az elmúlt rendszerről, de az biz-

tos, hogy annak idején a zenekarok vezetői nem érezték dehonesztálónak, hogy más karmestereket is a pulpitusra engedjenek. Manapság a zenekarvezetők rátelepszene az együttesekre és vagy ők dirigálnak, vagy külföldről hívnak vendégkarmestert, s csak nagy ritkán itthonról, akkor is olyanokat, akik nem ellenfelek, mivel nem óhajtanak versenyre kelni egy külsős karmesterrel. Korábban itthon jól lehetett érvényesülni, ha az ember megfelelő színvonalat nyújtott; akár a Rádiózenekarnál, akár az akkori Állami Hangversenyzenekarnál. Most az én számomra és néhány kollégám számára ezek a lehetőségek gyakorlatilag bezárultak, mert a mai zeneigazgatók nem engednek vézényelni. Akkoriban, amikor még nem ők döntöttek, hiszen ők is alkalmazottak voltak, egy évben öt-hat koncertet mindig

nyitva hagytak a bérleten belül más karmesterek számára. Most nem jut annyi feladat.

■ A világ tagadbatatlanul a felszínesség felé orientálódott az utóbbi évtizedekben. Ami a karmesterképzést illeti, önnek igazán van némi rálátása; mi maradt a régi műhelyből?

– Én úgy látom, hogy ezt a hivatást nagy művészek, szólisták nem tartják szakmának, csak az önkifejezés egyik formájának. Ez persze minden nagy művésznek szíve joga. Mindez azt jelenti, hogy egyre többen képzettség nélkül kezdenek dirigálni. Igaz, tény, hogy maga a képzés csak a huszadik században kezdődött, azelőtt a szerzők maguk dirigálták saját műveiket, a technikai képzés nem érdekelt senkit. Amióta a darabok hatalmas zenekarokon szólnak meg, szükség lett arra, hogy képzett szakember fogja össze ezt a nagy tömeget. A háború előtt Európában csak Németország vett részt a képzésben, de 1945. után általánossá vált, a világ nagy zenei központjaiban komoly karmesterképzés indult. Feltűntek ezzel együtt sztárkarmesterek is, akik technikai tudásukkal a zenekarokat és a közönséget is elkápráztatták. Nálunk – és a világban is – a rendszerváltás időszakában nagy változás történt. Az állami tulajdonból magánkézbe kerülő együttesek helyzete arra inspirálta a szólista művészeket is, hogy szerencsét próbáljanak. Nem mondhatom, hogy nincs példa arra, hogy ez sikeres is tud lenni. Döbbenet láttam például, ahogy David Ojsztrah, vagy Pablo Casals teljes fegyverzetben dirigált, mindenféle előkészítés nélkül. Sokszor a nagy név is segít abban, hogy a közönség elfogadja őket, de vannak, akik rendkívül jó hallással és arányérzékkel rendelkeznek, de a zenekarok szenvednek technikai hiányosságaik miatt.

■ Szükségszerű, hogy minden karmesternek meglegyen a kedvenc területe a zeneirodalmon belül?

– Egyáltalán nem az. Kedvence mindenkinek lehet, én például a Don Giovanninál jobb művet nem tudok elképzelni, de ez a vezénylésen nem érződhet. Remekmű rengeteg született, és közülük kiemelkedhet egy-kettő, de attól még a többi ugyanolyan élvezettel és lelkesedéssel dirigálja az ember. Az más kérdés, hogy mit vinne magával az ember, ha egy lakatlan szigetre kéne vonulnia egyetlen kottával. Akkor lehet, hogy elvinném a 334-es nagy D-dúr divertimentót Mozarttól, mert azt lehet úgy

olvasni, mint egy regényt, újra és újra. És soha nem lesz vége, mert ebben az esetben a mélységnek nincs határa. A szerző a rendelkezésre álló egyszerű lehetőségek ellenére olyan zseniális hangszerezési tudással rendelkezett, mint Ravel, vagy azok, akik ezt meg is tudták mutatni annyi hangszeren. Mozartnak erre nem volt lehetősége, viszont a partitúrában egyetlenegy olyan hang sincs, ami nem jól fekszik, nem oda illik, vagy lehetne helyettesíteni valami mással. Ha megszakad az ember, akkor sem talál ilyet. Sokszor gondolkodtam egy-egy hangsoron, egy kötésen, hogy lehetne-e jobb, de nem lehet.

■ Az utóbbi időben sokszor elhangzott, hogy túl sok a zenekar, rengeteg leépítés volt, úgy tűnik, akik a döntéshozó székében ülnek, néhány kivételtől eltekintve nem becsülik meg azt a kulturális kincset, ami az országnak adatott. Ön mit gondol erről?

– Ezt én is így látom. Ami például a Magyar Rádiónál most történik, az egyszerűen felfoghatatlan. Csak annak lehet betudni, hogy a Rádiózenekar az egyetlen, amelyik tulajdonképpen nem tartozik sehová. Egy magas színvonalú együttest így tönkretenni példa nélküli dolog. Ráadásul a kórossal együtt, amely, talán kimondhatjuk, Magyarország egyik legjobb kórusa, amelyet virágjában tettek tönkre. Hogy ez kinek az érdeke, én nem tudom. Hogy valaki vezető beosztásban azt kifogásolja, hogy a hárfás keveset dolgozik, az egyszerűen képtelenség, ezzel az attitűddel nem lehet mit kezdeni. Az sem igaz, hogy túl sok zenekar lenne. Ebben az országban rendkívül sok tehetséges zenész él, akik mind kiszivárognak, külföldön csinálnak karriert, holott csinálhatnák a magyar nemzet dicsőségére is. Vagy a pénz, vagy a kultúrához való abszolút nemtörődöm hozzáállás miatt – ami most már húsz éve tart – nem tudjuk őket visszatartani. Ebben az időszakban mindössze egyetlen miniszter volt, aki a zenét annyira szerette, hogy az javunkra is vált. Rockenbauer Zoltán hajlandó volt harcot folytatni ezért, de a kulturális politika mintha nem venne tudomást arról, hogy ez egyik legnagyobb kincsünk, ami világszponylatban is híres. Ha csak azokat a karmestereket nézzük, akik az amerikai zenekarokat megalapították, rájövünk, hogy mind magyarok voltak. Számomra érthetetlen ez az örült leépítés, amivel ugyan valami kevés pénzt megspórolnak, viszont a darabok ötven százalékát így már nem lehet eljátszani, vagy csak kiegészítővel,

akiknek pedig sokkal nagyobb a gázsijuk. A rádióban a leépítések után most próbajátékot írt ki Boldoghy-Kummert Péter. Erre állítólag sok fiatal jelentkezett, de nem világos, miért kellett elküldeni a régieket, és hogy ki finanszírozza majd az újakat. A rádiózenekarral korábban minden évben három-négy nagy koncertem volt. Abban a pillanatban, ahogy megtörtént a rendszerváltás, le lettem rádiózva, egyetlen meghívást sem kaptam nyolc éven át. Később volt egy szenzációs koncertem velük, ami óriási sikert aratott, nagyszerű kritikákat kaptunk, a zenekar lobogott, azután viszont újra semmi. Úgy tűnik, így néz ki a vadkapitalizmus Magyarországon.

■ Mi a véleménye a zenekari struktúra változásairól?

– Ez a folyamat most már nem csak a zenekaroknál, de az énekeseknél is megindult. Az operaházban látom, hogy őket is kényszerítik, hogy szerződéssel és ne tagként maradjanak. Ezek az emberek így nyugdíj nélkül maradnak, miután végigéneklük az életüket. Az Operában a társulat a legfontosabb dolog. Külföldön, ahol sok a pénz, ez nem így megy. Ott az ember, ha tehetséges, nem kell, hogy feltétlenül tagja legyen a társulatnak, mert olyan gázsikat kap, hogy nem lesz gondja azzal, miből él majd, amikor abbahagyja a zenélést. De ez egy szerencsétlen, szegény ország, itt nem lehet ezt tenni az emberekkel. Itt egyedül a Budapesti Fesztiválzenekarnál működik a nyugati, szerződéses módszerhez hasonló rendszer, de ott az ötvenegynéhány fix tag és az állandó kiegészítők – igen magas órabérral – nagyjából egységesen tudnak működni. Azoknál a zenekaroknál, amelyek nem rendelkeznek ilyen anyagi háttérrel, borzasztó igazságtalan ezt a rendszert beindítani.

■ Van szakmai bitvallása?

– Én nem vagyok diktátor, sose voltam, bár Toscanini óta mondják, hogy egy karmesternek annak kell lennie. Én ebben nem hiszek, hiszen sok mindenkiről hallottam, köztük Bruno Walteréről, akik azt a célt tűzték ki maguk elé, amit én is. Nevezetesen, hogy úgy akarom vezetni a zenekart, hogy a zenészek velem együtt örüljenek annak, hogy ugyanazt gondoljuk az adott zenéről, én pedig csak egy vagyok a sok közül, aki történetesen vezeti az egészet. A mi szakmánk ötven százaléka pszichológia. Csak ötven a tehetség, a műismeret, a szaktudás, a zenei érzék, a lelkesedés. A másik ötven arról szól, hogy úgy tudjunk az emberek

nyelvén beszélni, hogy ebben a rohanó, rossz világban is kedvük legyen elvégezni, amit kell.

I Sose gondolt arra, hogy külföldön marad?

– Nem. Nagyon szeretek külföldre utazni, szeretek ott dirigálni, és szeretek hazajönni. Ott élni soha nem akartam. Amikor 1962-ben megnyertem a III. Római Nemzetközi Karmesterversenyt, elárasztottak ajánlatokkal. Mivel ez egyike volt az akkori há-

rom legfontosabb karmesterversenynek, a győztes igen jó lehetőségeket kapott. A rengeteg meghíváson túl felajánlottak a brémai főzeneigazgatói poszt mellett egy olaszországi és egy kölni első karmesteri állást is, de azzal a feltétellel, hogy adjam le az útlevelemet. Bár én akkor még nem voltam házas – elég későn nősültem – a szüleim éltek, és nem vállaltam, hogy nem jöhetnek többé haza hozzájuk. Később rettentő sokat utaztam, bejártam a világ nagy részét, de vezetői állásról sosem akartam beszélni.

Nagyon szeretem a hazámat, ez a bajom. Vannak olyan világpolgárok, akik mindennél ugyanolyan jól érzik magukat, ha megfelelőek az adottságok, van elég pénz és lehetőség; én nem ilyen vagyok. Beszélek négy nyelven, de nem érzem magam jól hosszú ideig máshol. Ez egy betegség, aminek sok káros következménye van. Olyan, mint a zene, amire azt mondják, lehet nélküle élni, de nem érdemes. Lehet itt akármilyen rendszer, én ezt az országot nem tudom elhagyni. *Bilkei Éva*

Hetvenötödik születésnapját ünnepelte augusztusban, és október 4-én nagyszabású koncertet ad a Művészetek Palotájában Vásáry Tamás zongoraművész, karmester. Az ünnepi koncerten Chopin f-moll zongoraversenye szimbolizálja karrierje kezdetét, Beethoven IX. (d-moll) szimfóniája pedig a másik felét. A világhírű művésszel zenéről, pszichológiáról, a véletlenekről, azaz az életről – az életéről – beszélgettünk.

Zenén és szavakon túl

Vásáry Tamás zongoraművész, karmester hetvenöt fölött is hisz a véletlenekben

I Mivel foglalkozik mostanában?

– Épp egy nagy munkában vagyok benne: a Hungaroton úgy döntött, hogy az összes Kodály-dalt felveszi velem és kilenc énekessel. Én még az ötvenes években több mint a felét játszottam a daloknak, de sokat azután komponált Kodály, miután elmentem Magyarországról, így most nagyszerű élmény ezekkel megismerkedni és az egész fókuszban látni. Hihetetlen, milyen nagy művek ezek, és hogy micsoda forrás volt Kodály számára a népzene, amely önmagában is egy csoda, ahogy az is, hogy egyáltalán megmaradt, és hogy az urbanizáció ellenére nem vált műzenévé. Persze nem csak az a fantasztikus, hogy ilyen érintetlenül él ez a zene, de az is, hogy az utolsó pillanatban két olyan ember kezébe került, mint amilyen Bartók és Kodály volt. Kodályt inspirálta ez a végsőkig leegyszerűsített muzsika, és a japán koánokhoz hasonló tömör, szimbolikus mondanivaló. A balladák pszichodramáihoz hasonlót szerintem a legrafináltabb 20. századi író, egy Sartre, egy Kaffka sem tudott volna kitalálni. Kodály ezeknek a dallamoknak az érzelmi tartalmát széles vászonra vetítette ki, zenei nyelven. Ehhez szüksége volt arra a mérhetetlenül nagy humánusra, ami benne lakott. Az angolok azt mondják: ha szereted, amit csinálsz, akkor sose kell dolgoznod. Mondhatnánk, hogy óriási munka lemezre venni egy ekkora anyagot, de én inkább óriási élvezetnek élem meg. Szerencsére

most nem hajt a tatár, következő karácsonyra akarja kihozni a Hungaroton, így tavaszra kell befejezni a munkát, de már a felét felvettük, úgyhogy ez kényelmesen sikerülni fog.

I Hogyan ad tanácsot egy fiatal zongoraművésznek, ha elmegy önböz azzal, hogy ballgassa meg?

– Engem nagyon érdekelnek az emberek, végigcsináltam egy kétéves pszichoanalízist is Jung és Freud legjobb barátjával, egy öreg angollal, doktor Bennettel, így ha odajön hozzám egy fiatal zongorista, hogy hallgassam meg, nem kezdhetek pusztán tüneti kezelést. Ha van egy pattanás az arcán, nem mondhatom egyszerűen, hogy púderezze be. Rá kell jönnöm arra, hogy miért van az ott. Ki fog derülni, hogy azért, mert rossz az emésztése. Miért? Mert stresszben van. Miért? Mert az iskolában ez és ez történt. Miért hat rá ez így? Azért mert a szülei így és így viselkedtek vele. Van egy mélyre hatoló magatartás, amivel ha megtaláljuk az okok okát, akkor tudjuk kezelni őket. Előfordult velem többször is, hogy valakinél komoly szakmai problémákat láttam a játékában, és amikor azt mondtam neki, meséljen magáról, kiderült, hogy a magánéletében van a probléma gyökere. A legszebb elismerés, amit az életben kaptam az volt, amikor valaki elmondta, hogy járt a koncertjeimre, és közben meggyógyult egy állítólag gyógyíthatatlan szívbetegségből. Köztudott, hogy a

klasszikus zene olyan pozitív hatást tud gyakorolni az élő szervezetre, hogy a növények is reagálnak rá. Most olvastam egy könyvet, amiben leírtak egy kísérletet, amely kimutatta, hogy amikor egy szobában klasszikus zenét játszottak, a növény a hang irányába hajlott, a popzenétől elfordult, amikor pedig teljesen kiagyalt kortárs zenét játszottak, meg se mozdultak. Még a popzenében is van valami kis erotika, valami, ami a biológiai léthez közelebb áll, már csak azért is, mert alapvetően táncritmusokra alapszik, de ezek a kiagyalt kortárs zenék, amik tényleg csak a papírnak jók, nem váltanak ki semmit egy élő szervezetből.

■ *Őn is úgy viszonyul ezekhez a zenékhez, ahogy a növények?*

– Igen, a kortárs zenében is és a könnyű zenében is van nagyon jó, nem beszélve arról, hogy az operettek, Kálmán Imre, Lehár Ferenc, Fényes Szabolcs szerzeményei szintén ebbe a kategóriába tartoztak és nagyszerűek voltak. De ha ma hallom azokat a számokat, amiket a legnagyobb sztárok énekelnek, Madonna és társai, ezekben nem fog meg semmi. Amit a Beatles énekelt, annak még volt dallama, de ezeknek se dallamuk nincs, se egy érdekes ritmus nincs bennük. Nekem nem az a bajom a popzenével, hogy könnyű, hanem hogy nincs benne zene. Fel kéne hívni a fiatalok figyelmét arra, hogy kevés az idő, hát ne fecséreljük felesleges dolgokra, csak olyanokra, amiknek értéke van. Ezekből a dolgokból csak olcsó árut kapnak. A különbségre akkor döbbennek csak rá, amikor valóban megszólítja őket egy nagy zene, vagy egy nagy képzőművészeti alkotás. De ehhez meg kell adni a sanszot arra, hogy a fiatalok találkozzanak a klasszikus zenével.

■ *A világon mindenhol tendencia, hogy akik fiatalon könnyűzenén élnek, csak később, idősebb korukban kapnak rá a klasszikus zenére.*

– Ennek is megvan az oka. A fiatalok a klasszikus zenéről az idősebb generációra asszociálnak, nekik pedig mit köszönhetnek? Azt, hogy az egész világ bizonytalanságban él, mégpedig az előző generációk műve miatt. Ebben persze már nekik is részük van, mert ők ugyanúgy hajtják azt a kocsit, ami szennyezi a levegőt, de az, hogy idáig eljutottunk, az előző generációknak köszönhető. Üres kézzel hagyták ezt a társadalmat. Ezek a fiatalok már nem hisznek se az anyagban, se az Istenben, se a jólétben, hiszen a leggazdagabbak is úgy néznek ki, mintha koldusok lennének. Nehe-

zebb egy rongyos nadrágot megfizetni ma, mint egy hibátlant. Ezen kívül folyamatosan növekszik a stressz a megélhetés miatt. Mi annak idején nyolctól egyig voltunk az iskolában, egy óra alatt megcsináltuk a házi feladatot és aztán az egész délután szabad volt. A mai gyerekeknek nincs szabadidejük, reggeltől estig tömök a fejüket fölösleges adatokkal, és nem hagyják őket élni. A mai nevelés jelszava: nőj fel, tanulj és aztán kezdj el élni. Magyarázd ezt meg a sejtnek. A testnek, a szellemnek élni kell ahhoz, hogy növekedni tudjon. A virágnak is szüksége van fényre, vízre. Annak idején az egyik nagynéném volt az első, aki jogi doktorátust szerzett nő léte. Ma, ha valakinek nincs magas fokú végzettsége, még titkári állást sem kap. A fiatalok olyan iszonyatos stresszben vannak, hogy ezt ki kell valahol lötyögni. A természeti népeknél táncsal oldják, monoton dobszóra ezt a feszültséget, és ezt csinálják a mai fiatalok is. A popzenében egy-két zseni van csak, mint például Robbie Williams, vagy Michael Jackson. Madonna abban zseniális, amilyen ember, hiszen ilyen tehetségtelenül is, mint amilyen ő – ezt saját maga is bevallotta – végig tudta járni a maga útját, pedig nem jó mint énekes, nem jó, mint táncos, még nőnek sem különleges. De van benne valami, amivel létrehozta ezt a fantasztikus karriert, és elérte, hogy még ötven éves korában is ott van a színpadon.

■ *Végül is korábban ön sem szerette például a balett műfaját, mostanra viszont megtanulta értékelni.*

– Az ötvenes években abból éltem meg, hogy balettet is kísértem zongorán. A szüleim ki voltak telepítve, őket is el kellett tartanom, hát mindent elvállaltam. Akkor nagyon untam ezt a munkát, mindig követnem kellett a lépéseket, azokhoz kellett igazítani a játékomat. Magamtól korábban el nem mentem volna egy Hattyúk tava előadásra, viszont 2000-ben elvettem feleségül egy balerínát. Szerintem a jó házasság titka az, hogy mindent meg tudjunk osztani egymással. Mostanra vagy száz Hattyúk tavát láttam, és lassan ráébredtem az értékeire, felfedeztem a különbséget, és már meg is tud szólítani. Egy véletlen folytán aztán elkezdtünk közösen is dolgozni a feleségemmel, egy olyan zongoraesten, amilyen ő minden második darabra táncol. A tavaszi fesztiválra most már ötödször kérnek fel bennünket ezzel a műsorral, külföldre is járunk, Kínában, Japánban, Olaszországban, Izraelben is felléptünk így. Ez a munka már korántsem hasonlít arra, amikor

balett-táncosokat kísértem megélhetésből. Itt már inkább ő kísér engem. Ő tisztában van azzal, hogy én minden alkalommal másképp játszom a darabokat, és mint a jó karmester, aki már előre tudja, hogy mit fog csinálni a szólista, ő is érzi, hogy adott esetben mennyit fogok lassítani, és úgy osztja be a lépéseit, hogy együtt maradjunk.

■ *Harmincbét éves koráig nem vezényelt.*

Hogy jutott eszébe, hogy karmesterpálcát vesz a kezébe?

– A szólókarrieremmel párhuzamosan folyamatosan foglalkoztatott a dirigálás. Amellett, hogy mindig figyeltem azokat a karmestereket, akikkel együtt dolgozhattam, bejártam a próbákra, tanultam is dirigálni Hans Swarowskynál, akitől a legnagyobbak tanultak, köztük Zubin Mehta és Claudio Abbado. Lehetőséghez viszont nem jutottam egészen 1970-ig, amikor felkerestem a párizsi menedzseremet, és véletlenül összefutottam Böröcz Bandival, a Mentoni fesztivál igazgatójával, akinek ugyanabban az épületben volt az irodája. Ezen a fesztiválon én a kezdetektől rendszeresen felléptem, így jól ismertük egymást. Amikor összefutottunk, közölte velem, hogy a következő alkalomra meghívta a Liszt Ferenc Kamarazenekart, amelyet itt még senki sem ismer, neki kell valaki, akire a közönség bejön. Én csak erre vártam. Addig hiába könyörögtem térden állva a menedzsereknek, hogy adjanak lehetőséget, azt mondták, ők lesznek a másodikak. Viszont ez után a koncert után a párizsi menedzserem már szervezett is egy turnét.

■ *Nagyon hisz a véletlenekben. Azt is véletlennek tartja, hogy annak idején kinevezték a Magyar Rádió Szimfonikus Zenekarának élére?*

– Igen, hiszen biztos voltam benne, hogy engem, mint emigráns művészt soha nem fognak meghívni Magyarországra egy állandó pozícióra. A rendszerváltás után menedzsernek választottam a Liszt Ferenc Kamarazenekar egyik első csellistáját, Kelemen Pált, aki 1991-ben rendezett egy hármas hangversenyt a Budapesti Kongresszusi Központban, a Budapesti Fesztiválzenekarral, az Állami Hangversenyzenekarral és a Rádiózenekarral. Engem hívott meg, hogy az utóbbival zongorázzak és vezényeljem is őket. Ez pont egy olyan pillanatban történt, amikor a Rádiózenekar éppen keresett valakit, akinek van nemzetközi hírneve, és jól el tudja adni őket külföldön. Olyan fantasztikusan fejlődött a színvonal, olyan keresett lett az együttes, hogy teljesen természetes-

nek tűnt, hogy ez az együttműködés stabil. Erre történt valami, aminek köszönhetően kénytelen voltam otthagyni őket. Akkoriban ikerzenekaroknak számított az Állami Hangversenyzenekar és a rádió együttese, egyforma fizetési státuszban voltak – egyiket sem fizették jól. Egyszeriben azonban őket kiemelték és többszörös fizetést, mindenféle más dotációt, hangszereket kaptak, ami a Rádiózenekar tagjait teljesen demoralizálta. Milyen alapon emelik őket ki ennyire, amikor nekünk, olyan kiemelkedő kül- és belföldi sikereink vannak, lemezek sora áll a hátunk mögött? Úgy érezték, minden hibáról csakis a karmester tehet, így a zenekar ellem fordult. Ami sikerült Fischer Ivánnak és Kocsis Zoltánnak, az miért nem sikerül nekem? A zenekar elkezdett nekem közömbösen játszani, nem tudtam többé hatni rájuk. Akkor úgy döntöttem, nem fogom megvárni, amíg valóban úgy leromlik az együttes színvonala, hogy az emberek csak legyintenek; minek is keresnének többet, ha csak így tudnak játszani? Én is szereztem pénzt, de a Rádió gazdasági struktúrája miatt ezek az összegek végül is nem jutottak el a zenekarhoz, hanem beolvadtak a Rádió egyéb költségvetésébe. Ezért mondtam le a zenekar vezetéséről, és tudomásom szerint a mai napig sem oldódtak meg a problémáik.

Ez is csak egy véletlen volt az életemben, de a rosszból aztán jóra fordult minden. Az egész életemet két ellentétes csillag, a Jupiter és a Szaturnusz kormányozza, teljesen olyan ez, mintha az lenne a dolgom, hogy hullámvasutazzak. A rossz után mindig jön a másik véglet. Amikor az életemben valami változás volt, mindig kihasználom az alkalmat valami pozitívra. Ha valakit börtönbe csuknak, tanuljon meg egy nyelvet, ha hozzá tud jutni a könyvekhez. Állítólag Rákosi Máttyás is így tanult meg angolul.

■ Most melyik szakaszán van a hullámvasútnak?

– Most az egész életem megint kicsit felfelé mutat. Nem akarok elkiabálni semmit, de megint hihetetlen véletlensorozatok történnek velem, többet vagyok külföldön és újra tudok írni. Az életművemről még legalább ezer oldal hiányzik, úgyhogy van is min dolgoznom. Nagyon jól érzem magam így, hogy nem vagyok lekötve a Rádiózenekarnál.

■ Tizenhárom év alatt azért ki is merülhet egy ilyen kapcsolat, nem?

– Nem merült volna ki, ha nem jönnek a fent említett anyagi problémák. Persze volt itt még egy tényező. Minden zenekarnál vannak vendégkarmesterek, akik biztosít-

ják a változatosságot, amire igenis szükség van. A Rádiózenekarnak viszont kevés pénze volt arra, hogy megfelelő mennyiségben és minőségben hívjanak meg vendégkarmestereket.

■ Mit szöl abhoz, ami most történik a rádió zenekarával és énekarával?

– A rádió vezetése sosem örült ennek a telernek. Ez még Szirányi János elnöksége alatt is így volt, bár személy szerint ő, aki meghívott engem oda igazgatónak, nagyon szerette a zenekart és tényleg mindent megtett értünk. A vezetés szerint erre a társulatra nem volt szükség. Csak azért nem tudták elbocsátani őket, mert külföldön és itthon egyaránt óriási sikerük volt. Nemcsak hogy teltházakat produkáltak – még ki se jöttek a plakátok, már elkelték a jegyek –, sőt még a nyilvános főpróbáink is teltházak előtt hangzottak el.

■ Mi a legszebb ajándék, amit a 75. születésnapjára kapott?

– A feleségem a hetvenéves születésnapomra megjelentette a Zenén túli előadásorozatom szövegét egy gyönyörű könyv formájában. Most pedig, a hetvenötödikre kiadta a verseimet, Szavakon túl címmel.

Bilkei Éva

A PANNON FILHARMONIKUSOK – PÉCS PRÓBAJÁTÉKOT HIRDET AZ ALÁBBI ÁLLÁSRA

Cselló tutti 1/2 állás

Próbajáték anyaga: Bach-szvit táncjátéka
Versenymű I. tétel
Szabadon választott előadási darab
Zenekari szemelvények

Az írásbeli jelentkezéseket **2008. szeptember 26-ig** kérjük beküldeni az alábbi címre: Pannon Filharmonikusok, 7621 Pécs, Király u. 19.

A zenekari szemelvényeket a jelentkezés regisztrálása után minden pályázónak megküldjük, illetve személyesen a zenekar székházában átvehetők. Zongorakísérőt biztosítunk!

A próbajáték tervezett időpontja: **2008. október 2-3.**

A pontos időpontról a próbajáték anyagával egy időben adunk tájékoztatást.

Az állás betöltése: **2008. november 1.**

Az állást elnyerő művésznek szolgálati lakást biztosítunk.

Bővebb felvilágosítást a 72/510-114 telefonszámon adunk!

Pécs, 2008. augusztus 26.

Horváth Zsolt
igazgató

A Kaposvári Szimfonikus Zenekar közleménye

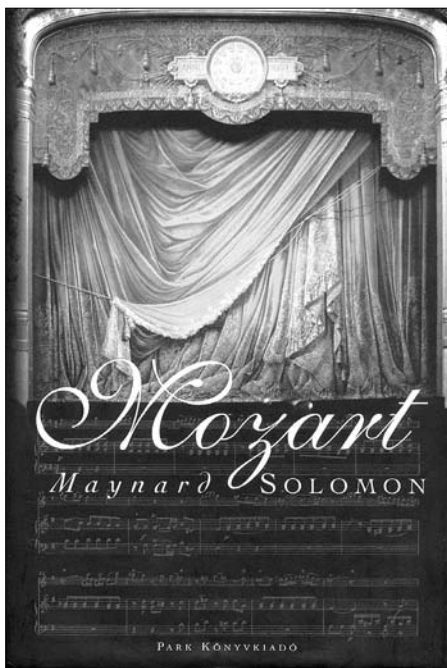
KUTI BÉLA igazgatásával, **KERÉNYI GÁBOR** zeneigazgató-karmester művészeti vezetésével 2005. május 1. óta új szervezeti formában működő Kaposvári Szimfonikus Zenekar folyamatosan építi hazai és nemzetközi kapcsolatait. Együttműködik hazai és külföldi zeneművészeti egyetemekkel, szimfonikus zenekarokkal, zeneművész szervezetekkel (Magyar Zeneművészek Szakszervezete, Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetsége, Nemzeti Filharmonia Dél-Dunántúli Kht.) tagja a Szimfonikus Zenekarok Világszövetségének. A sikeres kapcsolatépítés, együttműködés eredményeként a legkiválóbb hazai művészek mellett a nemzetközi zenei élet kiváló művészei működnek közre a Kaposvári Szimfonikus Zenekar hangversenyein.

A Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem kiváló hallgatói közül sokan állandó tagjai a Kaposvári Szimfonikus Zenekarnak. Hangversenyeinken felléptek már a bécsi, a szentpétervári a barcelonai zeneművészeti egyetemek professzorai, valamint a Bécsi Filharmonikusok klarinétművészei.

A nemzetközi zenei élet élvonalába tartozó karmesterekkel, szólistákkal való magas művészi színvonalú együttműködés, a zenekar szakmai színvonala elismeréseként a Kaposvári Szimfonikus Zenekar kapott felkérést a Bécsi Mesterkurzusok Nemzetközi Karmester Kurzusa zenekari feladatára és a záróhangversenyen való közreműködésre.

A Kaposvári Szimfonikus Zenekar bemutatkozása, első napi közreműködése után a Bécsi Mesterkurzusok vezetése felajánlotta a zenekarnak a 2009. évi kurzuson való közreműködést.

Kuti Béla
igazgató

Maynard Solomon: Mozart

mölcsait. Ezek közé tartozik az áttekintőkészség fejlődése. A biztosnak vehető tények ismerete támpont-rendszert kínál, s így könnyebb-biztonságosabb a közlekedés az adatok-információk útvesztőjében. És a gyarapodó tudásanyag birtokában a kontúrokon túl árnyalatok is megjelennek, a száraz adatok étellel telnek meg, mintegy többdimenzióssá válik a kép. (Amiről persze nemigen lehet tudni, hogy milyen részben virtuális... – mindenesetre, mindinkább gyönyörködött; és ez kinek-kinek nagy örömet jelenthet!)

A Park Könyvkiadó jóvoltából került a magyarul olvasókhöz az amerikai zenetörténész terjedelmes munkája, Barabás András értő-olvasmányos fordításában. A fülszöveg (amelynek szinte elidegeníthetetlen jellegzetessége, hogy szépit-retusál) ezúttal tartalmaz egy lényeglátó mondatot: „A zeniális Mozart végre olyan biográfust kapott, aki nem csupán varázslatos személyiségét, hanem a tényeket és az adatokat is nagyon szereti.” Solomon először 1995-ben megjelent Mozart-monoográfiáját mi sem minősítheti jobban, mint hogy német nyelvterületen e művel gyarapították a német nyelvű Mozart-irodalmat a jubileumi évben (Mozart születésének 250. évfordulója alkalmából).

Az 573 számozott oldalt tartalmazó főszöveghez 80 oldalnyi jegyzet-anyag járul, ami – csakúgy, mint az imponálóan gazdag irodalomjegyzék – ékesen bizonyítja a szerző anyagismeretét. Solomon rutinos biográfus, jó érzékkel tagolja az anyagot. Könyve elsődlegesen életrajz, amelynek hőse társadalmi környezetben jelenik meg – s miközben a történész időrendben követi az életutát, mindegyre megáll, hogy zenei kérdésekkel is foglalkozzon.

A kezdetek – Salzburg – Bécs – a vég. E négy fejezet cím mindegyike olvasmányos al-fejezetekre tagolódik, azonban végigolvasásuk korántsem tűnik problémamentesnek. Az ember csak olvas, olvas, aztán felriad: hol is tartunk az időben? Mert hogy egyazon életrajzi mozzanat többször is szóba kerül, más megvilágításban, néha épp annak következtében, hogy a szerző egy-egy fontos részletet nagyító alá vesz (filmes zsargonnal: ráközelít) – s a gyanútlan olvasó néha csak jóval később veszi észre, hogy időközben-valamikor változott a kameraállás (amikor rájött, hogy eltévedt az időben).

Solomon közlésvágya nagy, van közölnivalója is, kétségkívül. De a méretek olyannyira epikusá teszik, hogy a „lehengetelt” olvasó mentőkötélként kapaszkodik abba a szövegbe, amely korántsem gombolyítható... Amerikai szerzők között szokatlan, hogy valaki ennyire kevésbé éljen szemléltető ábrák, táblázatok áttekintést-könnyítőt lehetőségeivel. Solomon valóban szereti a tényeket és az adatokat. Éppen ezért öröndetes, hogy izléssel képes helyesbíteni a korábbi szakirodalom tévedéseit (amikor jelentős az észrevétele, őszintén sajnálkozunk azon, hogy nincs mód a korábbi hibák hatásos kiiktatására); tényszerűen és tárgy-

szerűen. Dehát, „ő is emberből van”, nem tud ellenállni a kísértésnek és szívesen szabadjára engedi a képzeletét. Néha erőteljesen érezteti affinitását a pszichológiai értelmezések iránt, s ilyenkor alig ismertünk rá a korrekt-pedáns életrajzíróra. Tartogat érdekességeket azoknak, akik Hildesheimer revideált Mozart-képét már-már kegyeletsértőnek tartották; Leopold Mozart személye elgondolkodtatóan más beállításba kerül például. És nem kerülhet meg a kérdés: vajon a fennmaradt családi levelek mennyiben könnyítik meg a családi viszonylatok megértését (s ezáltal például a gyermek Mozart személyiségének alakulását), s mennyiben kínálnak könnyen járható utat – amely viszont korántsem a zenei teljesítmények értéséhez/ismeretéhez vezet? Eljárhatunk a gondolattal: levelek hiányában vajon hogyan tudnánk értelmes egészszé összekötni az egyéb forrásokból származó életrajzi info-morzskákat – s vajon jót tenne-e a mozarti életműnek, ha a szerző személyével kapcsolatos feltételezések, levéldokumentumok kínálta értesülések hiányában, minimalírisa redukálódnának? Nem menekül meg Solomon nagyítójától Mozart „szerelmi élete” sem – viszont egyértelműen kizárólag hálások lehetünk a szerzőnek, amiért beavatja az olvasókat abba a rejtjelezett olvasásba, amelynek köszönhetően kiderül: Mozart trágár mondatai korántsem voltak öncélúak, például, a szavak kezdőbetűiből értelmes szavak (nevek) olvashatóak ki.

Solomon szeret olvasni, s kétségkívül kiderül, mely könyvek jelentették számára a legnagyobb élményt. Tény: szíve-joga, hogy egyik forrásra csupán jegyzetben hivatkozzon, míg a másiknak a számára érdekes/fontos meglátásait részletezően taglalja. A magyar olvasó számára a legnagyobb ellenérzést azok a részek váltják ki, amikor Solomon zenei kérdéseket boncolgat. Ismét úgy érezzük: felbecsülhetetlen értékű Kodálynak az a tette, hogy a zenetudományi oktatást zeneakadémiai, nem pedig egyetemi keretek között valószínűsítette meg. Ahogyan par excellence zenei kérdésekhez közelít Solomon, abból nyilvánvalóan érződik a zenei gyakorlattól való távolsága. Ilyenkor feltámad az egészséges nemzeti öntudat, s a kétségkívül értékes könyv előhívja az emlekezetből a magyar szerzőktől származó korábbi olvasmányélményeket. Ezek hirtelen felértékelődnek, íróik a zenei minden titkok tudóinak tűnnek. És csak szomorkodhatunk azon, hogy – nyelvi korlátokból adódóan – hazai zenetörténészeink kevés értékes meglátása, gondolatmenete kaphat nemzetközi ismertséget (aminek alapfeltétele a világnyelvekre történő lefordítás lenne). Mindent összevéve, az új magyar nyelvű Mozart-könyv nagy nyereség. Olvasása azonban – legyen bámmennyire is vaskos a kötet – nem helyettesíti más Mozart-könyveket. De Hildesheimer és Fodor Géza mellett/után feltétlenül ajánlott!

Fittler Katalin

Még egy Mozart-könyv – sóhajt fel (valljuk meg, némi joggal) a potenciális olvasó. Mert a Mozart-tal (életével és/vagy művészetével) foglalkozó szakirodalom nemcsak áttekinthetetlen, de talán még méretét tekintve is felfoghatatlan. Régi gyakorlat a két vagy több könyvből „plusz egyedik” kompilálása; ugyanakkor kétségtelen, hogy a korábban leírtak időről-időre frissítésre szorulnak. A 22-es csapdájaként értelmezhető, hogy a méltán helyesbített irodalom továbbra is hozzáférhető, tehát, egymással párhuzamosan jelent olvasnivalót a későbbiekben is a helyesbítésre szorult és a helyesbítő. Nem lehet minden pofon mellé forgalmi rendőrt állítani – állítja Rejtő egyik közkedvelt figurája, s valahogy így érez az író és az olvasó is. A szorgalmas gyakran talál egymásnak ellentmondó adatokat. Mit tehet? Tovább ír vagy olvas, és egy idő után felismeri vállalkozása lehetetlenségét. Mert ki tudja, a nagy számoknak higgyn-e (vagyis, hogy melyik adat/információ szerepel azonos módon több forrásban), vagy pedig a művek keletkezési ideje alapján mérlegeljen, feltételezve, hogy a legújabb – az előzőekkel akár homlokegyenest eltérő állításokat tartalmazó – forrás a legmegbízhatóbb. Ámde bármilyen kilátástalan is a helyzet, csak egyet nem tehet: nem adhatja fel érdeklődését, tudásszomját. Tehát, tudomásul véve, hogy félreinformálása is „benne van a pakliban”, tovább ír/olvas, s egyszerre csak úgy érzi: képes kialakítani a saját Mozart-képét. Ez a fata morgana persze nem fészkelődik bele mélyen a tudatába – vagy ha mégis, a következő olvasmányok könnyen ráébresztik a „valósággra”. És egy idő után készséggel asszisztál a nagy játéknál: prédául kínálja magát a mindegyre gyarapodó szakirodalomnak, hagyja magát vezetni és félrevezetni, csábítani és csalogtatni – hiszen kellemes a környezet, az olvasmányok-kínálta tér-idő játék révén joggal érezheti magát beavatottnak (vagy legalábbis, beavatott-jelöltnek).

Az irományok iránti szkepszis tehát semmiképp sem vezethet ahhoz, hogy elforduljunk a betűktől – a minél mélyebb-alaposabb szakirodalom-ismeret viszont előbb-nem-utóbb meghozza gyü-

Száz éve született David Ojsztrah

Ojsztrah Magyarországon

Éppen négy éve, hogy „A hegedűsök királya” címmel jelent meg első írásom e folyóirat basábjain. Köszönettel tartozom a lap főszerkesztőjének, hogy ismeretlenül befogadta David Ojsztrahról szóló cikkemet, amely akkor a nagy művész halálának 30. évfordulójáról kívánt megemlékezni. Nemcsak saját gondolataimat tártam az olvasó elé, hanem Ojsztrah egyetlen, saját tollából származó életrajzi írását is, mely „Életutam” címmel akkor jelent meg először teljes terjedelmében magyarul. Cikkem kedvező fogadtatása után elhatároztam, hogy a következő számban sorra veszem Ojsztrah magyarországi fellépéseit. De nem így történt, és be kellett látnom, hogy kemény fába vágtam a fejszém.

Négy évnek kellett eltelnie, mire a szándékom valóra vált.

Hosszadalmas utánajárás és kutakodás után is sokszor csak nebezen bizonyítható adatfoslányokból tudtam dolgozni és a legnagyobb igyekezetem ellenére sem sikerült mindennek maradéktalanul utánajárni. Alapos munkát szerettem volna végezni, de az akadályok néha legyőzhetetlenek bizonyultak.

Az idén szeptember 30-án lesz száz éve, hogy megszületett a múlt század egyik legkiválóbb előadóművésze David Ojsztrah, ez a csodálatos hegedűs, kiváló karmester és nagyszerű ember. Születésnapját egyes források szeptember 17-re teszik, ami hirtelen elég jelentős különbségnek tűnik ahhoz, hogy egyszerű tévedésként aposztrofáljuk. Természetesen tévedésről szó sincsen, csak hogy Oroszországban e század elején még a Julianus-féle naptárt használták, ami pontosan 13 nap eltérést mutat a ma használatos Gergely-naptárhoz képest. Ennek a nem elhanyagolható apróságnak a figyelembevételével azonban most már nyugodtan kijelenthetjük, hogy David Fjodorovics Ojsztrah 1908. szeptember 30-án született a Fekete tenger parti Ogyesszában és ebből, az akkori Oroszország egyik zeneileg és kulturálisan is leglátványosabb városából indult el a világhírnév felé. A következőkben tekintsük át – a lehetőségekhez képest részletesen – Ojsztrah magyarországi fellépéseit.

Ha valaki témánk szempontjából azon szerencsések közé tartozik, hogy az 1920-as évek második felében született, és a sors zenei érdeklődéssel, netán hangszeres adottságokkal áldotta meg, annak módjában állhatott David Ojsztrah magyarországi hangversenyait figyelemmel kísérni. Képzeltbeli barátunk, mondjuk '28-as évjárat, tehát éppen 21 éves fiatalember, amikor a már nemzetközi hírnévnek örvendő Ojsztrah először lép fel hazánkban. Brüsszelben, a Nemzetközi Ysaye Hegedűversenyen 1937-ben aratott győzelme óta sorozatosan

kapja a külföldi meghívásokat, de komolyabb nemzetközi koncerttevékenységre a Szovjetunió politikai elszigeteltsége miatt nincs módja. Bár első bécsi fellépés sorozata már 1945-re datálható, mégis elsősorban a „baráti szocialista országok” közönsége volt számára a külföld ahol már akkor is, de később is szeretettel és elismeréssel fogadták. Magyarországra hivatalosan, – erre majd később kitérek – 1949-ben érkezett.

Ojsztrah ekkor már érett szólólista, és így 41 évesen **1949. március 17-én** Vlagyimir Jampolszkijjal lép a Zeneakadémián először a magyar közönség elé.

Műsora két olyan darabot tartalmazott, amelyet ma már nem játszanának egy hegedűesten zongorakísérettel, ilyen volt például Beethoven G dúr románca vagy... és ez még szokatlanabb! ....Sibelius hegedűversenye.

Az est műsora a következő volt:

- Vitali** Chaconne
- Beethoven** G dúr románca
- Brahms** d moll szonáta
- Sibelius** d moll hegedűverseny
- Csajkovszkij** Valse scherzo**
- Hacsaturján** Song poem

Rádásokban sem fukarkodott; Lalo Intermezzóját a spanyol szimfóniából, Paganini Mózes fantáziáját, és a magyar közönségnek tett gesztusként Bartók román táncait játszotta kirobbanó sikerrel. Legjobb tudomásom szerint erről a hangversenyéről hangfelvétel nem létezik. Nem úgy, mint a két nappal későbbi hangversenyéről! A

rádió archívuma őriz egy hangverseny felvételt, mely **1949. március 19-én** a Zeneakadémia Nagytermében készült, de több kérdőjelet is hordoz magában. Az egész hangverseny alatt teljes a csend a háttérben, se mocorgás, se köhögés, se kottalapozás nem hallható, feltűnő a „stúdiócsend” Többszöri lehallgatás után az akkori lakklemezek tipikus sercegése is gondolkodóba ejti az érdeklődőt! Óhatatlanul felvetődik a kérdés, hogy ez talán mégsem egy koncertfelvétel? Ez a gyanú nem zárható ki teljesen, hiszen a két nappal ezelőtti nagyszerű koncert után felmerülhetett egy rádiófelvétel gondolata, pótolandó a mulasztást! A hangarchívumban e felvétel kísérőcédulája helyszíniként a Zeneakadémiát, zongorakísérőként pedig V. Jampolszkijt jelöli meg, továbbá két ráadását is említi. A hangverseny – amennyiben ez valóban az volt – furcsasága még a közönség tetszésnyilvánítása nélkül született ráadásokban van, hiszen nem hallottunk tapsot sem a darabok közben, sem a koncert végén.

Kis változtatással a műsor a következő:

- Mozart** B dúr szonáta KV.454.
- Paganini** Mózes fantázia
- Csajkovszkij** Valse scherzo
- Brahms** d moll szonáta

Majd a két ráadás

- Debussy** A lenhajú lány
- Bartók** Román táncok

Ojsztrah ennél a programjánál – mint majd később is az év folyamán hasonló esetben – erősen támaszkodik előző esti műsorára. Talán ez is bizonyítéka lehet egy hirtelen született stúdiófelvételnek és egyben ellene szól egy második Zeneakadémiai szólóestnek.

Ezután sorra veszi a pesti zenekarokat, kezdve a Rádiózenekarral, mellyel egy stúdióhangverseny keretében játssza Mendelssohn hegedűversenyét, Somogyi László vezényletével. Aki ezt a felvételt valaha hallotta, állítja, hogy egyike Ojsztrah legfiatalosabb, legsziporkázóbb Mendelssohn koncert tolmácsolásainak. A Magyar Rádió hangarchívuma megőrizte ezt a felvételt, ami bizonyos időközönként adásba is kerül, de... hamis dátummal! Mióta az eszemet tudom, a rádióújtság az 1949. február 19-i dátumot közli, pedig ez nem állja meg a helyét! A hangverseny valójában egy hónappal később, *március 19-én* volt, ami egy kis utánjárással egyértelműen kiderül a Rádiózenekar lelkiismeretes vezetett Koncert Naplójából. Azonban szeretném még megosztani az olvasóval további kétegyeimet a pontos dátumot illetően. A napló bejegyzése szerint erre a hangversenyre 19-én és 20-án írtak ki szolgálatot a zenekarnak, amiből arra következtethetünk, hogy 19-én volt a próba és csak 20-án az élő egyenes adás. Ez a hangverseny tehát nagy valószínűséggel *1949. március 20-án* csendült fel a Magyar Rádió valamelyik stúdiójában.

Ojsztrah sikere elsöprő volt mindkét esetben. A Zeneakadémián lélegzetviszafojtva hallgatják az emberek első hangjaitól fogva és érzik, hogy egy egészen kiváló művész bemutatkozásának lehetnek tanúi. Ezzel Ojsztrah tulajdonképpen le is tette a névjegyét az akkori magyar hangversenyéletben. Ne higgyük azonban, hogy beérte ennyivel! A következő napon elkezd a próbákat egy eddig példátlan zenei eseményre. Három nap leforgása alatt két hangversenyen eljátszik hat hegedűversenyt, először hazánk legregebbi, legpatinásabb zenei együttesével a Budapesti Filharmóniai Társaság Zenekarával majd a Székesfővárosi Zenekarral mindkét esetben Somogyi László vezényletével. Tudomásom szerint Ojsztrah volt a világon az első, aki ilyen feladatot tűzött maga elé. Moszkvában már az 1946/47-es hangversenyévad keretein belül indított egy egész ciklust „A hegedűverseny fejlődése” címmel. Kiril Kondrasinnal akkor öt hangversenyen játszottak három-három versenyművet, összesen tizenötöt! Ebből kapott ízelítőt a budapesti közönség a Városi Színházban. Mindkét esten Somogyi László dirigált.

Sajnos ismét értetlenül állunk ama tény előtt, hogy a rádió erről a világszenzációról, ha teljesen nem is, de félig lecsúszott. Ma már ki tudja milyen okból, csak a második hangversenyt rögzítették! Pedig az első alkalommal *1949. március 21-én* olyan darabokat is hallhattunk, mint a nálunk teljesen ismeretlen Tanyeev hangverseny szvitet, vagy a hegedűsök által ugyancsak ritkán műsorra tűzött Glazunov versenyművet. Az est zárószáma, Csajkovszkij népszerű hegedűversenye ezek után már méltán hatott ismerősként a valószínűleg ámulatba ejtett közönségnek.

Két nappal később, *1949. március 23-án* ugyancsak a Városi Színházban, de ez esetben a Székesfővárosi Zenekarral játsza Mozart A-dúr, Mendelssohn e moll, és hogy a hazai kincsből mára is jusson, Hacsaturján 1940 ben komponált d-moll hegedűversenyét. Az eddig hazánkban alig ismert művész sikere osztatlan, a szakma – de a publikum is – érzi és tudja, hogy amit ma este itt hallott, az a világ élvonalába tartozik, és csak reménykedhet, hogy Ojsztrah minél többször és minél hamarabb visszatér majd Budapestre. Még annyit megemlíthetünk a ráadásokat illetően, hogy az első zenekari hegedűestről semmi, a másodikról pedig, csak nemes egyszerűséggel annyi maradt ránk, hogy „játszotta egyiket a másik után Sarasatétól Bartókig.”

Ha az Ojsztrah rajongók népes tábora most felsóhajt; „De jó lett volna mind ezt hallani!”, azoknak üzenem, hogy a második est felvétele létezik, ha a ráadások le is maradtak a közben valószínűleg elfogyott magnószalagról!

Egy érdekességet azért szeretnék itt megemlíteni. Azon kívül, hogy Ojsztrah fergeteges tempóban játssza a Mendelssohn koncert harmadik tételét, fültanúi lehetünk egy pillanatnyi „üzemzavarnak”, ami vele egész pályafutása során alig fordult elő, és amely ezt a felvételt egyedivé, érdekessé teszi. Az egyik. amúgy elég kellemetlen páros kötéses menetnél Ojsztrah bal keze lecsúszik a fogólapról, ami persze csak pillanatnyi, de hallható zavart okoz!

Egy pár mondat erejéig viszont szeretnék még visszatérni a március 19-i szólóestre, ahol az állítólagos Zeneakadémiai koncert alatt teljes a csend! Hogy az ott uralkodó csendet nem csak az akkori technika rovására írhatjuk, bizonyítja ez a négy nappal későbbi zenekari est felvétele, ahol a hangolástól kezdve minden, a közönség által produkálható zajt hallhat a kedves rádióhallgató! Kérdem én, mi lehet vajon az 1949. március 19-i felvétel titka?

Még ugyanabban az évben a Budapesten megrendezett Világ Ifjúsági Találkozóan hallhatja őt legközelebb a magyar közönség. Már így is ritkaság számba megy, hogy egy éven belül valakit visszahívjanak koncertezni, de ez esetben Ojsztrah nem csak fellépni jön, hanem zsűrizik és magával hozza fiát, Igor is. Zeneakadémiai szólóestjére *1949. augusztus 25-én* kerül sor. de ezúttal Lev Oborin a zongorapartnere. A hangversenyen elhangzottak már nem az év eleji, kicsit hatásvadász műsorhoz hasonlítottak. Ez már egy igazi, komoly, világjáró művész szonátaestje.

Beethoven: G-dúr szonáta op.30. Nr.3.

Prokofjev: f-moll szonáta

Franck. A-dúr szonáta

Ráadások

Debussy: g-moll szonáta I tétel

Brahms: c-moll Scherzo

Beethoven: A-dúr „Kreutzer” szonáta III tétel

Másnap hallhattuk először David Ojsztrah fiát, a 17 évesen hazánkba látogató Igor Ojsztrahot, akinek állítólag ez volt az első külföldi szereplése. Apa és fia a Magyar Rádió Szimfonikus Zenekarával – egy akkoriban oly kedvelt stúdióhangverseny keretén belül – *1949. augusztus 26-án* eljátszotta Bach d-moll kettősversenyét. A később rendszeresen együtt fellépő páros első és egyben utolsó hangversenye volt ez Magyarországon. A most már jelentős hírnévvel rendelkező apa számára azonban még nem ért véget a nap. Csak a szokásos esti időpontban kezdődött hangverseny után tudott egy további rádiófelvételre időt szakítani, így aztán még aznap éjjel 22.30-tól éjfélig Lev Oborinnal egy rövidebb szonáta est kerül felvételre. Megismétlik teljes egészében az előző esti Beethoven és C. Franck szonátákat, és ezúttal eljátszák a teljes Debussy szonátát. Sajnos az ifjú Ojsztrah papával együtt előadott első, és egyben utolsó fellépésének felvétele nem maradt ránk, de az éjszakai szonátázás igen. Ezután már csak az arra a kérdésre adandó válasz marad a levegőben, hogy miért volt szükség az éjféle rádiófelvételre, holott a program lényegében ugyanaz volt, és hibátlanul maradt ránk az hegedűest hanganyaga is! Ojsztrah magyarországi jelenléte tele van ilyen és hasonló megválaszolhatatlan kérdésekkel.

Művészeink még igazán ki sem pihenhették magukat az éjszakai felvétel után. Másnap, mint egy koronát tették fel vendégszereplésükre azt a Csajkovszkij estet melyet a

Csepeli Munkásotthonban adtak a Rádiózenekarral és Somogyi Lászlóval. Ojsztrah a hegedűversenyt, Oborin pedig a b-moll zongoraversenyt játszotta.

Ezzel véget is ért David Ojsztrah 1949-es fergeteges magyarországi bemutatkozása. Bizonyára zsúfolt programja miatt a magyar publikumnak kerek tíz évet kell várnia visszatérére.

Ezek alatt az évek alatt Ojsztrah számára kinyílik a világ. Habár a továbbiakban is elsősorban csak a szocialista országokban és a Szovjetunióban lép fel, karriere úgy tűnik feltartóztatlan. Sztálin '53-ban bekövetkezett halála után aztán már semmi akadály nem áll útjában a világhírnévhez. Igazi utazó szólista válik belőle. A Prágai Tavasz állandó vendége, Bécs, London, Párizs és korábbi versenygyőzelmének színhelye, Brüsszel vetekszik érte, majd 1955-ben debütál az USA-ban és még ebben az évben első japán meghívásának is eleget tesz.

Egy teljes évtized elteltével 1959 tavaszán jön ismét Budapestre. Újra egy egész sor koncerten hallhatjuk és ebben az évben látogat el először és – tudomásom szerint – utoljára egy vidéki magyar városba Szegedre, ahol hegedűestet ad. Valahol egy Ojsztrah-ról szóló cikkben olvastam még egy győri látogatásról, de erről többet nem sikerült megtudnom. Helybeli zenekari kollégákat próbáltam emlékezésre bírni, de nem volt olyan idős kolléga a városban, aki egy Ojsztrah koncertre emlékezett volna és a győri Levéltár sem őriz semmi erre utaló dokumentumot. Budapestre többek között egy kortárs szerző hegedűversenyének magyarországi bemutatójával érkezett –, de ne vágjunk ennyire a dolgok elébe! Vegyük sorra az új „tavaszi hadjárat” hangversenyeit! Ismét Vlagyimír Jampolszkij ül a zongoránál, amikor a Zeneakadémián **1959. március 13-án** felcsendülnek egy ígéretes és érdekes programot kínáló hegedűest első hangjai. Tartini Ördögtrilla szonátája után – mely egyike a hegedűirodalom legnehezebb darabjainak – tíz év elteltével ismét műsorára tűzte C. Franck szonátáját, melyet Szyjatoszlav Richter szerint Ojsztrah nem kedvelt különösebben. A szünet után Karol Szymanowski lengyel szerző Mítoszok című, három részből álló darabját, majd Hindemith Esz-dúr szonátáját adták elő. A Szymanowski mű különös módon képviselteti magát Ojsztrah repertoárjában. Gyakran játssza a teljes művet ezekben az években, de lemezfelvétel csak az „Aretusai forrás” című tételből készült. Ahhoz hogy hallhassuk végre a teljes trilógiát el kell, hogy érkezzenek az idők, amikor megnyíl-

nak a szovjet archívumok és számos élő hangverseny felvétele is hozzáférhetővé válik. Ojsztrah mindig támogatója volt a zenei újdonságoknak, így például – tekintet nélkül a Párt Központi Bizottságának a véleményére – sokat tett Hindemith műveinek népszerűsítésért a Szovjetunióban. Egyik kedvenc zárószáma Ravel Tzigane című műve először, de nem utoljára hangzik el a hangverseny végén Budapesten. Ráadásként Kodály Kállói táncait, egy Prokofjev szonáta tételt – nem tudni melyiket – majd Bach G-dúr szonátájából az Allegro-t, és végezetül Debussy Holdfény című remekét hallhattuk.

Azokban az időkben, amikor az Erkel Színház még teljes egészében a budapesti zenei élet rendelkezésére állott, itt tartották világhírű zenekarok, nagy nevű szólisták hangversenyait. Így történt ez három nappal a nagyszerű hegedűest után, **1959. március 16-án** is. A hegedűreperatóár két zeneileg és technikailag is legigényesebb versenyművet, először Beethoven, majd a szünet után Brahms hegedűversenyét hallgathatta meg a közönség Ojsztrah minden szempontból érett és kifinomult előadásában. Az Állami Hangversenyzenekart Ferencsik János vezényelte. Néhány nappal a hangverseny után megjelenő kritikák Ojsztrahról szuperlatívuszokban írtak. A Magyar Nemzetben Asztalos Sándor egészen odáig ragadtatja magát, hogy azt írja: „Aki közben úgy érezte, hogy most, most... azonnal elsírja magát: az ne szégyenkezzen...” Az est ráadásai a program fő részéhez illően Mozart C-dúr Rondo-ja és Bach a-moll hegedűversenyének lassú tétele volt.

Másnap, **1959. március 17-én** este a Szegedi Nemzeti Színházban élvezhették az ott jelenlévők Ojsztrah valószínűleg egyetlen nem budapesti hangversenyét. Egy hegedűest keretén belül lépett a szegedi közönség elé, valamicskét változtatva budapesti műsorán. Zongorakisérője ezúttal is a szimpatikus szerény V. Jampolszkij volt.

Leclair: D-dúr szonáta

C. Franck: A-dúr szonáta

Csajkovszkij: Meditáció

Csajkovszkij: Vals scherzo

Prokofjev: Három darab a Rómeó és Júliából

Ravel: Tzigane

Ráadások: **Debussy:** Holdfény, **Kodály:** Kállói táncok és **Sztravinszkij:** Orosz tánc a Petruskából. A túlszúfolt Nemzeti Színház hosszú percekig ünnepelte és virágokkal halmozta el a kiváló művészt.

Következő budapesti hangversenyére **1959. március 19-én** kerül sor ismét a Ze-

neakadémia Nagytermében, ahol a Magyar Rádió és Televízió Szimfonikus Zenekarát ezúttal honfitársa, Nyikolaj Anosov vezényli. Ezúttal Mozart G-dúr hegedűversenyén kívül Ojsztrah egy igazi csemegét is hozott a magyar közönség számára. Ezen a hangversenyen csendült fel Magyarországon először Dimitrij Sosztakovics a-moll hegedűversenye. Ojsztrah pártfogója a kortárs szovjet komponistáknak, akik nem egy esetben kérik fel őt hegedűműveik előadására. Sőt a legtöbben, úgymint Hacsaturján, Sosztakovics, Rakov vagy Mjaszkovszkij, neki is dedikálták versenyműveiket. Érdeklődik minden iránt ami új a hegedűirodalomban és olyan szerzők műveit is előadja, mint Tanyeev, Macsavariani, Taktakisvili, Dvarionasz stb... Idővel aztán érezhetően távolodik ezen szerzők műveitől, és kizárólag Hacsaturján, Prokofjev és első sorban Sosztakovics opusait tartja meg repertoárjában. Ezen az estén is ad egy ráadást, mégpedig Beethoven F-dúr románcát.

Az elkövetkező három nap valószínűleg maga egy ráadás ezen az „Ojsztrah fesztiválon.” Már majdnem szokásához híven a Csepeli Munkásotthonban is fellép ezúttal **március 20-án** az ÁHZ-val és Ferencsikkel. A Beethoven koncertet és ráadásnak Mozart C-dúr rondóját játsszák majd **március 21-én** – az eddigi koncertek nagy sikerére való tekintettel – a Zeneakadémián, egy külön hangverseny keretén belül ismét Beethoven hegedűversenyét hallhattuk. Ez a tavaszi Ojsztrah ciklus egy zártkörű hangversenyyel ér véget **március 22-én**, a Magyar Tudományos Akadémián. A szünet nélküli koncerten Leclair D-dúr szonátája, majd Beethoven „Kreutzer” szonátája hangzik el. Ezután valószínűleg a ráadások helyén hallhatta a válogatott közönség Ojsztrah egyetlen hegedűátiratát, Schubert Vals caprice című művet, majd búcsúzóul Kodály sodró lendületű Kállói táncait.

Nem szeretnék ünnepontó lenni, amikor mindehhez még szomorúan hozzáteszem, hogy ebből a hét hangversenyből a Sosztakovics hegedűverseny kivételével egy árva hang sem maradt az utókorra!!! De miért...? David Ojsztrah 1959 tavaszi koncertsorozata ezzel véget ért. Sokat, szépet, jót hallottunk és bizton merem állítani, hogy Ojsztrahot a magyar zenerajongók ezután örökre a szívükbe zárták. Ezekben az években Ojsztrah már magát sem kímélve járja a világot, ami az évek folyamán aztán súlyosbodó egészségügyi problémákhoz vezet. Az elkövetkező években látogatásai sűrűsödnek: három, majd két évre csökken két pesti fellépése között az idő.

Legközelebb a Budapesti Zenei Hetek rendezvénysorozat keretein belül – ezúttal rendkívül izgalmas műsorral – érkezik hazánkba, most már lényegesen rövidebb időt töltve Budapesten. Két zenekari hegedűsten halljuk két-két hegedűversenyyel mindkét alkalommal az Erkel Színházban, a Magyar Állami Hangversenyzenekar kíséretében. Az első hangversenyen, **1962. szeptember 27-én** Kóródi András vezényelt és Mozart D-dúr KV.218. versenye, majd a szünet után Hindemith első op.14-es hegedűversenye csendül fel. Ritkán játszott mű, és mint már fentebb említettem, Ojsztrah mindig lelkes pártolója volt zeneszerzőknek és műveknek, melyek a Szovjetunióban nem élvezték a felső vezetés kegyeit. A „Zsdanovi” szörnyű időkben Hindemithet is formalistává degradálta a Párt hivatalos értékítélete. Egy ideig maga Ojsztrah is képviselte ezt a központi véleményt pl. Sztravinszkijról, de egy kései interjújában vállalva tévedését utal rá, hogy az évek folyamán igyekezett a hibáját tettekkel korrigálni. A Szovjetunióban is lemezre játszotta mindkét említett zeneszerző hegedűversenyét. Talán érdekes lehet, hogy milyen körülmények között született meg Ojsztrahnál a gondolat, hogy műsorára tűzze – az említett okokon kívül – Hindemith hegedűversenyét. Londonban koncerteztek fiával, Igorral. Az előadás után vacsorázni mentek egy közeli étterembe. A szomszéd asztaltársaságnál ült Paul Hindemith a híres német zeneszerző, aki jelen volt az esti hangversenyen. Megpillantván Ojsztrahékat, odafordult hozzájuk gratulálni. Hindemith az előadókat méltató szavaira Ojsztrah így válaszolt: „Kedves mester! Olyan kár, hogy nem írt versenyművet két hegedűre. Fiammal szívesen eljártszánk.” Mire Hindemith így válaszolt: „Valóban kár, de tulajdonképpen mi tartja Önt vissza, hogy egy hegedűre írt koncertemet eljássza? A budapesti előadásban a közönség kedvező fogadtatásban részesítette Hindemith hegedűversenyét, sőt ráadást is követelt. Először Beethoven G-dúr románcával majd Locatelli virtuóz „Labirintus” című caprice-val örvendeztette meg Ojsztrah a lelkes közönséget. Két nappal később ugyanezen a helyszínen ugyan ennek a zenekarnak az élén már Komor Vilmos állt. Ojsztrah pedig a teljes pályafutását végig kísérő, repertoárjának egyik legkedveltebb darabjával, Prokofjev első D-dúr hegedűversenyével kezdte az aznap esti hangversenyt. A szerzővel már egészen fiatalon volt alkalma megismerkedni, ha nem is kellemes körülmények között. Még a húszas évek derekán egyszer felkérték, hogy egy Prokofjev tiszteletére rendezett fogadáson

játssza el a D-dúr hegedűverseny Scherzoját. Ojsztrah nagy lelkesedéssel várta a találkozást, amiből kis híján botrány lett. Játéka közben a szerző egyre komorabb arccal hallgatta a neki szánt zenei meglepetést. Amikor Ojsztrah befejezte, Prokofjev mit sem törődve az ünneplő közönséggel a közeli zongorához ugrott és azonnal mutogatni kezdte, hogy miként kellett volna a darabját előadni, majd így szólt: „Fiatalember teljesen rosszul értelmezte a darabomat!” „Képzelmek, majdnem elsüllyedtem szégyenben – írja később Ojsztrah. De most vissza Budapestre ahol az est folyamán még Bartók első, úgy nevezett fiatalkori hegedűversenye is a műsoron szerepelt. Ojsztrah már fiatalon is nagy tisztelője Bartók zenéjének és igyekszik műveit műsorra tűzni. Eredeti, komoly és mélyreható zenei mondanivalót lát benne. Menuhintól hallja a második hegedűversenyt és a szólószonátát, majd kései éveiben maga is gyakran játssza a szerző első hegedű zongora szonátáját.

Ez alkalommal Kodály Zoltánnal is találkozik, akit emlékeztet arra a kis epizódra amikor a Tanár Úr Moszkvában járt a Központi Zeneiskolában és az ottani kis nebulóknak szolfézs kérdéseket adott fel. Az egyik kislány, aki helyesen válaszolt Igor Ojsztrah volt.

Még két ráadás zárja a nagyszerű **1962. szeptember 29-i** hangversenyt. Először – vélhetően a Tanár Úr tiszteletére – Bach-Kodály Lantprelúdiumát, majd végezetül Bach a-moll koncertjéből a harmadik tételt adják elő először Margittay Sándor csembaló kíséretével, majd a zenekar közreműködésével. Mindkét hangversenyt a rádió egyenesben közvetítette, de hangfelvétel sajnálatos módon ezúttal sem készült!

Legközelebb már csak a számára rendkívül zsúfolt jubileumi évben, 1968-ban találkozunk vele Magyarországon. Akkor már nem

csak hegedül, hanem vezényel is! A Zeneakadémián kezd **1968. november 16-án** egy rendkívül igényes művekből álló szonátaesttel. Igor Ojsztrah meséli egyszer valahol, „Apám mindig nagy gondot fordított hangversenyei műsorának összeállítására.” Ezúttal a hatvanas évek elejétől rendszeresen vele utazó és fellépő Frida Bauer a partnere. Ebben az ünnepi évben a zeneirodalom remekeit hozta el hozzánk.

Schubert: A-dúr Duo

Prokofjev: f-moll szonáta

Tartini: d-moll „Ördögtrilla” szonáta

Ravel: G-dúr szonáta

Ráadásaként pedig **Brahms:** d-moll szonáta II. tételét hallhattuk.

A nagy érdeklődésre való tekintettel rögtön két zenekari hangversenyt hirdettek meg az elsőt november 18-ra a másodikat egy nappal későbbre azonos műsorral.

Weber: Oberon nyitány

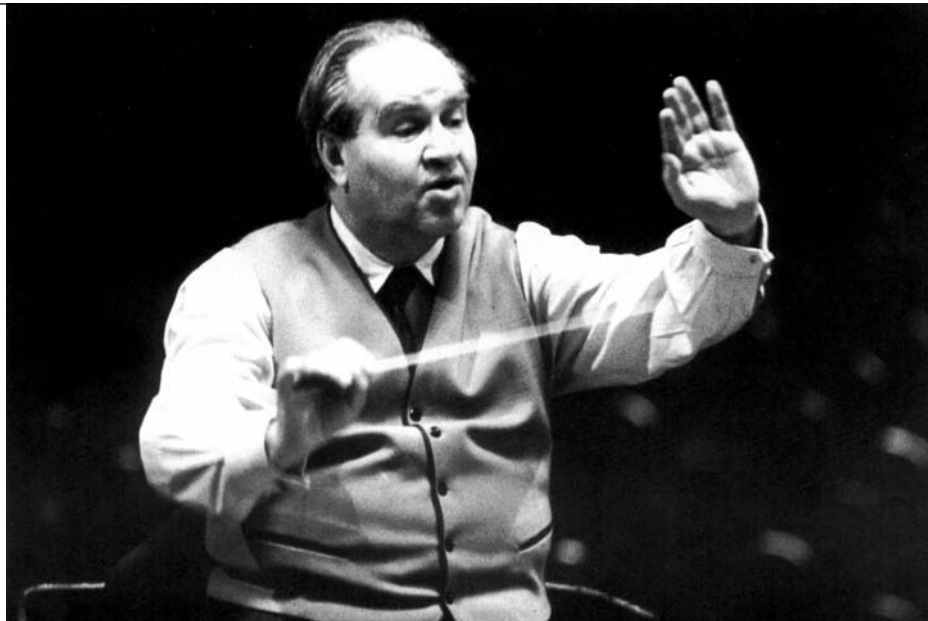
Mozart: D-dúr hegedűverseny KV.218.

Mozart: C-dúr „Jupiter” szimfónia a műsor.

Ojsztrah kettős feladatot vállalt magára, vezényelt és a Mozart versenymű szólistája is volt. A közönség szünni nem akaró tettségnyilvánítása valószínűleg nem kizárólag a fáradhatatlanul muzsikáló és kirobbanó formában lévő művésznek, hanem új tevékenységének és egész eddigi életművének szólt. Az est ráadása egy rendkívül ritkán hallható szóló hegedűdarab, Max Reger d-moll Preludiuma. Tudomásom szerint ez az egyetlen magyarországi Ojsztrah hangverseny, melyet nemcsak a rádió, de a Magyar Televízió is rögzített. Így tanúi lehettünk Ojsztrah muzikális, harmonikus és mindig a zene szolgálatában álló dirigálásának.

Másnap, **november 19-én** ismét sikerül zsúfolásig megtölteni az Erkel Színházat, pedig a műsor és előadói – mint azt már említettük –, ugyanazok Ennyi év után sem képes a pesti közönség betelni Ojsztrah művészetével és rendületlenül visszavárja a magyar fővárosba.

Jön is két év múlva, és ismét hoz magával valami meglepetést. Ezúttal a Zeneakadémián **1970. október 26-án** csak vezényli a Rádiózenekart, viszont az est szólistája a frissen Csajkovszkij versenyt nyert 23 éves Gidon Krémer. Mint tudjuk, Ojsztrah rendkívül zsúfolt koncerttevékenysége mellett nagyon lelkiismeretesen tanított is a moszkvai Csajkovszkij Konzervatóriumban. Kiváló növendékek kerültek ki az osztályából, mint például a nálunk jól ismert és kedvelt Szemjon Sznyitkovszkij, Liana Isszadzke, Igor Ojsztrah, Viktor Pikajzen és a most szemünk láttára külföldön először de-

Fotó: MOLDAVY JÓZSEF

David Ojztrah a Rádiózenekarral próbál

bütáló Gidon Krémer. A fiatal művész mestere vezényletével Sibelius hegedűversenyét adta elő, majd az akkor még teljesen ismeretlennek számító Ernst „Utolsó rózsa” című caprice-val ejtette bámulatba a közönséget.

Szabadjon itt egy személyes megjegyzést tenni. Az eltelt jó néhány évben intenzíven foglalkoztam David Ojztrah életével és művészetével. Egy ilyen esetben óhatatlanul felmerül a kérdés, hogy találkozott-e valaha személyesen e sorok írója Ojztrah-hal? Igen, találkoztam, de csak a karmester Ojztrah-hal. A zene iránt akkor már komolyan érdeklődő tizenévesként édesapámmal ott ültem az első sorban azon az estén, a Zeneakadémián. Valamilyen okból november 1-én a szonátaestre sajnos már nem mentünk el. Felnőtt fejjel ezt azóta is bánom!

Gondolom a kedves olvasó már észrevette az itt sorra vett hangversenyek után tett, néha sajnálkozó megjegyzéseimet a fent maradt hanganyagot illetően. Ojztrah jelentős számú magyarországi koncertjeihez képest kevés hangfelvétel maradt az utókorra. Hogy miért? A választ erre eddig nem sikerült megtalálnom. Spórolás a hangszalaggal, érdektelenség vagy csak egyszerű hanyagság, nem tudom.

Az **1970. november 1-i** hegedűesten, mint oly sokszor, Ojztrah két érdekességet is tartogatott a számunkra. Egy új Sosztakovics művet, a hegedű zongora szonátát – amit a szerző Ojztrahnak dedikált –, mutatva be a magyar közönségnek, és az amúgy szokásához híven választékos programjában most egy Messiaen művet is hallhatunk. Ez is ékes bizonyíték Ojztrah elképesztően széles repertoárjára, mely Vivalditól Messiaenig és Bachtól E. H. Meyerig ívelt.

A műsor a következő volt:

Beethoven: G-dúr szonáta op.30/3.

Sosztakovics: Hegedű zongora szonáta op.134.

Schubert: C-dúr Fantázia

Messiaen: Thema con variazioni

Ravel: Tzigane

Ráadások; **Mozart:** 12 variáció és **Debussy:** A lenhajó lány

Ez esetben létezik a hangverseny hanganyaga, de az archívumban található tekercs dobozán jól látható felirat közli a kíváncsiskodóval: „Adásban nem adható!” Elérkeztünk David Ojztrah utolsó magyarországi fellépéséhez, ami két év elteltével, **1972. október 18. és 19-én** – teljesen azonos műsorral az Erkel Színházban volt. A Magyar Állami Hangversenyzenekart ezúttal is maga Ojztrah vezényelte. A hangverseny első felében két hegedűverseny hangzott el. Elsőként azt a Bach a-moll hegedűversenyt választotta amit élete első nyilvános fellépésén is játszott még Ogyesszában. Majd Mozart A-dúr hegedűversenye következett ami azon a csodálatos '49-es bemutatkozáson is – amikor a magyar publikum először hallotta őt Budapesten – a három hegedűverseny között szerepelt. A szünet után még Mozart „Jupiter” szimfóniáját vezényli a teljes zenei, technikai és szellemi képességei birtokában lévő érett mester. Ráadásokként ismét azt a ritkaság számba menő Reger Preludiumot hallhattuk tőle, mint négy évvel ezelőtt.

Az elkövetkező napokban aztán elutazik Budapestről és már soha nem tér vissza. Az 1973-as év nagyon nehéz időszak az életében, hiszen alig koncertezik az év folyamán. Súlyosbodó szívbetegsége hónapokra ágyhoz köti, sőt hosszabb időre szanató-

riumba is utazik az NDK-ba. Ezek alatt a nehéz hetek, hónapok alatt arról álmodozik, hogy mit fog majd csinálni, ha újra felépül. Amikor kijön a kórházból és orvosai ismét engedélyezik számára a munkát, boldogabb, mint valaha. Így lát neki az 1974-es szezonnak és habár legdédélgettebb álmát, a berlini Anyegin bemutatót le kell, hogy mondja, azért újult erővel veti magát a tennivalókba. Sokat vezényel, de hegedül is és amikor '74 őszén elindul Amszterdamba, olyan jól érzi magát, mint már nagyon régen. Vele van most is, mint már évek óta hűséges útitársa és felesége Tamara Ivanovna Ojztrah, amikor egy nagysikerű hangverseny után október 24-én hajnalban a szállodai szobájában éri a halál.

Cikkem elején utaltam rá, hogy szeretnék még visszatérni az 1949-es kezdetekhez. Teszem ezt azért, mert hivatalosan 1949. március 17-e Ojztrah első koncertje Magyarországon. Ennyi ami dokumentálható, és ami biztos, jóllehet Viktor Juzefovics „Beszélgetések Igor Ojztrah-hal” című könyvében említ egy utazást **1935. áprilisában** Varsón, Bécsen, Budapesten, Szófián át Isztambulba, ahol egy szovjet zenei delegáció tagjaként szerepel Ojztrah neve. Csak Isztambulban szerepelt, vagy az összes többi említett városban is? Yakov Szoroker Ojztrah-ról írt, nagyon ritkaság számba menő könyvében egyértelműbben ír: „A varsói verseny és néhány lengyelországi koncert után D. Ojztrah élete első turnéjára utazik: Bécsbe, Budapestre és Isztambulba.” Ez világszerte utalás egy budapesti fellépésre, aminek viszont nyoma sincs a korabeli sajtóban. Egyetlen egy koncert került lemondásra 1966-ban Ojztrah betegsége miatt.

Ezen kívül még egy rejtélyes, nem teljesen magyar vonatkozású Ojztrah hangverseny-ről van tudomásom. Állítólag **1970. május 22-ére és 23-ára** hívták meg a Bécsi Ünnepi Hetekre az ÁHZ-t Ferencsikkel a Wiener Konzerthaus-ba. Ojztrah volt a szolista Bartók első hegedűversenyének, amire a próbák Budapesten voltak. A Hangversenyzenekar naplója nem tud erről a vendégjátékról továbbá van a Wiener Konzerthausnak egy honlapja online archívummal, ahol az 1913 és 2008 közötti hangversenyek megtalálhatóak műsorral és közreműködőkkel. Sajnos ebben az említett hangversenyeknek nyomuk sem található! Ennek az információnak a forrása számomra ismeretlen, csak annyit tudok, hogy Breuer János zenekritikustól származik. Ha János bátyámnak ebben nem is, de abban minden bizonnyal igaza van, hogy „Volt nekünk egy Ojztrahunk...”
Nyuli László

Reményi Ferenc:

Reményi Ede hegedűművész életrajza

– 6. rész

LISZT KÉSŐBBI MAGYARORSZÁGI IDŐZÉSEI (az előző rész folytatása)

1870 december havának közepén három napra terjedő, nagyszabású zeneünnep volt Beethoven születésének 100. évfordulója alkalmából, mely ünnep a maga egészében Liszt vezetése alatt folyt le. Kulminációja az ünnepnek a harmadik nap (16-án) este a Redouteban (Vigadóban) adott díszhangverseny volt. Az összes terem zsúfolásig megtelt. A pábolyokban maga a király is megjelent Albrecht és más főhercegekkel; ott volt a születés, szellem és pénz egész arisztokráciája. A pódiumon a főváros egyesített zene- és énekkarai és a legkiválóbb szólísták, kik teljes lelkesedéssel Liszt zseniális vezérlő pálcája alá rendelték magukat. A hangverseny negyedfél óráig tartott, még sem merítette ki a közönséget, oly rendkívüli műélvezetet nyújtott. Az első mű Lisztnek „Beethoven-kantáté”-ja volt, melyet először Weimarban adtak elő, az ottani Beethoven ünnepen. „A 2-ik szám – írják a Fővárosi Lapok (dec. 18.) – Beethoven mondhatatlanul bájos hegedű-verse volt, melyet Reményi Ede adott elő az általa szerzett sikerült kadenciával és zenekar-kísérettel. Az Allegro páratlan melódiáját Reményi igen melegen játszák s a többi részben is kitént, főleg ama rendkívül finom hangalakzatok előadásában, melyek valószínűs zenészi filigrán műveknek nevezhetőek. Tapsolták, s Liszt maga is, ki a zenekart vezeté, letette karnagy botját és tapsolt. A 3-ik és végső szám a 9. szimfónia volt.”

Láttuk már, hogy Reményi 1862 elején Bécsben adott hangversenyein éppen a legnagyobb klasszikusnak, Bachnak Ciaconájával váltotta ki a legáltalánosabb tetszést. Másutt is: Berlinben, Prágában, Olaszországban, Párizsban, szóval Európa legzeneértőbb közönsége előtt is mindig nagy sikereket ért el a klasszikus zeneművek előadásával. Most pedig azt láttuk, hogy Liszt maga, a 19. század legnagyobb zenei lángelméje és egyben Beethoven művészsájának leghivatottabb értelmezője maga is tapsol mint vezérlő karnagy Reményinek, mikor Beethoven hegedűversenyét, az összes hegedűversenyek legklasszikusabbját előadja. Ha még hozzá vesszük azt, hogy Remé-

nyit 1890-ben a londoni Bach Társaság tiszteletbeli tagjának választotta meg, akkor túlzás nélkül állítható, hogy Reményi bivatott interpretátora volt nemcsak a magyar zenének és a romantikusoknak, hanem a klasszikusoknak is. Evvel ellenkező állításai irigyeinek és ellenségeinek nem egyebek, mint a rosszakarat szüleményei. A rendkívüli hatásnak, melyet mindenütt kelte, egyik magyarzata éppen művészetének sokoldalúságában rejlik. De most emlékezzünk meg Liszt további pesti szerepléseiről is.

1873-ban ülték meg Liszt művészi pályafutásának 50 éves jubileumát. Liszt ez alkalommal értékes emléktárgyakat adományozott a Nemzeti Múzeumnak. Reményi részvételéről ezen ünnepen nincs adatom; talán akkor még Egyiptomban volt. 1875. márc. 10-én Liszt közreműködött egy zenekari hangversenyen, melyet Wagner vezényelt, az épülő bayreuthi Festspielhaus javára. Itt sem szerepel Reményi; esetleg akkor is távol volt, vagy távol tartotta őt a penzingeri eset óta megszakadt viszonya Wagnerrel. Ismeretes még, hogy aug. 19-én Rimaszombaton hangversenyezett s másnap, Szent István napján, az ottani római katolikus templomban a mise alatt játszott.

Hangversenykörút a Keleten (1866–67)

Az 1866. évből mindenek előtt egy jótékony célú hangverseny érdemel említést, melyet a pesti első bölcsőde javára márc. 13-án főúri zenekedvelők rendeztek Reményi közreműködésével, ki egy Thalberg féle „Hugenotta”-átíratot és Paganini két darabját („Andante amoroso” és Tema con variazioni”) játszotta. 1866 őszén újabb hangversenykörútra indult, mely ezúttal elvezette őt a Keletre. Erdély, Románia, és Konstantinápoly, ezek voltak újabb szereplésének és diadalainak színhelyei. Erdélyi hangversenyeiről csak egy hír van; eszerint okt. 16-án lépett fel Kolozsvárott. Bővebben szólnak a hírek romániai sikereiről. 1867. jan. 16-án érkezett Bukarestbe, ahol nagy vendégszeretettel fogadták és annyira felkapták, hogy a román fővárosban hat hangversenyt kellett adnia. Mielőtt a román Nemzeti Színházban először fellépett, három előkelő bojár magánkörben játszott

(Básni, Otteleseáni, Eliád). Jan. 21-én tartotta meg hangversenyét a Nemzeti Színházban, még pedig telt ház előtt, maga a román fejedelem is megjelent. Reményi Plotényivel együtt, ki őt ezen a körúton is kísérte, talpig magyar rubában jelent meg, mint mindenütt a 60-as években. Úgy a közönség, mint később a sajtó is nagy tetszéssel fogadták. Liszt után ő volt az első magyar művész, ki ily tetszést aratott. Itt is, mint már Horvát- és Csehországban, nagy rokonszenv mutatkozott Reményi, mint magyar ember iránt. E rokonszenv 18 évvel a magyar szabadságharc után minket, kik a világháborút, s Magyarországnak utána következő összeomlását végigéltük, valóságos bámulatba ejt és fájdalmasan érint, hogy a monarchia külügyi politikája mennyi hibát követhetett el, hogy a rokonszenv ádáz gyűlöletté változott át! A „Hunnia” nevű magyar egyesület vacsorát rendezett Reményi tiszteletére és őt tiszteletbeli tagjának választotta meg. Harmadik hangversenyén, mikor román dalokat játszott, két fehér galambot román nemzeti színű szalagokkal repítettek a színpadra. Ugyanez történt a Rákóczi induló eljátszásakor is, csak hogy ekkor a galambok magyar nemzeti szalagokkal voltak ékítve. Roppant taps volt, a bojárnék feldobálták kaméliás bokrétaikat. A tiszta jövedelem majdnem 200 arany volt. Hatodik hangversenyén, melyet a román ínségesek javára adott, közreműködtek Ghika és Stonodza hercegnők is. A „Reforma” bukaresti napilap „Artistul Violinist E. Reményi” cím alatt fellengző kifejezésekkel magasztalja Reményi művészi zsenialitását, és különösen kiemeli, hogy mily biven szólaltatta meg hegedűjén a román nemzeti dalokat is. Március közepén Braila és Galatz városokban találjuk őt. Itt is mindenütt lelkesen fogadták. Pompás alkalma nyílt régiségeket és néprajzi tárgyakat gyűjteni. Konstantinápolyba április 5-én érkezett meg, és közel 7 hetet töltött ott, mert csak máj. 25-én érkezett vissza a magyar fővárosba. E hosszas konstantinápolyi időzés Reményinek annyira változatos művészi pályafutásának is egyik legérdekesebb és legszínesebb epizódját képezi, olyannyira, hogy ő, aki tudta ugyan forgatnia tollát, de nyugtalan életénél fogva csak ritkán forgat-

ta, indítatva érezte magát, hogy stambuli élményeit a magyar közönség számára leírja. Ezen leírások „Konstantinápolyi élmények” címmel, öt terjedelmes tárcacikkben jelentek meg a *Zenészeti Lapok* VII. évfolyamának 42., 43., 44., 45. és 46. számában. Rövid tartalma a tárcáknak ez: Reményi összesen 5 hangversenyt adott a színházban. Lakása az osztrák internunciaturában (követségben) volt. Báró Prokesch-Osten internuncius, ki nagy zenebarát és egyben kiváló tudós volt, igen hathatósan mozdította elő Reményi ottani művészi szereplését, különösen neki köszönhető, hogy Ali pasa nagyvezér közvetítésével játszhatott a szultán előtt. Az akkori szultán Abdul Aziz Khán volt. A szultán első ízben az európai édesvizeknél fekvő Seráyban fogadta, és látatlanul, egy ajtó mögül hallgatta. Reményinek 2 óra 15 percre kellett egyfolytában játszani. A változatos műsorból a fejedelem kívánságára, ki nemcsak zenekedvelő volt, hanem értett a zeneszerzéshez is, a művésznek meg kellett ismételnie Chopinnek egy nocturne-jét, és a Rákóczi indulót. E fellépés után a szultán Reményit a legmagasabb megelégedése jeléül a Medsidié rendjellel és ajándékokkal tüntette ki. Pár nappal reá a szultán másodszor bivatá maga elé a „madsarszki kamendsi”-t (magyar begedüst), és most személyesen is megjelent a teremben. Néhány török nóta után, melyet Reményi saját kezdeséből játszott, a szultán ismét a Rákóczi indulót kívánta ballani, és most is megismételtette. A művész ezután a szultánnak egyik saját szerzeményű barcarolle-ját adta elő. Végezetül a fejedelem a „Portici néma” opera nyitányát kívánta ballani. Nagy volt a főkamarás és a többi jelenlévő udvari ember megrökönyödése, midőn Reményi kinyilvánítja, hogy ismeri ugyan az operát, de nem hiszi, hogy könyv nélkül el tudná játszani... A megrökönyödés onnét származott, hogy a szultán kívánsága parancs, és annak nem teljesítése a lehetetlenségek közé tartozott. A zavarból Guatelli, az udvari zenekar olasz karmestere segítette ki a művészt, felbozván az udvari könyvtárból a dalmű vezérkönyvét, melyből Reményi begedű-zongorakivonatot rögtönzött. Ennek a szultán annál inkább megörült, mert ezen opera kedvenc darabjai közé tartozott.

A konstantinápolyi időzés egy másik érdekes mozzanata az volt, hogy Kabuli pasa meghívta Reményit háremébe, hol neki és hölgyeinek játszott. Evvel kapcsolatban megemléendő, hogy a szultán 8 hónappal később hivatalos látogatást tett Budapesten. Ez alkalommal számos testület járult eléje;

az egyikhez Reményi is csatlakozott. A *Paradicsab* visszaemlékezvén a neki szerzett zenéi élvezetekre, Reményit szívélyesen, kézzelintéssel köszöntötte. A török szultánt nagy lelkesedéssel fogadták nálunk, viszonzásul azon vendégszeretetért, mellyel a törökök 1849-ben, menekült honfitársainkat részesítették.

Reményi Konstantinápolyból is számos műkincset hozott magával, továbbá egy értékes numizmatikai gyűjteményt, melyet báró Prokesch-Osten, mint magyar akadémiai tag, az ő útján küldött meg a Magyar Tudományos Akadémiának. E gyűjtemény a kalifák pénzeit tartalmazta, s mintegy 100 darab, nagyrészt arany és ezüstpénzből állott. Megbecsülhetetlen értékű ajándék, mely egész Európában a legnagyobb ritkaságok közé számított. Nagy tudományos értékkel bírt a tudós által a gyűjteményhez mellékel leírás és magyarázat is. Reményi Ede egy 1867. június 25-én kelt levél kíséretében, a gyűjteményt átnyújtotta báró Eötvös József kultuszminiszternek, mint az Akadémia elnökének.

Reményi konstantinápolyi élményei kellemes olvasmányt képeznek, stílusuk egyszerű, keresetlen, természetes, szemléltető és eleven; a humor itt is belevegyül, a művészi és bazafias elem sem hiányzik belőlük. Bizonyos tekintetben korképet mutatnak, mely annál érdekesebb, mert hiszen azóta Törökországban is minden bízhatatlannal megváltozott. Nem csak az ifjú törökök mozgalma zajlott le azóta, nyugati reformokat erőszakolván ki a szultántól, hanem forradalmak és háborúk egész sorozata követte egymást: az olasz a görög, az entente, és végül ismét a görög ellen. A török birodalom megcsönkült ugyan, de a török nemzet végül győzelmesen került ki a rettenetes létfenntartási küzdelmekből. De közben lelkülete teljesen elváltozott, megérett. Kezébe vette saját sorsát, eltörölte a szultánságot, sőt a kalifátust is, alkotmányos és demokratikus köztársaság lett. Ki hitte volna valaha, hogy ez bekövetkezhetik?

Reményi leírásai még a régi autokratikus Törökországot állítják szemünk elé: a szultán még teljhatalmú úr s egyben a próféta utódja (kalifa), mindenki retteg tőle, síri csönd és bízhatatlannal bonyodalmas udvari ceremónia veszi körül. Nem kevésbé érdekes a villás reggeli leírása a részben már nyugatias műveltségű és nyugati szokások felé hajló Kabuli pasa házában, valamint a háremi hangverseny lefolyása. Reményi saját leírását kiegészíti néhány hír a *Zenészeti Lapokban* (III. évfolyam 479., 494., 527. és 559. l.), valamint egy „Emír” név alatt író

alkalmi tudósító eredeti levele Konstantinápolyból „Reményi Ede Konstantinápolyban” cím alatt (*Zenészeti L.* III., 505. l.). Ezek részben kiegészítik Reményi saját leírását, míg kisebb jelentőségű adatokban eltérnek tőle. Az egyik hír szerint (494. l.) Reményi üres idejét a török főváros érdekességeinek megtekintésére, és főleg a török zene megismerésére fordította. Egy török indulót szerzett valamely közelgő török ünnepre, melyet a szultánnak ajánlott, ki azt el is fogadta. Az 527. oldalon közölt újdonság közeli visszatérését jelzi „majdnem egy évi távollét után”. Az 559. oldalon meg van említve, hogy „Reményi elhozta magával egész Törökország dicsőségét és számos nevezetességét; legalábbis aki bemenne hozzá, emlékül kapott ajándékait ízről-ízre látogatja, nem gondolhat ennél egyebet.” Reményi ritka műkincseket hozott magával, melyek bármely múzeumba is beillenek, s emellett tömérdek értékes dolgot; csak török legszebb csibukból mintegy 75 darabot. Az „Emír” féle levél szerint Reményi Konstantinápolyban annál inkább ünneptelték, európaiak és törökök egyaránt, mert ott ritkán fordul meg igazi művész. A megérkezése utáni ötödik napon (tehát ápr. 10-én) lépett fel először a francia színházban. Mindvégig fokozódó lelkesedés kísérte játékát. A főváros minden művelt köre már másnap csak róla beszélt, és az összes hírlapok magasztalták és ismertették. Másnap (ápr. 11-én) a „Banque ottoman” főigazgatója: de Plene marquis hívta meg fényes estélyre, azután az osztrák internuncius (követ). Itt jelen volt a szerb fejedelem is, kinek udvaránál Reményi a múlt évben szintén nagy kitüntetésben részesült. (Hogy Reményi 1866-ban lent járt volna Szerbiában, arról ez az egyetlen adat.) Reményi az internunciusnál klasszikusokon kívül magyarokat is játszott, sőt egy szót is a szerb fejedelem tiszteletére. Április 13-án Prokesch-Osten báró internuncius még egy külön estélyt adott Reményi tiszteletére. Ápr. 14-én az orosz nagykövet termében játszott, mely a szokatlan 15. frankos belépti díj dacára is a legfényesebben sikerült. Liszt óta nem volt itt ily díszes közönség hangversenyen. Az internuncius még a hangverseny alatt meghívta Reményit magához vendégül. A levélíró gyakran látogatta meg Reményit a lakásán, s azt írja, hogy „A Paradicsomra csak olyan lebet a kilátás, mint az ő lakása ablakából. Van 4 szalonya, pompásan s keleti kényelemmel bútorozva, egy sereg szolgálta, 2 zongora, 1 harmónium, s minden, amit kíván, szolgálatára áll. Ablakai alatt pompás kert, viruló ta-

vasz, amphiteatralis völgy török házakkal és mecsetekkel; távolabb látszik a Boszporusz, Scutari, a Márvány tenger; Európa, Ázsia, egy nagyszerű panorámába egyesítve.” Felemlíti azután, hogy Reményi Kabuli pasa háremében is játszott, e nagy kegyben a törökök részéről eddigelé csak Liszt részesült. Húsvét vasárnapján Reményi a követségi nagy templomban játszott a mise alatt, és este díszvacsorára volt bivatalos, ahol is lelki áldomást írtett a magyar király ő Felsege egészségére, az internuncius pedig Magyarországot élteté. A levél a szultán előtti fellépések előtt íródott, s így csak bizonyosra veszi, hogy Reményit a szultán meg fogja hallgatni, már Reményinek Guatellivel, a szultán udvari zenemesterével való jó viszonyánál fogva is. Végül „Emír” megjegyzi, hogy Reményi a törököket a szó szoros értelmében megbódítja: „Kár, hogy a 16. században is nem volt hazánknak egy Reményije!”

Reményi konstantinápolyi hangversenyének egyikéről, még pedig a szerdán, 1867. május 1-én a Théâtre Naoum-ban adotról megmaradt egy érdekes falragasz, mely török, francia, görög és örmény nyelven van írva. Műsora ez volt:

1. Fantaisie, sur les motifs des Huguenots, composée et exécutée par Mr. Edouard Reményi
2. Ouverture: Songe d'une Nuit d'Été, pour piano a 4 mains, composée par Mendelssohn, exécutée par Mr. A. Jory et Ferdinand Plotényi.
3. Méditation sur le prélude de S. Bach, composée par Gounod, pour violon, piano et harmonium; exécutée par M. Ed. Reményi, A. Jory et Ferdinand Plotényi.
4. a/ Mazourka (en si-mineur) de F. Chopin,
b/ Airs turcs transcrits et harmonisés par Maestro Callisto Guatelli, exécutée par M. Edouard Reményi.
5. Duo pour 2 violons, composé par Allard, exécuté par M. Edouard Reményi et Ferdinand Plotényi, élève du Concertiste.
6. a/ Andante amoroso composés par Paganini,
b/ Thema con variazioni, exécutés par M. Edouard Reményi
6. Rákóczy (Marche-Fantaisie), exécutée par M. Edouard Reményi.

Az 1867–76 közötti időszak

Reményi talán még tovább időzött volna a Boszporusz melléki török városban, ahol oly jól fogadták, s ahol oly jól érezte magát, de hazaszóltotta őt a koronázás nagy poli-

tikai eseménye, Liszt eljövetele ezen alkalomra (amiről már volt szó), és egyéb művészi események. Liszt 12 napi időzés után, június 15-én hagyta el Pestet. Reményi elkísérte őt Székesfehérvárig, ahol rövid időre megállt. Ottani tisztelői kérésére az úrnapi főgyébázi misén eljátszotta Liszt koronázási miséjéből az ő számára szánt és írt Benedictust, Plotényi orgonakíséretével. Szólóját gyönyörű előjátékkal vezette be. „A főgyebáz zsúfolásig megtelt, s egész nap csak e művelzetről beszélt az egész város.” Reményi ez alkalommal a püspök vendége volt. (Zenészet L. VII. 607, 628. l.). Ugyanezt a Benedictust Reményi aztán a pesti belvárosi templomban is előadta, július 14-én. „A kitűnő művész oly mesterileg értelmezé a gyönyörű, meghatóan egyszerű magánrészt, hogy minden jelenvolt el lett ragadtatva.” A templomi zene- és énekkar meg volt erősítve. Így a közönség némi fogalmat nyert a koronázási miséről, melyet eladdig csak a koronázás egyházi szertartásán jelen voltak hallottak. (Zenészet L. VII. 669. l.).

Reményi általában szeretett templomban játszani. Így a többi közt a Zenészet Lapok VII. 685. oldalán olvassuk az újdonságok közt, hogy 1867. július 28-án a belvárosi templomban eljátszotta ama elő- és utójátékot, melyet ifj. Korbay Ferenc imakarához szerzett. Kedves meglepetést szerzett ilyenmű fellépésével Haynald Lajos kalocsai érseknek, a kiváló zenebarátnak, beiktatási ünnepén, 1867. június elején. Reményi az előző napon eltűnt Pestről; titokban hajón Kalocsára utazott s ott a beiktatási mise alatt megjelent a kóruson, „s varázsbegegyésén egy ünnepélyes szólóba kezd. A jelenlévők megibletődnek, hátratekintenek, s Reményit ott látva, bizonyosan csak a szent hely tartóztatta őket vissza, hogy a leglelkesebb éljenekbe ne törjenek ki. Az érseknek igen tetszett e meglepetés, s Reményinek melegen megköszönte ebbéli figyelmét.” (Zenészet L. 575. l.)

Mányik Ernesztina

„Des Lebens ungemischte Freude wurde keinen Sterbischen zuteil.” (Az élet zavartalan örömeiben még egyetlen halandó sem részesült.) Így esett ez akkoriban is. A koronázás lélekemelő aktusa bizonyára Reményi hazafias szívét is magasztos érzésekkel töltötte meg. Egy szomorú hír azonban talán éppen őt érthette legfájdalmasabban. Ez Mányik Ernesztina, a Nemzeti Színház kitűnő mezzoszoprán művésznőjének oly korai elhalálása volt (1867. június 7.). Mányik Ernesztina

1846-ban született Vámosmikolán, Hont megyében. Tehetségét Reményi Ede fedezte fel 1863 őszén, egy vidéki körútja alkalmával. Reményi biztatására családja felküldte Pestre. Innen csakhamar Párizsba került, hol Rossini vette pártfogásába. Az olasz mester ajánlásával azután Milánóba ment, s Corsinál tökéletesítette kiképzését. Olaszországban nagy sikerrel lépett fel Milano, Asti, Modena színházaiban; Faustban Margit szerepét 24-szer énekelte; Fiumében virágzapporral fogadták. De ő bazavágyódott. 1866-ban tagja lett a Nemzeti Színháznak, hol Lohengrinben (Ortrud), a Prófétában, s különösen az Afrikai Nőben keltett feltűnést. De csakhamar aláasta szervezetét a tudóvész. Elment tehát szüleihez Vámosmikolára, s ott lehelte ki művészi lelkét. (Haraszi 329. l., és Zenészet L. VII. 580. l.). Utolsó kívánsága sem teljesülhetett, hogy a zene és a művészet képviselői kísérjék a sírig. De Reményi nem feledkezett meg róla. Alább említendő Németországi útjáról visszatérve, hangversenyzés útján szándékozott annyi összeget szerezni, hogy a korán elhunyt művésznő emlékét legalább méltó sírkő örökítse meg. (Zenészet L. VII. 687. l.). Szavát 1868. május 30-án be is váltotta, midőn Ipolyságon hangversenyt adott Mányik Ernesztina síremléke javára. Műsorát koncertdarabjai javából állította össze, s a hangverseny, melyen elszavalták Ábrányi Emilnek „Mányik Ernesztina emlékére” című alkalmi költeményét, a kívánt sikerrel járt.

Zeneünnepélyek Meiningenben és Wartburgban

1867 nyarára még két művészi esemény esik: a Németországi Zeneművészek (Tonkünstler-Versammlung des Allgemeinen Deutschen Musikvereins) ünnepélye Meiningenben és az eisenachi Wartburgban, Liszt vezetésével, és az aradi országos dalárdaünnepély. Hivatalos meghívás folytán Reményi előbbire augusztus 25-én utazott el Weimarba, hol Liszt várakozott reá, mivel azután tovább utazott Meiningenbe, hogy a világ minden tájkáról mintegy 700 művész és műkedvelő gyűlt össze. A Zenészet Lapok VII. 767. oldalán bozza az újdonságok közt, hogy az ünnepély augusztus 22-én fényesen sikerült. Liszt volt az ünnepély központja. A meiningeni herceg bázi rendjének nagy keresztjével tüntették ki. A hangversenyen Liszt „Hegyi symphoniáját” is előadták, mely roppant batást idézett elő. Reményi Ede, bár az ünnepély programján nem állott, mintbogy csak mint vendég vett részt az ünnepélyen, de a nagyberceg

batározott kívánságára játszott a hangversenyen. Kiléptekor lelkesen fogadtatott, s játéka viharos tapsban részesült. Nagy hallgató magyarájt játszott, s ezt megismételtén, Chopinnek egy nocturnejét adta elő. A díszbédén a magyar művészeket különösen kitüntették. Voltak lelkes felkészítések a magyar nemzetre, Lisztre, Reményire. Augusztus 28-án Weimarba (talán inkább az eisenachi Wartburgba? – lásd Rosty Pál levelét Eisenachból, Zenészet L.VII. 794-796. l.) ment a művészek és a vendégek nagy része, hol Liszt Szent Erzsébet-oratóriumát kétszer adták elő. Reményinek meiningeni sikere több meghívást és kitüntetést eredményezett (Zenészet L. VIII. 783. l.). Augusztus 26-án Liebensteinben, 30-án a szász-weimari nagyherceg meghívása folytán, Liszttel és Plotényivel együtt, Wilhelmstalban játszott. Szeptember 3-án pedig a zene dolgában oly követelő Lipcsében aratott nagy sikert. Játszotta Bach Ciacconáját, Liszt egyik magyar rapszodiáját és Chopin Esz-dúr nocturne-jét. Liebensteinbe a herceg meghívására még vissza kellett utaznia.

Országos dalárünnep Aradon

A 60-as évek közepén a magyar dalárünnep-egyletek országsszerte szervezkedtek. Első országos ünnepük 1863-ban Pécsen volt, majd 1865-ben Pesten, és 1867-ben Aradon tartottak együttes ünnepélyt, mely egyúttal dalverseny is volt. (Zenészet L. VII. 680, 705-719, 788, 736, 737, 754, 756, 771, 868. l.) Az aradi ünnepen 43 egylet vett részt, magán a dalversenyen pedig 14. Utóbbi augusztus 11-én folyt le. Reményi itt elsősorban mint a megválasztott bíráló választmány egyik tagja szerepelt; de volt alkalma ballatni hegedűjét is. Az ünnepély augusztus 11-én az aradi dalárda zászlajának fölszentelésével kezdődött, mit mise előzött meg. Mise alatt Reményi itt is Liszt „Benedictus”-át játszotta „oly művészi ihlettséggel, hogy mindenkit elragadott.” (Zenészet L.VII. 753. l.). Utána díszbéd volt, ahol a sok lelkes és találó felkészítő nem hiányzott. „Ebéd végeztével többen megjelentek az éthelyen, mely akkor már inkább ivóhelyé változott, többek közt Reményi Ede is, ki egy cigányhegedűn tartva a legszebb szónoklatot, a magyarádihoz méltó tüzes lelkesedést idézett elő. A bor és a zene kettős gyűjtő hatásának tulajdonítható be azon humoros ötlet, hogy egy dalárszónok indítványára Reményi Edét kikiáltották és megéljenzették „mint első kálvinista szentet.” (Zenészet L. VII. 736. l.). Augusztus 12-én következett aztán a dalárverseny,

hangverseny, és díszbál, közben jury-értekezlet és közgyűlés. A zenede hangverseny délután egészen megtöltte a lovarda tágas helyiségét. Reményi Ede volt a nap hőse, művészi ihletettséggel és tökélytel értelmzően Mendelssohn hegedűversenyét és Liszt Benedictusát, melyek után természetesen a kibívások és ismétlések nem maradtak el. Plotényi Nándor is bemutatta magát, mint szerző és hegedűművész. Saját magyar ábrándja kiváló tebenségre mutat, melyet okunk van binni, hogy idővel még inkább be fog igazolni. (Zenészet L. VII. 771. l.)

Egyéb események

1868-ban súlyos csapás érte a művészt, annyira szeretett és tisztelt édesanyjának okt. 19-én történt elhalálózásával. A halottat másnap temették a római katolikus szertartás szerint a Régi Posta u. 2. szám alatti lakásáról a Kerepesi temetőbe. A Fővárosi Lapok okt. 20-iki száma így emlékszik meg róla: „Áldás és béke lebegjen az elhunyt jó anya felett, ki derék és szorgalmas fiakat (s köztük egy kitűnő művészt) nevelt a hazának.”

Az 1869. év eseményeiről csak annyit tudunk, hogy Reményi Lisztet Weimarban meglátogatta. 1870-ben pedig ismét Londonban járt, előbbi sikereinek megismétlésével. A 70-es évek elején Orczy báró intendánssága alatt egy évig a Nemzeti Színház opera-zenekarának első magánhegedűse és hangversenymestere volt. Az ilyen állás megkööttséggel és alárendeltséggel jár, ami a bohém természetű művészt feszélyezhette. Bizonyára azért vált meg oly rövid idő után állásától, bárba ebben is kiváló sikerei voltak. Így például a „Don Juan” szerenádját mindig meg kellett ismételnie.

Reményi a 70-es években is hangversenyzett olykor a hazában. Károly öccse rendezte még most is hangversenyait, és szerepelt mint titkára. E szereplésnek nyomait találjuk azon levelezésben, melyet részben Reményi Károly, részben maga a művész folytattak egy Schambach János nevű kaszai kereskedővel, ki földijük és testi-lelki barátjuk volt. E levelezésből, mely az 1870-73-as évekre terjed ki, 17 levél van meg atyám hagyatékában. Látjuk a levelek tartalmából, hogy Schambach valahányszor Pestre jött, felkereste Reményi Károlyt, ki akkor a Kristóf tér 1. szám alatt lakott, és Reményi Edét, kinek lakása a 70-es évek elején Rákospalotán volt. Schambachnak volt egy Gyula nevű fia, ki hegedülni tanult; Reményi Ede bérmaapja volt a fiúnak, és élenken érdeklődött a fiú baladása iránt a be-

gedülésben. Olykor kottákat és búrokat küldött számára. A fiatal Plotényi olykor már önálló hangversenyeket is adott. Reményi Károly levelei Schambach-hoz 1871. május havától 1872. március haváig terjednek. Leveleiből kitűnik, hogy művész bátyja Plotényi Nándorral együtt 1871 május és június havában Temesváron és Aradon hangversenyzett, s azután Erdélyben végeztek körutat, melyről szeptember közepén tértek vissza a fővárosba. Az erdélyi körútról így ír Reményi Károly: „Szép volt biz az abban a remek, szegény, gazdag kis országban, melyet Erdélynek hívnak, s hozzá teszi, hogy a művész ott tömérdek érdekes régiséget gyűjtött. Ritkasági és régészeti kollektója (Rákospalotai lakásán) már egy vidéki múzeumnak is beillenek. 1871. november 1-én ajánlja, hogy Schambachék vegyenek meg Gyula fiúk számára egy megszorult hegedűművésztől, 200 frt-ért egy Steiner féle igen jó hegedűt, melyet Reményi Ede melegen ajánl. Steiner egy tiroli olasz-német hegedűkészítő volt; hegedűi a legjobb Amati hegedűkkel egyenértékűek, sőt ritkábbak (Amatiék Steiner tanítványai voltak). Reményi Edének akkor 11 hegedűje volt. Kedvenc hegedűjét: a „Princesse”-t 5000 frt-ért vette (Magurányi József emlékezése szerint ez egy Stradivarius volt, s ára azon időben 30.000 frank; az olcsóbb hegedűi 3-400 frt-ba kerültek. Az 1872. január 6-án kelt levél szerint Reményi Ede karácsony óta Bécsben van, hová Plotényi január 3-án utána ment. Négy nap múlva jönnek vissza, mert küszöbön áll Reményi Ede esküvője. Az 1871. évből még megemlítjük, hogy Liszt, ki hazafias érzületének megfelelőleg mindig pártolta a magyar művészeket és a magyar művészetet, március 24-én hangversenyt adott Reményi Ede javára.

Játszotta az Orpheust Janina Olgával, két zongorán. Ezen adatot Ábrányi Kornélnak „Liszt Ferenc magyarsága” című cikkéből vesszük, mely a „Képes hét” c. folyóirat 1911. szept. 24-én kelt számában jelent meg. Ha az adat való, bizony Reményi minden népszerűsége és sikerei dacára, pénz tekintetében akkor is szorult állapotban lebetett. Ő, aki hazafias és jótékonyági célokra csak úgy szórta a pénzt.

Reményi Ede nősülése 1872-ben

Az 1872. év fordulópont Reményi Ede életében, mert megbázasodott. Elvette a jeles naturalista zenész és zeneszerző, Fáy Antal leányát, Gizellát. A házasság szerelmi frigy volt: a művész megbódította az igen művelt, művészi és irodalmi hajlamokkal bíró,

eleven és fogékony gentry leányt, ki spiritizmus-sal is foglalkozott. Az esküvő február elején ment végbe, és szinte főúri keretekben mozgott. Nyoszolyó asszony Forgách Eleonóra grófnő volt; a nyoszolyó lányok közt volt Margit Contesse (talán szintén Forgách?). A frigyet a belvárosi parókiális templomban, Haynald Lajos kalocsai érsek-bíbornok áldá meg. Liszt az esküvő alkalmából külön szerzeménnyel üdvöztetett meg kedvencét, melyet La Mara „Musikalische Studienköpfe” című művében (I. 352. l.) „Epithalam zu Edouard Reményis Vermählung”, Pest, Táborosky jelzéssel említi meg. A lapok sokat írtak e nevezetes házasságról, és nagy volt a száma a szerencsét kívánó leveleknek. Az ifjú pár Pesten, a Sándor u. 13. sz. alatt bérelt lakást. A házasság szerencsésen indult, a házastársak szerették egymást. A családi áldás nem is maradt el, mert a művészt egy év múlva ikergyermekkel, fiúval és leánnyal üdvöztetett meg neje, akik a keresztségben a Tibor és Adrienne nevet kapták. Mulatságosan számol be erről a dús áldásról a művész, Schambachnak írt, 1873 március 23-án kelt levelében, melyet 1873 augusztus 21-iki levelével együtt mint igen jellegzeteseket közlök, ezen életrajz befejezését képező, „Reményi Ede jellemzése, mint művész és ember” című, összefoglaló tanulmányomban. Előbbi levelében nejeéről mint „kedves, jó, anyagi feleségről” nyilatkozik. Rövid idő múlva bezzeg megváltozott véleménye, amint azt a következő fejezet elején, a párizsi időszak alatt látni fogjuk. A család fenntartása fokozott terheket rótt a művészre. Időnként tehat külföldi hangversenykörutakat tett, hiszen abból, amit ottibon szerzett – fix állás híján – még mint legényember sem tudott volna megélni, már csak azért sem, mert 13 éve lévén már itthon, népszerűsége nagyon is fogyni kezdett. 1872. április havában Berlinben és Hamburgban járt, 1873 elején pedig Plotényi kíséretével Egyiptomba ment, hol Alexandriát és Kairót keresvén fel, a Khedive (alkirály) palotájában is volt több hangversenye. Azon rögtönzött hangversenyéről, melyet a Cheops (vagy Khufu) piramis tetején adott, szintén a befejező tanulmányomban emlékezem meg.

Okok, melyek Reményit Magyarország elhagyására indítják

1875-ben Párizsban járt, ahol előkelő szalonokban, és a Padeloup hangversenyeken lépett fel. Itt valószínűleg már előkészítette a következő évben történt párizsi letelepedését. Maradása a hazában ugyanis már

nem volt. A helyzet 1860 óta teljesen megváltozott. Akkor, mikor hazajött, a magyar nemzet el volt nyomva. Az ő begedűjén szólalt meg a bonfiúi keserv, a régi dicsőség, főleg a forradalom minden emléke. Az ő játékát cenzúrázni nem lehetett. Játéka különben is tele volt érzésekkel, gyűjtő hatással. Hatottak ténykedései is, melyek mind izzó hazafias érületről, meleg emberi szívről tanúskodnak. Innét a tomboló lelkesedés, mellyel eleinte széles e hazában mindenütt fogadták. Azonban az idő mindent lefarag, laposra, színtelenre mos. Közben megtörtént a kiegyezés, mely az egész politikai és érületi hangulatot megváltoztatta. A magyar nemzet zöme kibékült a királyával, alkotmányt, szabadságot kapott, szabadon nyilatkozhatott, nem volt szüksége többé arra, hogy Reményi begedűszaván keseregjen. Miután már londoni időzése alatt Viktória angol királynő kinevezte volt szülőbevedűsének, most a magyar király is kegyben részesítette, és kinevezte az egykori forradalmárt, Klapka és Görgey tábori begedűsét császári és királyi kamarazenevezévé. Kétszer játszott a királyi pár előtt, az egyik alkalommal külön Erzsébet királyné előtt Gödöllőn, ki tudvalevőleg tüntetően mutatta rokonszenvét minden iránt, ami magyar. Reményi megbíását a felséges asszony elé Ferenczy Ida, a királynő felolvasónője hozta létre. De a királyi kegy illetően megnyilatkozásából megélni nem lehet. Népszerűsége már elhalványodott, irigyeinek, nyílt és álcázott ellenségeinek száma nőttön-nőtt. Fővárosunkban akkor még idegen, főleg német zenészek domináltak, kik az úgynevezett. klasszikus zenét kizárólagos tulajdonuknak vindikálván, a magyarságra önértetes, és impresszionisztikusan, hangulatszerűen játszó Reményit úgy tüntették fel kritikáikkal, mint aki nem igazán klasszikus művész. Reményi Károly Schambach-hoz intézett egyik levelében felemlíti, hogy „Ede sokak szemében szálla.” Ezek az ú. n. akadémikus zenészek folyvást intrikáltak ellene, becsmérelték, és végül célt értek. Az ingadozó közvélemény egykori kedvencét eljettette; kezdtek inkább emberi gyengeségeit nézni, és megfélekedtek nagy tulajdonságairól. Magyarországon különben is folyvást hangversenyezni nem lehet, és így a centrifugális erők, melyek Reményit a baza elbagyására készítették, túlsúlyba kerültek. Ismét a külföldre kellett átbelyeznie művészi működésének színhelyét, nyughatatlanul vándorolva tovább, élte végéig. Egyelőre Párizst szemelte ki újabb lakóbelyül, művészi központul. 1876 őszén tehat családjá-

val együtt Pestről (hol utolsó lakása a Képiro u. 5. sz. alatt volt) oda költözködött. Ezt megelőzőleg, augusztus havában nébány előkelő, forgalmas osztrák fürdőhelyen – Gleichenberg, Ischl és Gmunden – lépett fel. Egy öreg bölgy, kivel 25 évvel később érintkeztem, még élvezettel gondolt vissza – mint akkori ballgatója – e hangversenyre, melynek emlékebe eltett műsora még megvolt nála.

Két év Párizsban. Hat év az Egyesült Államokban. Hat évi utazás a Föld körül. Hazatérés (1876–1891)

Midőn Reményi 1876 őszén családotul Párizsba költözött, nem csak művészi helyzete volt kedvezőtlen, hanem még inkább anyagi helyzete. Reményi a pénzzel sobasem tudott bánni. Bevételeit és kiadásait egyensúlyban tartani képtelen volt. Míg nemzeti és jótékonyági célokra, tele marokkal szórta a pénzt, önmagára csak annyit költött, amennyire gyűjtési szenvedélyének kielégítése ezt magával hozta. Rokonait is segítette. Mindazonáltal, ha tudott volna a pénzzel bánni, s a pénzügyeiben rendet tudott volna tartani, amilyen népszerű volt különösen a 60-as évek elején, és abány, bizonyára jövedelmező hangversenykörutakat végzett ezen időszakban, a külföldön megvagyonosodhatott volna. Ámde ennek ellenkezője következett be. A penzzavar nála állandó volt, s valóságos krónikus helyzetű fajult. Reményi Károly egy 1891-ben, atyámbhoz írt levele jól jellemzi ezt az állapotot: „Tudod, hogy én szegényen jöttem el Edétől, 12 évi fárasztó működésem után; nem szemrehányásképp mondom, de tény, mert az ő helytelen gazdálkodása miatt örökös penzzavarban lévén, még az engem jogosan megilletett szerény javadalmazásról is lemondtam, a feneketlen bordó javára.” De ameddig legényember volt, valahogy csak kikászálódott mindig a zavarból, ha másképp nem, hát műtárgyainak elzalogosításával, vagy eladásával. Mikor aztán megbázasodott, a krónikus zavarok akuttá váltak. A család felszaporodott 4 taggá, és fenntartása már ezért is költséges volt. Növelte a bajt, hogy neje még kevésbé tudott bánni a pénzzel, mint ő; esztelenül szórta a pénzt felesleges kiadásokra, anélkül, hogy tulajdonképpen pazarló lett volna; a háztartáshoz pedig egyáltalán nem értett. Így történt, hogy midőn a művész Párizsba távozott, oly sok tartozást hagyott maga után, hogy a törvényszék a csődöt mondta ki ellene. Atyámat neveztek ki gondnoknak csőd-ügyben, és fennmaradt egy kérvény, amelyben atyám kéri felmen-

tését ezen tisztség alól, mert őt mint testvért, ez az ügy nagyon feszélyezi, és egyszerűsmind ajánlja Varga László ügyvéd kinevezését gondnokká, mert emez a művész jogügyi viszonyait jobban ismeri. A csőd-ügy, a különféle tartozások törlesztése még sokáig húzódik a párizsi időszakban. Így a művész Párizsból (54. Rue Galilée, Champs Elysées, ez volt első párizsi lakása) 1876. dec. 30-án ezt írja atyámnak: „Kezd jól menni. Kérlek, van nálad 6 frt., küldök 50 frt-ot, tégy hozzá még 3 frt-ot, és fizesd ki Weizenkornnál, Gizella Reményi nevében a két havi 29 frt-ot, és így 1871. március 2-ig ki lesz fizetve. A vevényt küldd el kérlek, mert az öreg asszonyé (ez alatt anyósa értendő, ki szintén velük volt Párizsban, ami a helyzetet, mint mindjárt látni fogjuk, csak súlyosbította).

1877. március 15-én kelt levelében is, melyet mint rendesen, „sebtiben, pár szóval ír, mert nincs ideje, majd máskor bővebben ír”, ismét felkéri atyámat, hogy Weizenkornnak hét óra 59 frt-ot fizessen. A levél végén odateszi: „Magurányi tisztelődik.” Magurányit, e kitűnő amatőr zenészt, atyám irodavezetőjét, kivel többször zenélt volt Budapesten, tebát nem felejtette el. 1877. szept. 20-án (már a 3. Rue Thabor alatt) komolyan foglalkozik egy tervvel, hogy a csödből kimásson. Egy bizonyos Reinitz egyszer azt írta neki, hogy ha 300 frt-ot kap, úgy fogja beállítani Reményi csődjét, mint akin úgy sem lehet valamit behajtani, s ezzel a csőd magától megszűnik. Arra kéri tebát a művész atyámat, járjon el Reinitznél, pubatolja ki tőle ügyesen, vajon csakugyan be lehet-e szüntetni eképp a csődöt, és pedig biztosan, s ha igen, akkor közölje atyám Reinitzzel, miszerint művész öccsét ráveszi a 300 frt. megküldésére, „hogy már egyszer vége legyen a piszkos dolognak”. A művész az összeget meg fogja küldeni, de atyámnak „biztos biztonság legyen a csőd beszüntetése iránt”, az összeg átadásakor. Megemlíti továbbá a levélben, hogy nagyon sokat tanul, és készül a szezonra.

Reményi családi életében beáll a krízis. Plotényi megvált a művésztől, majd megnősül (1878)

Itt volna helyén, hogy Reményinek művészi működésével az 1878 október havára terjedő időben foglalkozzunk. Ehhez azonban sajnos vajmi kevés adat áll rendelkezésünkre. Annyit tudunk, hogy volt Londonban is (1877 tavaszán), de hogy hol bangversenyzett másutt, arról közelebbi adat nincsen. Egy megakadályozott elutazásról

egy alább idézendő levélben lesz szó, és bővebben arról, hogy felesége valósággal megakadályozta hivatása gyakorlásában. Úgy látszik, hisztérikus volt, és betegesen féltékeny; zsarnoki uralmat, egveduralmat akart férje felett gyakorolni, olyannyira, hogy ennek szabad mozgása végképp megszűnt. Reményi mindenesetre, egy ideig legalább, fellépett Franciaországban is a nyilvánosság előtt, mert ily módon ismerkedett meg a Mac Alister családdal, mellyel tanítványa, Plotényi Nándor nemsokára szoros viszonyba lépett. Sokat foglalkozott zeneszerzéssel is. Írt egy himnuszt, amelynek párizsi előadásából sokat remélt, anyagi szempontból is. Nem tudni, hogy tényleg előadták-e ezen művét. Különben inkább transzkripciókkal foglalkozott, s itt eredményt is mutatgatott fel, amennyiben egy párizsi kiadónál megjelent „Nouvelle école de violon” című gyűjteményes műve, amelyben a zongorairodalomnak, főleg Chopin műveinek (Asz-dúr impromptu, mazurkák, nocturne-ök, stb.) egész sorozatát átírta hegedűre és zongorára, és ezzel megelőzte mások későbbi Chopin-átiratait. Hogy működésével szerzett is valamit, az bizonyos, mert egyébként családját nem tartotta volna fenn. Az anyagi zavarok azonban nem szűntek meg, és végzetessé váltak akkor, amikor neje túlzott féltékenysége tevékenységét megbénította. És hiába erősítgeti neje öregkori visszaemlékezéseiben, midőn a már özvegyesre jutott asszonyt 1914-ben, Pásztor Árpád az amerikai Acron városában felkereste (megjelent az „Est” 1914. évi április 23-iki számában „Reményi Edéné emlékei” cím alatt), hogy „18 évig éltünk Párizsban (már ez is helytelen, mert a család csak 1876-91-ig, tebát 15 évig élt ott, s ebből is csak az első kettőt a családjával együtt; különben lehet, hogy Pásztor emlékezett rosszul). Eleinte vele utaztam mindenfelé, de aztán abbahagytam. Minek egy művészt mindenüvé kísérni? Ő szereti a változatosságot, szeszélyei szerint él. Oh, sokszor ballottam, hogy bangverseny után a legszebb fogaton ment a hoteljébe, jobbjan egy gyönyörű szőke, balján egy gyönyörű barna nő. Így szeretett élni. Kellett ez neki.” A féltékenység e visszaemlékezésből is kilátszik, és megmásként a valóságnak. Gyakori pszichológiai jelenség ez, hogy az ember biúságból saját múltját is elferdíti, s végül hisz is a ferdített képben.

A családi krízis beálltáról első ízben Plotényinek egy leveléből értesülünk, melyet Párizsból, 1878. január 14-én írt atyámnak. Megtudjuk, hogy helyzete mesterének

családjában tarthatatlanná vált; hogy Reményiné, s nem Reményi miatt, azt már az is bizonyítja, hogy mestere tudtával, de Reményiné tudta nélkül szökik meg. Írja, hogy búcsúzás nélkül utazik el másnap Pestre; hogy mikor érkezik, nem tudja; kénytelen barmadosztályú vonatokat használni. Egy hetet Pesten tölt, s azután hazautazik Lázra. Madridba való elutazásuk akadályait, s egyáltalán mindent majd előszóval elmond. Mestere mellékelten küld egy levélfogalmazványt atyám számára, hogy miként tudósítsa őt (Reményit) Nándor megérkezéséről. Itt kezdődik az alakoskodás a két zsarnok asszony miatt, mert az anyós egy követ fűjt leányával. A Reményi által, saját magához írandó, szuggerált levél eléggé jellemző, hogy közöljük:

„Édes Edém! Szegény Nándor nagyon betegesen érkezett meg, és a roppant átfázást legalább egy hétig kell neki kibeverni, aztán elmegy Lázra, mert nem lehet őt semmiképp itt tartani. Roppant aggódik miattatok, s azt mondja, hogy csak valahogy rendezhetné házi ügyeit, visszajönne; mondta, hogy nem is mert tőletek elbúcsúzni, mert már egészen meg volt zavarodva, és így tőled bocsánatot kér. Szegény Nándor vigasztalhatatlan. Borzasztóan néz ki.” Ehhez hozzá teszi: „Ne ír Angliáról, azaz Althausnére semmit.” Althausné szerepéről e családi drámában még fogunk ballani.

Másnap (január 15-én) Reményi maga is írt egy hivatalos, azaz felesége ellenőrzése alatt fogalmazott levelet atyámnak, úgy állítva be a dolgot, mintha fel nem foghatná, miként ment el Plotényi szó nélkül tőlük. Mihamarábbi hírt kér róla. Reméli, hogy az utazás abban az irgalmatlan időben meg nem ártott neki. Gizi is roppant nyughatatlan e „Staatsstreich” (puccs) miatt. „A jó, a kegyes Isten vezessen keresztül bennünket a sok bajon. A szegény gyermekek nagyon emlegetik a Nándorjukat. Ha gyermekeim és Gizi nem volnának mellettem, igazán alig tudnám a Nándor elbajgyása szomorú dolgát elviselni. Bízom a csőd-ügyben való biztos, testvéries eljárásodban. A te hánya-vetett hű testvéred: Ede.” Utóirat: „Március végén, vagy április elején a csőd-ügyben előlegezett pénzedet köszönettel visszadhatom, most e hó végén is lehetne, de jól tudod, hogy Perlebergnének jár 600 frt.” Valahol titokban még rávezette a levélre: „Ilyen abra-cadábrás levelet kell nekem írnom itthonról. Nándor majd elmond mindent.”

Közreadja: Rakos Miklós

(Következő számunkban folytatjuk)

BUDAFOKI DOHNÁNYI SZIMFONIKUS ZENEKAR

Október 5. vasárnap 19.30

Zeneakadémia

Händel: Tűzijáték
Mendelssohn: Oktett
Bartók: Concerto
Vez.: Hollerung Gábor

Október 10. péntek 19.00

Klauzál Gábor Budafok-Tétényi Művelődési Központ

Beethoven: VIII. szimfónia
Mendelssohn: d-moll hegedű-zongora kettősverseny
Bartók: Concerto
Km.: Viniczai Éva – hegedű
Réti Balázs – zongora
Vez.: Hollerung Gábor

Október 11. szombat 11.00

Klauzál Gábor Budafok-Tétényi Művelődési Központ

A RENESZÁNSZ
Madrigálok, motetták, táncok

Október 19. vasárnap 11.00

Zeneakadémia

Orff: Carmina Burana
Előad és vez.: Hollerung Gábor

November 9. vasárnap 19.30

Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem

Händel: Dixit Dominus
Walton: Belsazar lakomája
Vez.: Hollerung Gábor

November 19. szerda 19.30

Zeneakadémia

Beethoven: Prométheusz nyitány
Beethoven: Hármasszertó
Brahms: II. szimfónia
Km.: Jandó Jenő – zongora
Oláh Vilmos – hegedű
Várdai István – cselló
Vez.: Uri Segal

November 22. szombat 11.00

Klauzál Gábor Budafok-Tétényi Művelődési Központ

A BAROKK
Részletek az alábbi művekből
Corelli: Concerto grosso
Bach: V. Brandenburgi verseny
Telemann: D-dúr Trombitaverseny I. tétel
Vivaldi: D-dúr -A pacsirta-fuvolaverseny
Händel: Messiás – részletek
Km.: Budapesti Akadémiai Kórustársaság

November 28. péntek 19.00

Klauzál Gábor Budafok-Tétényi Művelődési Központ

Dohnányi: Amerikai rapszódia
Boccherini: Csellóverseny
Brahms: II. szimfónia
Vez.: Gál Tamás

BUDAPESTI FILHARMONIAI TÁRSASÁG ZENEKARA

Október 20. hétfő

Kodály *bérlés/1*
Csajkovszkij:
Rómeó és Júlia- nyitányfantázia
Csajkovszkij: Olasz capriccio
Dvořák: 9., e-moll szimfónia („Az új világból”)
Vez.: Tomomi Nishimoto

Október 21. kedd

Mahler *bérlés/1*
Csajkovszkij:
Rómeó és Júlia- nyitányfantázia
Csajkovszkij: Olasz capriccio
Dvořák: 9., e-moll szimfónia („Az új világból”)
Vez.: Tomomi Nishimoto

November 10. hétfő

Dohnányi *bérlés/1*
Rameau: Les Boreades-szvit
Mozart:
Esz-dúr zongoraverseny, K. 482
Brahms: 3., F-dúr szimfónia
Vez.: Vashegyi György
Km.: Frankl Péter

November 11. kedd

Mahler *bérlés/2*
Rameau: Les Boreades-szvit
Mozart:
Esz-dúr zongoraverseny, KV. 482
Brahms: 3., F-dúr szimfónia
Vez.: Vashegyi György
Km.: Frankl Péter

DEBRECENI FILHARMONIKUS ZENEKAR

Zenei Világnap

Október 1. szerda

Kölcsey Központ
Gulyás György *bérlés*
Mahler: II. szimfónia
Km.: Fodor Gabriella
Mester Viktória
Vez.: Kocsár Balázs

Október 30. csütörtök

Bartók Terem
Gulyás György *bérlés*
Richard Strauss:
Halál és megdicsőülés – szimfonikus költemény
Durufflé: Requiem op. 9
Vez.: Kocsár Balázs
Km.: Bódi Marianna, Wagner Lajos

November 13. csütörtök

Kölcsey Központ
Rubányi Vilmos *bérlés*
Meglepetés koncert
Vez.: Karolos Trikolidisz

November 13. csütörtök

Kölcsey Központ
Rubányi Vilmos *bérlés*
Glinka:
Ruszlán és Ludmilla – nyitány
Csajkovszkij: D-dúr Hegedűverseny op.35
Rachmaninov: II. szimfónia
Km.: Kelemen Barnabás
Vez.: Kocsár Balázs

DUNA SZIMFONIKUS ZENEKAR

Szeptember 19. péntek,

Duna Palota 19.00

„Bel Canto” *Gála*
Bellini, Donizetti, Rossini műveiből
Km.: Ardó Mária, Clementis Tamás, Farkasréti Mária, Pánczél Éva, Xavier Rivadeneria
Vez.: Deák András

Október. 3. péntek,

Duna Palota 19.00

A Duna Szimfonikus Zenekar 2008. évi nemzetközi karmester-kurzusának legeredményesebb résztvevői vezényelnek

Mozart:

A varázsfuvola – nyitány

J. Haydn:

B-dúr szimfónia, No 102.

Schubert: h-moll „Befejezetlen”

szimfónia

Vitaliy Kovalcsuk (Ukrajna)

Knud Jansen (Németország)

Október 12. vasárnap

10.30

Muzsikáló városok

(Bécs, Velence, Nápoly, Róma

Párizs, London)

Műsorvezető: Zelinka Tamás

Vez.: Deák András

Október 17. péntek,

Duna Palota 19.00

Rossini: Korintosz ostroma
Händel: D-dúr szvit
Haydn:
Esz-dúr trombitaverseny
Mozart:
g-moll szimfónia KV 550
Km.: Tarkóczy Gábor a Berliini Filharmonikus Zenekar szóló trombitása
Vez.: Deák András

November 14. péntek,

Duna Palota 19.00

Bizet: Az arles-i lány, 2. szvit
Schumann:
a-moll gordonkaverseny op.129
Bizet: C-dúr szimfónia
Km.: Baráti András a Duna Szimfonikus Zenekar szóló gordonkása
Vez.: Michael Dittrich (Ausztria)

November 23. vasárnap

10.30

Magyar zenei emlékhelyek
(Pest, Buda, Gyula, Keszthely, Eszterháza)
Km.: Marczy Marianne zongoraművész
Műsorvezető: Zelinka Tamás
Vez.: Deák András

GYŐRI FILHARMONIKUS ZENEKAR

Szeptember 5. péntek 19.00

Győrszentiván

A. Vivaldi: „Ősz” hegedűverseny (Négy évszak)
Nicolai: Nyitány (Winsori víg nők)
J. Strauss:
Bor, dal, asszony – keringő
Erkel F.:
Bordal – Bánk Bán c. operából
J. Brahms:
g-moll V. Magyar tánc
J. Brahms: VI. Magyar tánc
Km.: Tóth Tamás (Hegedű)
Bede-Fazekas Csaba (bariton)
Vez.: Medveczky Ádám

Szeptember 18. csütörtök

19.00

Richter-terem

Liszt F.: Hunok csatája – Szimfonikus költemény
Liszt F.: Esz-dúr zongoraverseny
Kodály Z.:
Két ének (A közelítő tél;
Sírni, sírni...) Op.5.
Bretz Gábor (Bariton)
Bartók B.: A csodálatos mandarin – Szvit
Km.: Farkas Gábor (zongora)
Vez.: Medveczky Ádám

Szeptember 29. hétfő,

10.00 Apor Vilmos Iskola

12.45 Krúdy Gimnázium

Szeptember 30. kedd

9.55 Marcalvárosi központ

12.00 Szabadhegyi központ

Október 1. szerda

9.00 Móra Ferenc

12.00 Richter terem

Október 2. csütörtök

10.00 Richter terem

12.00 Richter terem

Október 3. péntek

8.30 Richter terem

12.30 Richter terem

Mozart: Bastienn és Bastienne
Km.: Németh Renáta, Honinger László, Orendt Gyula
Vez.: Medveczky Ádám és Kaposi Gergely

Október 8. szerda 19.00

Sopron

J. Brahms:
III. F-dúr szimfónia Op.90
A. Dvorak: IX. e-moll „Az új világból” szimfónia Op.95
Vez.: Karl Solla

Október 9. csütörtök 19.00

Richter terem

J. Brahms:
III. F-dúr szimfónia Op.90
A. Dvorak: IX. e-moll „Az új világból” szimfónia Op.95
Vez.: Karl Solla

Október 16. csütörtök 19.00

Richter terem

Schiffman: Alma – oratórium
C. Orff: Carmina Burana
Km.: Sáfár Orsolya
(Szoprán)Halmi Katalin
(Mezzo) – Schiffman
Csapó József (Tenor) Massányi
Viktor (Bariton)
Vez.: Antal Mátyás

Október 30. csütörtök 19.00

Bazilika

W. A. Mozart: RequiemKertesi
Ingrid (Szoprán)
Km.: Simon Krisztina (Alt)
Nyári Zoltán
Vez.: Medveczky Ádám

November 5. szerda

19.00 Veszprém

November 6. csütörtök

19.00 Richter-terem

M. Ravel: Pavanne egy infánsnő halálára
Hidas Fr.: Oboaverseny
C. Debussy: Egy faun délutánja
M. Ravel:
Daphnis és Cloe – II. Szvit
Km.: Karvaly Szilárd (oboa)
Veszprém Város Vegyeskara
(Karig.: Erdélyi Ágnes)
Vez.: Medveczky Ádám

November 11. kedd 19.00

Orosháza

Erkel, Kodály, Bartók
Vez.: Gál Tamás

November 13. csütörtök 19.00

Brassó

Erkel F.: Ünnepi nyitány
Kodály Z.: Marosszéki táncok
Bartók B.: Concerto
Vez.: Gál Tamás

November 17. hétfő

12.30 Jánossomorja

14.45 Mosonmagyaróvár

November 18. kedd

„Amit mindenki ismer” Medveczky Ádám
W.A. Mozart:
Egy kis éji zene I. tétel
A. Vivaldi: Nyár I.-III. tétel

November 18. kedd

11.00 Kapuvár

J. Haydn: fisz-moll „Búcsú”
szimfónia No.4

13.00 Csorna

P.I. Csajkovszkij:
IV. szimfónia III. tétel
Kodály Z.: Galántai táncok

November 22. szombat 18.00

Richter-terem

C.W. Gluck: Boldog lelkek
tánca (Orpheus)Nemzeti
ÉnekkarMedveczky Ádám
W.A. Mozart: Papok kara
(Varázsfuvola)
G. Donizetti: Cseléd-kórus
(Don Pasquale)
Ch. Gounod: Balett (Faust)
Ch. Gounod: Katona-kórus
(Faust)
I. Borodin: Poloveci táncok
(kórusal)
G. Puccini: Zümmögő-kórus
(Pillangókisasszony)
Harang kórus (Bajazzók) Bede-
Fazekas Csaba

MÁV SZIMFONIKUS ZENEKAR

Szeptember 18., csütörtök

19.30

Bartók Béla Nemzeti Hang- versenyterem

Bizet-Borne: Carmen fantázia
Lalo: Spanyol szimfónia
Csajkovszkij: V. szimfónia
Km.:
Svetlín Roussev – hegedű
Hyun Im Yoon – fuvola
Vez.: Young Chil Lee

Október 3., péntek 19.30

Zeneakadémia nagyterem

Erdélyi Miklós Bérlet

Schubert: III. szimfónia
Rózsa Miklós:
Hegedűverseny – magyarorszá-
gi bemutató
Beethoven: IV. szimfónia
Km.: Robert Bokor
Vez.: Kollár Imre

Október 4., szombat 11.00

Nemzeti Múzeum

Bérleten kívüli előadás

Schubert: III. szimfónia
Beethoven: IV. szimfónia
Vez.: Kollár Imre

Október 17. Péntek 19.30

Zeneakadémia nagyterem

Lukács Miklós bérlet

Mozart: A-dúr szimfónia K.201
Bartók: Brácsaverseny (Starker
János feldolgozása gondonkára)
Csajkovszkij: VI. szimfónia
Km.: Fenyő László
Vez.: Kollár Imre

Október 24. péntek 18.00

Festetics palota tükörterem

Festetics bérlet

Mozart: Szabadkőműves
gyászzené K.477
Kovács Zoltán: Álomtáncok
Haydn: 57. szimfónia
Britten: Simple Symphony
Km.: Varga Gábor – klarinét
Vez.: Kollár Imre

November 7., péntek 19.30

Zeneakadémia nagyterem

Erdélyi Miklós bérlet

Magyar est

Erkel: Ünnepi nyitány
Liszt: A dúr zongoraverseny
Bartók: Magyar parasztdalok
Kodály: Hány János – szvit
Km.: Jandó Jenő
Vez.: Takács-Nagy Gábor

November 15., szombat 11.00

Unokák és nagyszülők hang- versenyei

Tréfás történetek zenében

Telemann: Az iskolamester
Balogh Sándor:
A brémai rézfúvósok
Km.: Hábetler András,
Budapesti Kórusiskola
Gyerekkórusa
Karigazgató: Bubnó Tamás
Vez.: Balogh Sándor

November 21., péntek 19.30

Zeneakadémia nagyterem

Lukács Miklós Bérlet

Beethoven: VII. szimfónia
Muszorgszkij-Ravel:
Egy kiállítás képei
Vez.: Kobayashi Ken-Ichiro

MISKOLCI SZIMFONIKUS

ZENEKAR

Szeptember 9. 19.00

Művészetek Háza

Kodály, Erkel, Lehár és Kálmán
művei
Km.: V. Molnár Judit
Vez.: Kovács László

Szeptember 24–26.

Észak-Olaszország

Rossini:
Olasz nő Algírban – nyitány
Csajkovszkij:
b-moll zongoraverseny
Beethoven: VII. szimfónia
Miskolci Szimfonikus Zenekar
Zongora: Alexander Toradze
Vez.: Kovács László

Szeptember 29. 19.00

Művészetek Háza

KLAZZ koncert

Cotton Club Singers: Sinatra
Miskolci Szimfonikus Zenekar
Vez.: Kovács László

Október 6. 19.00

Művészetek Háza

Szezonbérlet

Verdi:
Sziacíliai vecsernye – nyitány
Goldmark:
Hegedűverseny op. 28
Bruckner: IV. „Romantikus”
szimfónia
Km.: Szabadi Vilmos
Vez.: Kovács László

Október 9. 19.00

Művészetek Háza

45 éves a zenekar – Jubileumi koncert

Weiner: Szvit op. 18
Schumann:
a-moll csellóverseny
Mahler: IV. (G-dúr) szimfónia
Miskolci Szimfonikus Zenekar
Km.: Fenyő László,
Hajnóczy Júlia
Vez.: Kovács László

Október 20. 19.00

Művészetek Háza

Népszerű bérlet

Puccini: Preludio sinfonico
Puccini: Krizantémok
Fauré: Dolly – szvit
Dvořák:
IX. „Új világ” szimfónia
Vez.: Gary A. Abrahams

Október 22–27.

Svájc

Rheinberger, John Rutter,
Puccini és Dvořák művei
Vez.: Gary A. Abrahams

November 6. 19.00

Művészetek Háza

Mesterbérlet

Haydn:
c-moll szimfónia, Hob. I:95
Sosztakovics: I. zongoraverseny
Sosztakovics:
II. zongoraverseny
R. Strauss: Till Eulenspiegel
vidám csínyjei
Km.: Falvai Katalin
Vez.: Kocsis Zoltán

November 8. 15.30

Művészetek Háza

„Játsszunk zenét a Szimfoniku-
sokkal!”
Forgatókönyvíró és
műsorvezető: Csuka Tímea
Vez.: Kovács László

November 17. 19.00

Művészetek Háza

Szezonbérlet
Prokofjev: Szkíta szvit op. 20
Dohnányi:
Változatok egy gyermekdalra
Prokofjev: V. (B-dúr) szimfónia
Miskolci Szimfonikus Zenekar
Km.: Jandó Jenő
Vez.: Kovács László

November 24. 19.00

Művészetek Háza

Népszerű bérlet

Gershwin:
F-dúr zongoraverseny
Sosztakovics: II. Jazz szvit
Copland: Rodeo
Km.: Balog József
Vez.: Kovács László

November 27.

Szombathely

Gershwin: F-dúr zongoraver.
Sosztakovics: II. Jazz szvit
Copland: Rodeo
Km.: Balog József
Vez.: Kovács László

**MAGYAR TELEKOM
SZIMFONIKUS ZENEKAR**

**Szeptember 21. vasárnap
19.30 ZAK**

Romantikus bérlet

Glinka:
Ruszlán és Ludmilla nyitány
Dvořák:
h-moll csellőverseny op.104
Bartók: Concerto
Km.: Perényi Miklós – cselló
Vez.: Keller András

**Oktober 2. csütörtök 19.30
ZAK**

Fischer Annie bérlet

Haydn:
G-dúr nortturo Nr.8 Hob.II.27
Mozart:
G-dúr zongoraverseny Nr.4
Mozart:
F-dúr zongoraverseny KV.459
Haydn:
Esz-dúr szimfónia Nr. 99
Km.: Fejérvári Zoltán
Vez.: Vashegyi György

**Oktober 5. vasárnap, 15.00
Telekom Zeneház**

Pinokkió bérlet

Iblettől a műig – Természet

**Oktober 14. kedd, 19.30
ZAK**

Beethoven sorozat

C-dúr zongoraverseny, Op. 15
2. szimfónia D-dúr, Op 36.
Km.: Ránki Dezső
Vez.: Keller András

**Oktober 19. vasárnap 11.00
Telekom Zeneház**

Manó bérlet

Zenés évszakok – Ősz

**November 2. vasárnap 19.30
Nemzeti Hangversenyterem**

Romantikus bérlet

Dvořák: Requiem
Km.: énekes szólisták és az MR
Énekkar
Vez.: Kovács János

November 17. hétfő 19.30

ZAK

Beethoven sorozat

C-moll zongoraverseny, Op. 37
4. szimfónia B-dúr, Op. 60
Km.: Ránki Dezső
Vez.: Keller András

**November 23. vasárnap 15.00
Telekom Zeneház**

Pinokkió bérlet

Az iblettől a műig – Szenvedély

**NEMZETI
FILHARMONIKUSOK**

Szeptember 25. csütörtök

BBNH

Ferencsik-bérlet/1

Debussy: Egy faun délutánja
Beethoven:
D-dúr hegedűverseny, op. 61
Rahmanyinov:
II. (e-moll) szimfónia, op. 27
Km.: Vadim Repin – hegedű
Vez.: Kocsis Zoltán

Oktober 4. szombat

BBNH

*Ünnepi hangverseny Vásáry
Tamás 75. születésnapja alkal-
mából*

Rendezői: Művészetek Palotája
Chopin:
f-moll zongoraverseny, op. 21
Beethoven: IX. (d-moll)
szimfónia, op. 125
Km.: Nemzeti Énekkar
(karigazgató: Antal Mátyás)
Hajnóczy Júlia, Wiedemann
Bernadett, Tomas Juhos,
Szegedi Csaba – ének
Vezényel és zongorán
közreműködik Vásáry Tamás

**Oktober 5. vasárnap 11.00,
15.00**

MŰPA Fesztivál Színház

Zenevarázslat bérlet/1

Hangszerország

Ránki György: Muzsikás Péter
Hangszerországban
Közreműködnek: a Nemzeti Fil-
harmonikus Zenekar és
Énekkar szólistái
Vez.: Antal Mátyás
Műsorvezető: Kovács Sándor

Oktober 10. péntek

BBNH

Bérleten kívüli előadás

Bartók: Zene húros hangsze-
rekre, ütőkre és cselesztára
Szokolay: Oktober végi tiszta
lángok – ősbemutató
Km.: Nemzeti Énekkar karigaz-
gató: Antal Mátyás
A Magyar Rádió Gyerme-
kórusa karigazgató: Thész
Gabriella
Vez.: Kocsis Zoltán

Oktober 28. kedd

BBNH Klemperer-bérlet/1

Bartók: Divertimento
Mozart: F-dúr versenymű
három zongorára, K. 242
Beethoven: VIII. (F-dúr)
szimfónia, op. 93
Km.: Ránki Dezső, Klukon Edit,
Ránki Fülöp – zongora
Vez.: Kocsis Zoltán

November 12. szerda

BBNH Ferencsik-bérlet/2

Sugata Isotaro: Két sárkány
békés tánca („Peaceful Dance
of Two Dragons”)
Ikebe Shin-ichiro:
III. szimfónia („Ego Phano”)
Sosztakovics: V. (d-moll)
szimfónia, op. 47
Vez.: Komatsu Kazuhiko

November 27. csütörtök

BBNH Klemperer-bérlet/2

Sibelius: En Saga, op. 9
Debussy: Chansons de
Jeunesse – Sakari Oramo
hangszerelése
Pantomime
Coquetterie Posthume
Au clair de la lune
Pierrot
Romance
Musique
La Romance d'Ariel
Apparition
R. Strauss: Imígyen szóla
Zarathustra, op. 30
Km.: Anu Komsí – ének
Vez.: Sakari Oramo

**ÓBUDAI DANUBIA
SZIMFONIKUS ZENEKAR**

Szeptember 28. vasárnap 19.30

Művészetek Palotája

Bartók Béla Nemzeti

Hangversenyterem

*Mozart és az erdélyi nemesi
falvak zenéje*

Km.: Muzsikás Együttes
Vez.: Héja Domonkos

November 5. szerda 19.30

Zeneakadémia, Nagyterem

Rimszkij-Korszakov:
Nagy orosz húsvét nyitány
Kodály: Galántai táncok
Dvořák: VIII. szimfónia
Vez.: Kobayashi Ken-Ichiro

**PANNON
FILHARMONIKUSOK**

**Szeptember 18.
csütörtök 11.00**

ZenePark

Még 1 esély!

Dohnányi: Szimfonikus percek

Bartók-Kocsis:

Hét zenekari darab

Vez.: Hamar Zsolt

**Szeptember 18. csütörtök
19.30**

PTE Aula

Dohnányi: Szimfonikus percek
Bartók-Kocsis:
Hét zenekari darab
Vidovszky: Kilenc Kurtág-
köszöntő korál kiszzenekarra
Brahms: Kettősverseny
Vez.: Hamar Zsolt
Km.: Bujtor Balázs – hegedű,
Fenyő László – gordonka

**Szeptember. 21 vasárnap
19.30**

MŰPA Bartók Béla

Nemzeti Hangversenyterem

Magyar Szimfonikus Körkép
Dohnányi: Szimfonikus percek
Bartók-Kocsis:
Hét zenekari darab
Vidovszky: Kilenc Kurtág-
köszöntő korál kiszzenekarra
Brahms: Kettősverseny
Vez.: Hamar Zsolt
Km.: Bujtor Balázs – hegedű,
Fenyő László – gordonka

Szeptember 23. kedd, 19.30

Pécsi Bazilika

Pécsi Szimfonieta

Monteverdi: Vespro
Vez.: Tillai Aurél

Oktober 1. szerda 19.00

PNSZ

Zene a zenéért díszhangverseny

Vez.: Hamar Zsolt
Km.: Polgár László

Oktober 4. szombat, 18.00

ANK

Segítség, komolyzene!

Brahms: Kettősverseny
Vez.: Hamar Zsolt
Km.: Bujtor Balázs – hegedű,
Janzsó Ildikó – gordonka,
László Csaba – színművész

Oktober 14. kedd 19.00

Cella Septichora

Fülszöveg

Vendég: Szabadi Vilmos

hegedűművész

Ménesi Gergely karmester

Oktober 16. csütörtök 11.00

ZenePark

Még 1 esély!

Beethoven:

VIII., F-dúr szimfónia

Vez.: Ménesi Gergely

Oktober 16. csütörtök 19.30

PTE Aula

Haydn: f-moll szimfónia

(„La passione”) Hob. 49

Mozart:

A-dúr hegedűverseny K. 219

Beethoven: VIII. (F-dúr)
Szimfónia
Vez.: Ménesi Gergely
Km.:
Szabadi Vilmos – hegedű

Október 20. hétfő 19.30
Paks, Művelődési Ház

Verdi: Requiem
Vez.: Hamar Zsolt
Km.:
Váradi Marianna – szoprán,
Wiedemann Bernadett – alt,
Fekete Attila – tenor, Cser
Krisztián – basszus,
Nemzeti Énekkar
(karig.: Antal Mátyás)

Október 21. kedd 19.30
Kaposvár,

Csikó Gergely Színház
Verdi: Requiem
Vez.: Hamar Zsolt
Km.:
Váradi Marianna – szoprán,
Wiedemann Bernadett – alt,
Fekete Attila – tenor,
Cser Krisztián – basszus,
Nemzeti Énekkar
(karig.: Antal Mátyás)

Október 22. szerda 19.30
Pécsi Bazilika

Hangverseny a megbaltak emlékére
Verdi: Requiem
Vez.: Hamar Zsolt
Km.:
Cserna Ildikó – szoprán,
Komlósi Ildikó – alt,
Fekete Attila – tenor,
Polgár László – basszus,
Nemzeti Énekkar
(karig.: Antal Mátyás)

Október 30. csütörtök 19.30
TE Aula

Európa Kulturális Fővárosainak Szimfonikus Zenekari sorozat
Krakkói Filharmonikusok
M. Spisak:
Svít vonós zenekarra
R. Strauss: Oboaverseny
F. Schubert: V., B-dúr szimfónia
Vez.: Pawel Przytock
Km.: Mariusz Pedzialesk – oboa

November 9. vasárnap
Szegedi Nemzeti Színház

Operaverseny és fesztivál a MEZZO Televízióval

November 10. hétfő
Szegedi Nemzeti Színház

Robert Ward: A salemi boszorkányok – operaelőadás
Vez.: Pacien Mazzagatti
Rendező: Alföldi Róbert
Km.:
a New York-i
Dicapo Opera Theatre társulata

November 11. kedd 19.30
PNSz

Robert Ward:
A salemi boszorkányok – operaelőadás
Vez.: Pacien Mazzagatti
Rendező: Alföldi Róbert
Km.: a New York-i
Dicapo Opera Theatre társulata

November 15. szombat
Szegedi Nemzeti Színház

Operaverseny és fesztivál a MEZZO Televízióval

November 16. vasárnap
Szegedi Nemzeti Színház

Heinrich Marschner: Vampyr
Vez.: Olari Elts
Rendező: Balázs Zoltán
Km.: Opéra de Rennes társulata

November 17. hétfő
Szegedi Nemzeti Színház

Operaverseny és fesztivál a MEZZO Televízióval
Gálahangverseny
Pannon Filharmonikusok
Rendező: Juronics Tamás
Vez.: Hamar Zsolt

SZEGEDI SZIMFONIKUS ZENEKAR

Szeptember 09. kedd 19
Szegedi Nemzeti Színház:

Évadnyitó gálaműsor
Műsoron: Mozart, Puccini, Bernstein, J. Strauss művek
Vezényel.: Gyüdi Sándor
Közreműködnek: a színház operatagozatának új művészei

Szeptember 11. csütörtök 19.00, Új-Zsinagóga

A Szegedi Kamarazenekar hangversenye (hm.: Kosztándi István)
Mozart: A-dúr klarinétverseny
Sosztakovics: Kamaraszimfónia
Szólista: Zoltán Péter – klarinét
Kányádi Sándor „Pantomim” című versét felolvassa Beslin Anita

Szeptember 17. szerda 19.00
Dóm

Joó Ete emlékhangverseny
Joó Ete: Requiem
Vez.: Gyüdi Sándor

Október. 3-4. péntek-szombat 19.00

Szegedi Nemzeti Színház:
Puccini: Tosca
Vez.: Pál Tamás

Október 14. kedd 19.00
Szegedi Nemzeti Színház:

Gálahangverseny – 125 éves a Szegedi Nemzeti Színház

Lendvay Kamilló:
A mennyei város;
Operaáriák
Vez.: Gyüdi Sándor

Október 17. péntek 19.00
Szegedi Nemzeti Színház:

Puccini: Tosca
Vez.: Pál Tamás

Október 19. vasárnap 19.00
Szegedi Nemzeti Színház:

Puccini: Tosca
Vez.: Pál Tamás

Október 23. csütörtök 19.00
Dóm

Ünnepi oratóriumi hangverseny
Felix Mendelssohn-Bartholdy: II., B-dúr szimfónia „Dicsőítő ének” („Lobgesang”), op.52
Vez.: Gyüdi Sándor
Km.: énekes szólisták,
Vaszy Viktor Kórus

November 2-17. 19.00
Szegedi Nemzeti Színház,

Mezzo Operafesztivál
November 3., 4. –
Cilea: Adriana Lecouvreur
A Szegedi Nemzeti Színház produkciója
Adriana: Kristin Sampson (USA)
Maurizio: Adam Diegel (USA)
Princesse:
Bódi Marianna (Magyarország)
Michonnet:
Timothy Sarris (USA)
Km.: a Szegedi Szimfonikus Zenekar
Vez.: Philippe de Chalendar
Rendező: Michael Sturm

November 6., 7.

Kunze-Kingsley: Raoul
Ősbemutató
A Theater Bremen produkciója (Bréma, Németország)
Raoul: Marcin Habela (Lengyelország)
Per Anger: Vaughn Lindquist (USA)
Rachel: Violaine Kiefer (Franciaország)
Sergé: Beöthy-Kiss László (Magyarország)
Km.: a Szegedi Szimfonikus Zenekar
Vez.: Marton Terts
Rendező: Julia Haebler

November 12., 13.

Britten: Lucretia meggyalázása
Magyarországi bemutató
A Balti Opera produkciója (Gdansk, Lengyelország)
Tarquinius: Bartek Misuda (Lengyelország)
Junius: Wiard Witholt (Hollandia)
Lucretia: Janja Vuletic (Horvátország)

Női kórus: Yang Li (Kína)
Km.: a Szegedi Szimfonikus Zenekar
Vez.: José Maria Florêncio
Rendező: Teliha Péter

November 18. kedd 19.30

Szegedi Nemzeti Színház
Vaszy-bérlés/2
Brahms: Tragikus nyitány
Mozart:
d-moll zongoraverseny, K466
Villa-Lobos: Banchianas
Brasileiras – 5. ária
Stravinsky: Tűzmadár – szvit
Vez.: Kovács János
Km.:
Kaneko Miyuji – zongora,
Rác Rita – szoprán

November 23. vasárnap 11.00

Szegedi Nemzeti Színház
Matiné hangverseny/1
Shakespeare-zenék
Vez.: Gyüdi Sándor
A műsort ismerteti:
Meszlényi László

November 28-29-30. péntek-szombat-vasárnap 19.00

Szegedi Nemzeti Színház
Balettelőadás
Lendvay-Juronics:
A mennyei város
Stravinsky:
Egy katona története
Vez.: Gyüdi Sándor
Km.: Szegedi Kortárs Balett
További előadások: 2009. febr. 6., 7.

November 29. szombat 15.00
Budapest, Zeneakadémia

Shakespeare-zenék
Vez.: Gyüdi Sándor

SAVARIA SZIMFONIKUS ZENEKAR

Október 1., 19.30
Bartók Terem

Bérleten kívüli hangverseny
Évadnyitó hangverseny
Beethoven:
F-dúr románc, op. 50
Beethoven:
8. F-dúr szimfónia, op. 93
Dvořák: f-moll románc, op. 11
Beethoven:
7. A-dúr szimfónia, op. 92
Km.:
Bozsodi Lóránt – hegedű
Popa Gergely – hegedű
Vez.: Alpaslan Ertüngealp
A koncerten hegedűszólvál mutatkozik be két új koncertmesterünk, továbbá sor kerül „Az év zenekari művésze” díj átadására is.

Október 10., 19.30

Bartók Terem

Új szimfónia bérlet 1.

Dubrovay: Ünnepi zene
Csajkovszkij: 2. G-dúr zongora-
verseny, op. 44
Rahmanyinov:
1. d-moll szimfónia, op. 13
Km.: Marián Lapšanský –
zongora
Vez.: Alpaslan Ertüngaalp

2008. október 31., 19.30

Bartók Terem

Zenélő mese bérlet 1.

Halottak napi koncert
Rahmanyinov: A holtak szigete
(szimfonikus költemény), op. 29
Liszt: Haláltánc
Berlioz: Fantasztikus szimfónia
Km.: Jandó Jenő – zongora
Vez.: Alpaslan Ertüngaalp

November 14., 19.30

Bartók Terem

Új szimfónia bérlet 2.

Mozart: Figaro házassága –
nyitány, K. 492
Weber: B-dúr klarinétos
(vonószekari átirat), op. 34
Dvořák:
8. G-dúr szimfónia, op. 88
Km.: Varga Gábor – klarinét
Vez.: Kobayashi Ken-Ichiro

November 27., 19.30

Zenélő mese bérlet 2.

Miskolci Szimfonikus Zenekar
Gerschwin:
F-dúr zongoraverseny
Sosztakovics: 2. jazz szvit
Copland: Rodeo – Négy tánc
epizód
Km.: Balogh József – zongora
Vez.: Kovács László

**ZUGLÓI FILHARMÓNIA
SZENT ISTVÁN KIRÁLY
SZIMFONIKUS ZENEKAR**

**Szeptember 28. vasárnap, 11
és 15 óra**

MŰPA Fesztiválszínház ,

Iffjúsági Koncertek

Prokofjev: Péter és a farkas
Saint-Saens:
Az állatok farsangja
Km.: Bizjak Dóra, Zentai Károly
Vez.: Záborszky Kálmán

Szeptember 30. kedd, 19.00

**MŰPA Bartók Béla Nemzeti
Hangversenyterem**

*Hangverseny a Biblia éve
alkalmából*

Mendelssohn: 42. Zsoltár
Km.: Borsos Edit
Vez.: Berkesi Sándor
Honegger: Dávid király – szim-
fonikus zsolnár három részben

Köreműködik: Bánffy György –
narrátor, Juhász Róza – Endori
boszorkány,
Borsos Edit, Németh Judit,
Megyesi Zoltán,
Oratóriumkórus
Vez.: Záborszky Kálmán

2008. október 1.szerda 17.00

Stefánia Palota

ZUGLÓ SZÜLETÉSNAPIJA

Zuglói Filharmónia
Fűvőszekar
Vez.: Makovecz Pál

Október 5.vasárnap, 18.00

MŰPA

**Bartók Béla Nemzeti Hang-
versenyterem**

I. bérleti hangverseny

Mendelssohn: II.(B-dúr) szim-
fónia („Lobgesang”) op.52
Km.: Fodor Beatrix, Wittinger
Gertrud, Muck József
Sain-Saens: Az állatok farsangja
– zoológiai fantázia
Km.: Hagyes Ádám,
Lajkó István
R. Strauss: Till Eulenspiegel
vidám csínjei – szimfonikus
költemény op.28
Vez.: Kovács János

Október 18. szombat, 15.00

**Zuglói Szent István Zeneház
Nagyterem**

TEA koncert

November 8. szombat, 19.30

**MŰPA Bartók Béla Nemzeti
Hangversenyterem**

Bernstein: Mise
Km.: Egyházi Géza, Homonnay
Zsolt, Ozsgyáni Mihály,
Schwimmer János, Serbán Atti-
la, Szabó Dávid, Bódi Barbara,
Lukács Anita, Peller Anna,
Sas Éva
Oratóriumkórus
Kodály Zoltán Magyar Kórus-
iskola gyermekkara
Vez.: Záborszky Kálmán

November 11. kedd, 19.30

MŰPA

**Bartók Béla Nemzeti Hang-
versenyterem**

Bernstein: Mise
Km.: Egyházi Géza, Homonnay
Zsolt, Ozsgyáni Mihály,
Schwimmer János, Serbán Atti-
la, Szabó Dávid, Bódi Barbara,
Lukács Anita, Peller Anna,
Sas Éva
Oratóriumkórus
Kodály Zoltán Magyar Kórus-
iskola gyermekkara
Vez.: Záborszky Kálmán

**November 22. szombat,
19.00**

Bosnyák téri templom

Rossini: Stabat Mater
Km.: Oratóriumkórus
Vez.: Záborszky Kálmán

PRÓBAJÁTÉK FELHÍVÁS

A MISKOLCI SZIMFONIKUS ZENEKAR próbajátékot hirdet

II. HEGEDŰ SZÓLAMVEZETŐI ÁLLÁSRA

A próbajáték ideje: 2008. október 13. (hétfő) 10.00

Helye: Zenekari székház (3525 Miskolc, Fábán u. 6/a)

A próbajáték anyaga:

- Egy tetszőlegesen választott tétel J. S. Bach szólószonátáiból vagy partitáiból (kivéve: Menüett, Gavotte, Bourrée, Gigue az E-dúr partitából)
- Az első tétel kadenciával W. A. Mozart : G-dúr (K.216), D-dúr (K.218) vagy A-dúr (K.219) hegedűversenyéből.

Zenekari állások:

- Mozart: Varázsfuvola - nyitány 16. ütemtől „B”-ig (Allegro)
- Bartók: Táncszvit III. tétel 22-től 26-ig
- Brahms: II. szimfónia IV. tétel eleje „B” után 5-ig
- Sztravinszkij: Petruska 68 előtt 1-től 73-ig
- Mendelssohn: Skót szimfónia I. tétel bevezetés
- Smetana: Az eladott menyasszony - nyitány eleje a 32. ütemig

- Mahler: I. szimfónia IV. tétel eleje 3 után 1-ig
- R. Strauss: Zarathustra 18 előtt 8-tól 18-ig
51 előtt 3-tól 53-ig
- Bartók: Concerto V. tétel (Fuga) 265-től 317-ig

Jelentkezés: írásban, szakmai önéletrajzzal (kérjük az elérhetőséget is megadni!) 2008. szeptember 19-ig levélben, vagy személyesen a zenekar irodájában (cím: 3525 Miskolc, Fábán u. 6/a).

A zenekari szólamok kottái az irodában átvehetők, ill. igényelhetők

H.–CS.: 9–16 óra között, P.: 9–12 óra között a 46/323-488-as telefonszámon.

A zenekar zongorakísérőt nem biztosít.

Bérezés: Kjt. szerint

Egyéb juttatás: étkezési hozzájárulás

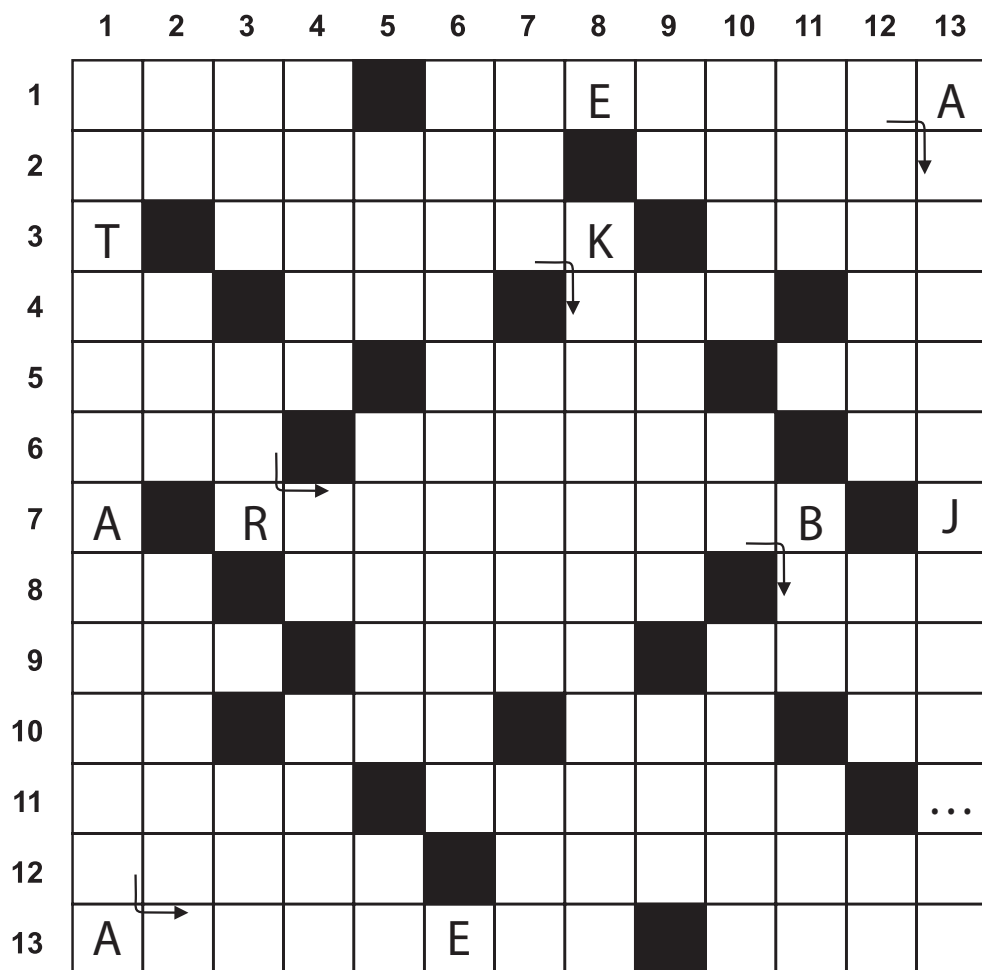
Miskolc, 2008. június 26.

Szabó Péter

igazgató

Rejtett érték

Jens Peter Jacobsen, dán író, költő (1847–1885) gondolatát idézzük a rejtvény főszoraiban.

Baile ... Cliath; Dublin – telefon és testvér előtagja is lehet - szerb város. **6.** Becézett Teofil – hitvány bor, tájszóval – kicsinyítő képző. **8.** Tunéziai autójelzés – kötelékektől megszabadító – annál lentebbre, **9.** Pihenőház – elterjedési terület – a bibliai Júda fia. **10.** Az ezüst (argentum) vegyjele – napszak – terület, röv. – pad szélei **11.** Szerencsésen játszik – angol előtagként: atom. **12.** Pecás kellék – sikerrel veszi az atléta a magasságot. **13.** Pest megyei község.

FÜGGŐLEGES: **1. A gondolat harmadik része.** **2.** Fordított kettős betű – sportegyesület a fővárosban – meglehetősen. **3.** Open Society Archives (Nyílt Társadalom Archivum), röv. – **a gondolat negyedik, befejező része** – a munka CGS-egysége. **4.** Somogy megyei község, itt remetéskedett Berzsenyi – ellenben – ... Ramazotti; olasz pop-énekes. **5.** ... de Janeiro; brazil nagyváros – ... Breugnon; Romain Rolland regénye – belül rögzít! **6.** Olyan gyakori alkalommal. **7.** Zempléni Informatikai Egyesület, röv. – Győr-Moson-Sopron megyei község – szélesre nyit. **9.** Odanézz! – kérem

VÍZSZINTES: **1.** Francia város, itt ömlik a Saone a Rhone-ba – **a gondolat második része.** **2.** ... az éjszakát; egész éjjel könnyezni – mozgásba jön. **3. A gondolat első része** – énekel, régiesen. **4.** Fekete István regénye egy bagolyról – USA-beli filmsztár (Myrna, 1905–1993) – Monori Polgári Egyesület, röv. - éneklő szócska. **5.**

(udvariassági formula), olaszul – ausztráliai futómadár. **10.** A Végtelel történet írója (Michael) – a felületére – a koordináta-rendszer kezdőpontja. **11.** Regényét Gárdonyi írta meg – a króm és a szén vegyjele. **12.** Esik – újság – szintén.

Zábó Gyula

A MÁV SZIMFONIKUS ZENEKAR

hegedű próbajátékot hirdet

Időpontja:

2008. október 30. csütörtök, 9 óra

Helye:

a zenekar próbaterme (1088 Budapest, Múzeum u. 11).

A próbajáték anyaga:

- Mozart: Hegedűverseny I. tétel kadenciával (G-dúr, D- dúr, A-dúr)
- Bach tétel pár vagy Chaconne
- Zenekari anyag

Jelentkezéseket a pályázók rövid szakmai önéletrajzával és elérhetőségével együtt a zenekar titkárságára (1088 Budapest, Múzeum u. 11.) vagy e-mailben (office@mavzenekar.hu) kérjük eljuttatni 2008. október 27-ig.

A zenekari állások részletes listája és kottaanyaga a titkárságon átvethető 2008. szeptember 22-től.

Zongorakísérőt a zenekar nem biztosít.

További információ a zenekar titkárságán.

Lendvai György
 ügyvezető igazgató